

ప రి ణీ త

శక్తి ప్రహారం సూటిగా గుండెకు తగిలినప్పుడు లక్ష
ణుని ముఖం నిజంగా వైవర్ణ్యాన్ని పొంది వుండవచ్చు- కాని,
తన భార్య అయిదోసారి మళ్ళీ కూతుర్ని కన్నదని సూతికా
గృహంనుంచి ప్రోద్దున్నే కబురు రాగానే గురుచరణుడి ముఖం
అంతకన్న మరీ నల్లపడి పో వుంది.

గురుచరణుడు నెలకు అరవైరూపాయలు తెచ్చుకుం
టున్న బ్యాంకి గుమాస్తా. బాడుగ జటా గుర్రం శరీరంలా
అతడి శరీరం శుష్కించి ఎలా శల్యావశిష్టమయి వుందో,
అలాగే కళ్ళూ ముఖంకూడా నిర్వికారంగానూ, నిర్లిప్తంగానూ
వున్నాయి. ఇవాళ ఈ భయంకర శుభ వార్త వినగానే అతడి
చేతిలోని హుక్కాగొట్టా అలాగే వుండిపోయింది. తాతల
నాటి చినిగిపోయిన బాల్తీసు గోడకు చేరగిలవేసి కూర్చు
న్నాడు. గట్టిగా నిట్టూర్చే వోపికయినా లేదడికి పంట్లో.

అసలీ శుభ వార్త పడేళ్ళ మూడోకూతురు అన్నాకాళీ
మూటకెట్టుకు వచ్చింది. “రా నాన్నా! చూతువుగాని”
అన్నదాపిల్ల.

గురుచరణుడు కూతురి ముఖంకేసి చూసి “ఒక గ్లాసు
మంచినీళ్ళు తెచ్చిపెట్టు అమ్మా!” అన్నాడు.

ఆ పిల్ల మంచినీళ్ళకోసం వెళ్ళింది. అది వెళ్ళిపోగానే
గురుచరణుడికి మొట్టమొదట పురిటింటికయే ఖర్చులన్నీ
ఒక మొచ్చాయి. తరువాత ఉత్సవాలకోసం స్టేషన్ లోకి

రాగానే మూడోతరగతిపెట్టె తలుపు తెగచుకొని యానీ
కులు మూటలు వేసుకొని యోపలిక చొరబడి ఎలా త్రోసు
కుంటారో అలాగే ఎన్నెన్నో దుఃఖాంతనలు అవడి ను
షుంకా చొరబడి కలవరపెట్ట సాగినాయి. గతసంవత్సరం
అతిడి రెండోకూతురి పెచ్చికని బాబజానులోవున్న రెండంతసుల
మేడ తాకలుపెట్టాడు దాని తాలూకు ఆర్థేల వడ్డి బాకీ
గుర్తుకొచ్చింది. దసరాపండుగలు దగ్గరలోకొచ్చాయి. అప్పు
టకి చిన్నమ్మాయికి చీర - సారె పంపాల్సిన అవసరం ఒకటి
వుంది. రాత్రి ఎనిమిది గంటలసరికూ కూర్చుని తల పగలకొట్టు
కున్నా 'డిజెట్' 'క్రెడిట్' కాలాలు సరిపోలేకు. ఇవాళ
మధ్యాహ్నం పన్నెండుగంటల తర్వాత 'ఆడిటింగ్'కు పోకు
తల్లి తీరాలి నిన్ననే పై ఆఫీసుకు వచ్చి ఇహమంచి మురికి
గుడ్డలు కట్టుకుని ఆఫీసుకు ఎవ్వరూ గాకాడకు. అలాగనే
జరిమానా పకుతుందని హుకుం జారీచేసి వెళ్ళిపోయాడు.
ఇంట్లో గుడ్డలు సగానికిపైగా వేయించుకుపోయిన చాకలాడు
వీమైపోయాడో చాకరోజులకుంది పత్రాలేకు. గురుచరణుడు
ఇంక అలా చేరిగిలపడికూడా కూర్చోలేకపోయాడు; హుక్కు
గొట్టా యె తిపట్టుకుని పకుకున్నాడు. "భగవాన్ ! రోజూ
యీ కలకతా మహాపట్నంలో మొత్తమూరి గొడ్డకింద బల్బ్
క్రింద పడి చనిపోనటలేకు ? చాళ్ళ నాకన్న ఎక్కువ
ధులా నీ దృష్టిలో. దయానుయా ? నీ దయావల్ల
మోటారు నా గుండెలమీదనుంచిపోలే ఎంత బాప్రాయం

అన్నాకాళి వచ్చి, “లే, నాన్నా! మంచిసీళ్ళు
వచ్చాను” అంది.

గురుచరణుడు లేచి, గ్లాసుసీళ్ళు ఒక గుక్కలో
త్రాగేసి “ఆ, వెళ్లు అమ్మా! గ్లాసు తీసుకు వెళ్ళు” అన్నాడు.
ఆమె వెళ్ళిపోగానే గురుచరణుడు మళ్ళీ పడుకున్నాడు.

అంతే గదిలోకివచ్చి “మామా! టీ తీసుకవచ్చాను లే”
అంది.

టీ పేగు చెవినిపడగానే గురుచరణుడు మరోసారి లేచి
కూర్చున్నాడు. లలిత ముఖం చూచేసరికి సగందిగుళ్ళు పోయి
నట్లుంది “రాత్రి అల్లా మేలుకునే కూర్చున్నానల్లేవుండే,
లే! రా, నా దగ్గరకు వచ్చి కూర్చో అమ్మా!” అన్నాడు.

లలిత కొంచెం సిగ్గుతోనూ నవ్వుతోనూ దగ్గరకు
వచ్చి “నేను రాత్రి ఎట్టేనేపు మేలుకోలా” అన్నది.

ఈ గురుతరభాగ్యంతో జీర్ణించి అకాలస్మృతుడైన మామ
మనస్సుగో ప్రశ్నన్నంగా వున్న న్యకచ-ఆమెకన్న బాగా
తెలుసుకున్న నారెవరూలేరు.

“ఏసేలే, అయినా నా దగ్గరకురా” అన్నాడు గురు
చరణుడు.

లలిత దగ్గరకువచ్చి కూర్చోగానే అతడు ఆ పిల్లచాని
తెలుసుకున్నా “మా తెల్లని ఓ జుర్రాందారింట పడనేయకలి
గానంటు- ఒకపై నా నెలవేర్చిన వాడినవుతాను” అన్నాడు.

లలిత నవ్వునంచుకుని టీ కలుపుతోంది. “ఆ, దర్జీడు
డైన మీరూ మీరూయింట్లో పడటం మూలంగా రాత్రింబవళ్ళు

చాకిరి చెయ్యాల్సి - స్తోంది; కానుకల్లే?" అన్నాడు గురు చరణుడు.

లలిత తల త్రిప్పుతూ "రాత్రేంబడల్లు చెయ్యటమేమిటి మామయ్య? అందరూ చెయ్యటంలా? అలాగే నేనూ చేస్తున్నాను" అంది

ఆ మాటకు గురుచరణుడు నవ్వి, టీ త్రాగుతూ త్రాగుతూ "అయితే ఇలాంటి వంటసంగతి యేమయినట్లు తల్లీ?" అని అడిగాడు.

లలిత ముఖంపై కెత్తి "నీం మామయ్యా నేను నండు తానుగా!" అంది

గురుచరణుడు ఆశ్చర్యపోతూ "నువ్వు వండుతావా తల్లీ? నీకు వండటం చేతనవునా?" అని అడిగాడు.

"తెలుసు మామయ్యా? నేను అత్తనగ్గిర అన్నీ నేర్చుకున్నాను"

గురుచరణుడు టీకప్పు కిందపెడుతూ "నిజమే?" అని అడిగాడు.

"నిజమే. నేనెన్నాళ్ళనుంచీ నండుతున్నానో అత్తన డుగు, చెబుతుంది" అంటూ లలిత తలనంచుకుంది. ఆమె వంచిన తలమీద చెయ్యి ఆనించి గురుచరణుడు మనస్సులో ఆశ్చర్యపడించాడు. అతడికి పెద్దబెంగ ఒకటి తీరిపోయింది.

ఈ యిల్లు రోడ్డుప్రక్కనే. టీ త్రాగుతూ కిందపెడుతూ వీధిలోకి చూడగానే "శేఖర్లా వున్నాడే? నింవోయి! నిం ఇలా రా!" అని కేకేశాడు.

అజానుబాహు అయిన ఓ సుందర యువకుడు లోపలికి వచ్చాడు.

“కూర్చో! ఇవాళ ప్రాస్తన్నే మీ పిన్ని యెంతసేని చేసిందో విన్నావా?”

శేఖర్ సభ్యుడు “యెంతసేముంది? అడపిల్లలు కన్నది. అంతేనా?” అన్నాడు

గురుచరణుడు ఒక్కసారి నిట్టూర్చి “నువ్వు అలాగే గంటావులే ‘అంతేగా’ అని! కాని అందులో ఎంత యిది వుందో నాకొక్కడికీ తెలుసు” అన్నాడు.

“అలా అనకు బాబూ! ఈ మాటలు పిన్ని విన్నదంటే ఆమెకు కష్టం వేసుంది. అదీగాక భగవంతుడు ఎవరినీ ప్రసాదిస్తే వాళ్ళనే సంతోషంగా స్వీకరించాలి” అన్నాడు శేఖర్.

గురుచరణుడు ఒక్క నిమిషం మెదలకుండా పూనుకుని “సంతోషంగా స్వీకరించాలన్న మాట నిజమే. ఆ సంతోషం నాకూ తెలుసు. కాని భగవంతుడు వెనకాముందు ఆలోచించడు బాబూ! నేను బీదనాణ్ణి. నాకింతమంది దేని? ఈ యిల్లుకూడా మీ నాన్నకు తాకట్టు పెట్టానామో. పెడితే పెట్టానులే. దానికి నాకేం విచారంలేదు. శేఖర్! కాని యిదిగో మా లలితవుండే ఇది బంగారుబొమ్మ. కేవలం జమీందార్ల ఇళ్ళలో పడల్పిన పిల్ల మాస్తూ మాస్తూ దీన్ని ఎవరి చేతులోనో ఒకరి చేతులో మెలాపెట్టకు చెప్పా. రాగారి కోటలో “కొహినూర్” వుండే అలాంటి కొహినూర్లు అన్ని

పోగుచేసి దీనితో తూచినా సరియైన విలువకాదు. కాని ఆ సంగతి యెవరు గ్రహిస్తారు? డబ్బు లేకపోవటం మూలంగానే యీ గతాన్ని ఎక్కడో అక్కడ పారవేయాలి వస్తుంది. అలాంటప్పుడు నా మనస్సుకు యెలా వుంటుందో చెప్పు నాయనా! పదమూడు యేళ్లు వెళ్లాయి దీనికి. కాని నా చేతిలో పదమూడు దమ్మిడిలుకూడా లేకపోవటంచేతనే ఇంత నాకు ఏ సాబంధమూ నిశ్చయించలేక పోయాను.”

గురుచరణాడి కళ్లలో నీళ్లు గిరున తిరిగాయి. శేఖరే దలకుండా వూరుకున్నాడు. గురుచరణుడు మళ్ళీ చెప్పటం మొదలెట్టాడు. “శేఖర్! చూడు నాయనా! మీ బంధువుల్లో ఎవరికయినా ఈ పిల్లదాన్ని ఇచ్చి చెయ్యటానికి నీయం ముందేమో చూడుబాబూ! ఈ కాలపు కుర్రాళ్లు చాలా మంది కేవలం కట్నం-డబ్బు చూడకుండా- పిల్ల నచ్చిపో చాను. ఇష్టపడుతున్నాంటే కదూ చేసుకోటానికి! అలాంటి సందర్భం ఏదయినా దొరికిందంటే శేఖర్! నువ్వు వాహరాజు సవరణాని ఆకీర్వాదిస్తున్నావు నేను. ఇంకేం చెప్పేది బాబూ! కేని నాడకట్టిన మీ ఆశ్రయం చూసుకునే వుండగల్గుతున్నాను. మీ నాన్న నన్ను తమ్ముడిలా చూసుకుంటున్నారను”

శేఖర్ తలడిగిస్తూ “సరే, అలాగే చూద్దాం” అన్నాడు.

“మరిచిపోకు నాయనా! అలిగి ఎనిమిదోయేడు వచ్చి కప్పుడిను చీ నీడగ్గరే చదవ సంస్కలు నేర్చుకుంది కదూ! అది యెంత బుద్ధిమంతురాలో, ఎంత సిదానస్తురాలో చూస్తూనే వున్నావుగా! పిల్ల యింతవున్నదో లేదో నూ

వంటా - చాకిరి అంతా అదే చేస్తోంది. మా సంసార భాగ్యం
మంతా దానిమీదనే వుందంటే నమ్ము.”

ఈ సమయంలో లలిత ఒక్కసారి కళ్ళు మెకెత్తి మళ్ళీ
క్రిందకు దించుకుంది. ఆమె పెదవులు మాత్రం కొంచెంగా
కదిలాయి అంతే. గురుచరణుడు ఒక్కసారి నిట్టూర్చి “నాన్న
నాన్నయేం తక్కువ ఉద్యోగం చేసున్నా చేశాడా? కాని
సంపాదించిందంతా పిల్లదానికి కాస్త అయినా ఇవ్వకుండా
దానం చేసేశాడు” అన్నాడు.

శేఖర్ మెదలకుండా వూరుకున్నాడు. గురుచరణుడు
మళ్ళీ తనంత తనే చెప్పసాగాడు. “అతడు ఇన్స్ లేకని మాత్రం
యెలా లేచెప్పటం! ఆయన ఎంతమంది దుఃఖాన్ని పొగొట్టాడో
ఆ ఫలితాన్నంతా మాయా తల్లికి విడిచిపెట్టి వోయాడు. తేదీ
పోతే ఇంత చిన్నపిల్ల ఇలా “అన్నపూర్ణ అనకలుగుతుందా?
నువ్వే చెప్పు శేఖర్ నిజమో! కాదో...”

శేఖర్ నవ్వుకోటం మొదలెట్టాడు జనాభేరి
లేదు.

అతడు లేచి వెళ్ళాలని ప్రయత్నిస్తుండగా “ఇంకా
నొద్దున్నే ఎక్కడికి నాయనా! బయల్దేరావో?” అని అరిచి
శాడు చతుర్కున.

“బారిష్టరుగారింటికి. కేసు ఒకటి వుంది.” అంటూ
అతడు లేచి నిలబడగానే గురుచరణుడు వరోసారి అరవీకి
జూపకంచేస్తూ “ఈ మాట కాస్త మనస్సుతో పెట్టుకో
నాయనా! అది కొంచెం నల్లగా వుంటుందన్నమాట నిజమే.

ననుకో అయినా ఇలాంటినవ్వు, కనుముక్కు తీరూవున్న పిల్ల
లోకమంతా గాలించినా దొంగకడు యెవరికి" అన్నాడు.

శేఖరు తలవూగిస్తూ నవ్వుముఖంతో బైటికి వెళ్ళి
పోయాడు. ఈ కుర్రవాడికి ఇగవై అయిదు, ఇగవై ఆరేళ్ళు
టాయి. ఎమ్. ఏ. ప్యాసయి, ఇన్నాళ్ళనుంచీ ఎప్రెంటైస్,
చేస్తూ నిరుడే "ఎటర్నీ" అయినాడు. అతడితండ్రి ననీస్
రామ్, బెల్లపు వ్యాపారంచేసి లక్షాధికారి అయాడు. కొద్ది
సంవత్సరాలక్రితమే ఆ వ్యాపారం మానేసి ఇంట్లోనే కూర్చుని
వడ్డి వ్యాపారి చేస్తున్నాడు. పెద్దకొడుగు అసినాశుడు ఎక్కిలు-
చిన్నకొడుగు ఈ శేఖర్ నాగుడు. సిటీమధ్యలో వాళ్ళకు
ఒక మూడంతస్తుల మేడ వుంది. వీళ్ళ డాబాతో గురుచరణుడు
గారి డాబా కలిసి వుండటం మూలంగా ఈ ఉభయకుటుంబా
లకూ అంత సన్నిహితత్వం వుంది. ఇంట్లో ఆడపిల్లలందరూ
యీ డాబామీదనుంచే వస్తూ పోతూ వుంటారు.

౨

శ్యాంబజులలో ఒక శ్రీమంతుల యింటి బిడ్డతో
శేఖరుడి పెళ్ళి విషయమై సంప్రదింపులు చాలా రోజులనుంచి
చేసుకుతున్నాయి. వాళ్లు ఆరోజున వచ్చి పెళ్ళికొడుకుని
మామగొని, వచ్చే మాఘమాసంలో ముహూర్తం పెట్టుకో
చాలని ఉద్దేశం. కాని శేఖరుడి శల్లి అందుకు వోప్పకోలేకు.
కుర్రవాడు స్వయంగా వెళ్లి పిల్లను చూసుకుని ఇచ్చపక్షాక
కాని విశ్వయం చేసుకోనడానికి వీలేదని దాసీదాని ద్వారా
చాలి ఒగ్గి గు కబురు పంపింది.

నవీనరాయ్ దృష్టి కేవలం డబ్బుమీదనే వుంది. గృహిణి యిలా అభ్యంతరం చెప్పటంతో ఆయన కోపం తెచ్చుకుని “నువ్వే అదేంమాట ? పిల్ల ఇదినాకు చూసినదేగా ! ముంకు విశ్చయం అని అనుకుంటే తర్వాత మంచి రోజు చూసుకుని తాంబూలాలు పుచ్చుకునేప్పుడు మళ్ళీ చూసుకోవచ్చు” అన్నాడు.

అయినా గృహిణి ఒప్పుకోలేదందుకు. ఏమాటలేల్పి చెప్పకూ లేకు. ఆ రోజున కోపంవచ్చి ఎప్పుడో ఒంటి గంట యాక భోంచేసి, వీధి గదిలోకెళ్ళి పడకేశాడు ఆయన.

శేఖర్ నాథ్ కొంచెం విలాస పురుషుడు మూడో అంతస్తులో అతడు వుండేగది ముచ్చటగా అలంకరించివుంటుంది. అయిదారు రోజులు గడిచాక ఒకనాడు మధ్యాహ్నం అతడు నిల్వబద్దం ముందర నిలబడి-పిల్లను చూసి రావటానికై వెళ్ళటానికి ముస్తాబవుతున్నాడు. అప్పుడే లలిత వచ్చింది గదిలోకి. ఒక్క క్షణంమాత్రం మెదలకుండా వూరుకుని ‘పిల్లను చూసి రావటానికి వెళుతున్నావల్లే వుండే ! కదూ ?’ అని అడిగింది

శేఖర్ వెనక్కి తిరిగిచూసి, ‘ఏదీ ఎలావుంటే పెళ్ళి కూతురికి నచ్చుతుందో-అలా ముస్తాబుచేద్దూ నన్ను !’ అని అడిగాడు.

లలిత నవ్వింది. ‘ఇప్పుడు నాకు తీరికలేదు. శేఖరుడా ! నేను డబ్బు తీసుకుందామని వచ్చాను’ అంటూ దిండుకింద వున్న తాళాలు తీసుకుని, బీరువా తెరిచి కొన్నిరూపాయలు తీసి వెళ్ళి తీసుకుని చెంగున ముడేసుకుని-‘డబ్బు అయితే

అనసకును నప్పుడల్లా తీసుకెళుతున్నా, కాని యిదంతా తీరేదెలాగో! అని తనలో తాను అనుకున్నట్లుగా అంది.

శేఖర్ బ్రష్‌తో క్రాఫ్ ఎగడుపుకుంటూ 'అదే తీరు తుంది' అన్నాడు.

లలిత ఆ మాటలోని అంతరాధ్యం గ్రహించలేదు. చూస్తూ వూరుకుంది.

'అలా చూస్తూ ఉంటున్నావు, అర్థంకాలేదా?' అన్నాడు శేఖర్.

లలిత తలవీపునూ 'ఉహూ!' అంది 'ఇంకొంచెం పెద్ద దానివి అయ్యాక అప్పుడు అర్థమవుతుందిలే' అంటూ శేఖర్ బూట్లు తొడుక్కని నీధిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

... ..

రాత్రి శేఖర్ సోఫాలో పడుకునివుండగా తల్లివచ్చింది గదిలోకి, ఆమె నచ్చేసరికి అతడు చటుక్కున లేచి కూర్చున్నాడు. తల్లి ఒక గుర్చినిద కూర్చుని 'పిల్లను చూసివచ్చావుగా యెలావుందిరా?'

శేఖర్ తల్లిముఖంకేసి చూసి నవ్వుతూ 'భేషగా వుంది' అన్నాడు.

శేఖరుడి తల్లి పేరు భువనేశ్వరి, ఆవిడికి ఇంచు మించు యాభై యేళ్లుంటాయి. కాని శరీర సౌష్ట్యం మాస్టేనూత్రం ముప్పైఅయిదు, ముప్పైఆరేళ్ళు గుంకువ వుండవేమో అని పిసుగిది. ఈ సుదరాకాగలో యిమిడిపున్న ఆ మాతృహృదయం మరింత సున్నితమైనదీ కోమలమైనదీను. ఆమె పల్లెటి దిక్కునునిషి, పల్లెటూళ్లోపుట్టి పల్లెటూళ్లోనే పెరిగినమాట

వాస్తవమే, కాని ఆమె యెన్నఁమా బస్తీనుర్యానిలు తెలియని మనిషిలా కన్పించగా. పట్టుచాసపు ఆచార స్వవహారాలు ఆ మరుకుతనం సులభంగా యెలా అలవాటు చేసుకుందో, అలాగే జన్మనూతి తాలూక మాఘుర్యాన్ని సరళత్వాన్ని కూడా పొగొట్టుకోకుండా నిలుపుకుంది. ఇలాంటి తెల్ల అంటే శేఖర్ కు యెంత అభిమానమో, ఆమెకుకూడా తెలియదు. జగదీశ్వరుడు శేఖర్ కు ఎన్నోయిచ్చాడు. అనన్య సాధారణ మైన సౌందర్యము, ఆరోగ్యము, విశ్వరూపం తెలివితేటలు. కాని ఇలాంటి తెల్లకి నాడుకయిన భాగ్యంవుండే అది అన్నిటికన్నా గొప్పది అని అనుకుంటాడతడు.

‘భేషుగ్గా వుంది అని పూరుకున్నా వేమిరా?’ అంది తెల్ల.

శేఖర్ మళ్ళి నవ్వునూ తలవంచుకొని ‘నువ్వు యేదయితే అడిగావో దానికే సమాధానం చెప్పాను నేను’ అన్నాడు.

తెల్లకూడా నవ్వింది. ‘ఏదీ ఎక్కడ చెప్పావు! రంగు యెలావుంటుంది పసిమేనా? ఎవరిలాగా వుంటుంది! మన లలితలా వుంటుందా?’ అని అడిగింది.

శేఖరుడు తలపై కెత్తి ‘లలిత నలుపు అమ్మ! ఆమె కన్న యెరుపే!’ అన్నాడు.

‘కళ్ళూ ముఖం ఎలావుంటాయి!’

‘అవ్ బాగానేవుంటాయి’

‘అయితే మీ నాన్నగారితో చెప్పనా?’

ఈ మాటకు శేఖరుడు మెదలకుండా వూరుకున్నాడు.

శల్లి కొడుకు ముఖంకేసి కాస్తేపు చూస్తూ వూరుకుని హఠాత్తుగా ! 'అవునురా ! -న్నట్లు కిల్ల యేమయినా చదువుకుందా ?' అని అడిగింది.

'ఆ మాట అడగ లేదమ్మా నేను' అన్నాడు శేఖర్.

శల్లి అణివిప్పితురాలై 'అడగక పొనటమేమిటా ! దేగా ఈ రోజుల్లో మీకు అన్నిటికన్న ముఖ్యవిషయం ! అదే అతెలుసుకోకుండా వచ్చావా ?' అని అడిగింది.

శేఖరుడు నవ్వుతూ 'లేదమ్మా ! ఆ సంగతి నాకు జ్ఞాపకమేలేకు అప్పుడు' అన్నాడు.

కొడుకుమాటలు విని ఈసారి ఆమె మరీ విస్మితురాలై ఒక్కక్షణం అతడి ముఖంకేసి పూస్తూ ఊరుకుని, నవ్వుతూ 'అయితే నవ్వు ఆ పిల్లని చేసుకోనల్లేవుండే చూస్తే !' అంది.

శేఖరుడు ఏదో చెప్పబోయాడు, కాని ఇంతలో లలిత గదిలోకి రానటంతో ఆమెనుచూసి మెదలకుండా వూరుకున్నాడు. లలిత మెల్లిగావచ్చి భువనేశ్వరి వనకాల నుంచూడి, ఆమె కుడిచేత్తో లలితను మూదరకు తీసుకుని 'ఏమిటమ్మా ?' అని అడిగింది.

లలిత మెల్లగా "ఏమిలేదు అమ్మా !" అంది. లలిత ఇదివరకు ఆమెను పిన్ని అని పిలిచేది. ఆమె అలా పిలవనడం అని వారించి "నీకు నేను పిన్నినికాదు లలితా ! తల్లిని" అంది. అప్పటినుంచీ అలాగే పిలుస్తోంది. భువనేశ్వరి ఆమెకు నుండేసు మరింత దగ్గరగా హత్తుకుని సాదరంగా "ఏమిలేదు ?"

అయితే నన్ను ఊరికే ఒకసారి మాసిపోదానుని వచ్చానన్న మాట" అంది.

లలిత మెదలకుండా వూగుకుంది.

“మాడటానికయితే నచ్చింది. కాని వంట యెప్పుడు చేస్తుంది మరి?” అన్నాడు శేఖరుడు.

“ఇది వంటచేయటం దేనికిరా?” అంది తల్లి. శేఖరుడు ఆశ్చర్యపోతూ “అయితే మరి వాళ్ళకి వంట ఎవరు చేస్తారమ్మా? వాళ్ళ మామగూడా లలితే వంటా పనులూ, అన్నీ చేస్తోందని అన్నాడుగా ఆరోజున” అన్నాడు.

తల్లి నవ్వింది. “వాళ్ళమామయ్య అంతేలే. ఏదోఒకటి అలాగే అంటూవుంటాడు. దానికి పెళ్ళికాలేదు కదా, అది వంటచేస్తే ఎవరు భోంచేస్తాను?”

మన వంట గ్రాహ్యమిట్టే పరిపించా. అతడే చేస్తాడు. మన యిట్లో వంట పెద్దమ్మ చేస్తోంది. నేను రెండుపూటలా వాళ్ళ యింటికి వెళ్ళే భోంచేసిపస్తున్నా” అంది.

తనతల్లి ఈ పేదకుటుంబం తాలూకు బారాన్ని వహించిందని శేఖరుడు గ్రహించాడు. తృప్తిగా ఒక స్వీట్లూర్పునిగిని మెదలకుండా వూరుకున్నాడు.

ఒక నెల గడిచిపోయాక ఒకరోజున సాయంకాలం శేఖరుడు సోఫాలో కూర్చుని ఏదో ఇంగ్లీషు నవల చదువుకుంటున్నాడు తన్మయుడై. ఆ సమయంలో లలిత గదిలోకినచ్చి తలగడాక్రిందనుంచి తాళపుచెవులు తీసుకుని గలగలలాడిస్తూ బీరువా తలుపు తెరిచింది. శేఖరుడు పుస్తకంమీదనుంచి తలపై కెత్తకుండానే “ఏమిటి?” అని అడిగాడు.

“డబ్బు తీసుకుంటున్నాను” అన్నది లలిత. “హూం” అని శేఖరుడు మళ్ళీ చదువుకోవటం మొదలెట్టాడు. లలిత డబ్బు కొంగున మూటకట్టుకుని నిలబడింది. ఆమె యివాళ చక్కగా అలంకరించుకుని వచ్చింది. శేఖరుడు తనని చూడ అని ఆమె అభిలాష. “పదిరూపాయలు తీసుకున్నాను శేఖర్ దా!” అంది.

“సరేలే” అన్నాడు శేఖరుడు. కాని తలెత్తి చూడ లేదు. గత్యంతరంలేక ఆమె అటూ యిటూ తాగట్లాడుతూ ఆలస్యంచేస్తోంది. కాని ఫలితం కనిపించలా. అప్పటికే మెల్లిగా బైటికి వెళ్ళిపోయింది. వెళ్ళిందన్న మాటకాని తిన్నగా వెళ్ళిపోలేక పోయింది. మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగినచ్చి తలుపుచాటున నిలబడింది. ఆమె యివాళ నాటకానికి వెళ్ళింది.

శేఖరుడి అనజ్ఞ లేకుండా తాను యెక్కడికి వెళ్ళలేనని తెలుసామెను అలా వెళ్ళకూడదని ఆమెకు యెవ్వరూ చెప్పనూ లేదు. ఎంచేత వెళ్ళకూడదు. వెడితేయేం అన్న కూశ్శంకలు కూడా ఆమె మనస్సు కెన్నడూ కలగలేదు. కాని జన్మతః వచ్చే తెలివితేటలు ఏవయితే వున్నాయో, వాటిని నే నేర్చుకుందానంగతి. ఇతరులు ఎక్కడికి వెళ్ళాలనుకుంటే అక్కడకు వెళ్ళిపోగలరు సరదాగా. కాని ఆమె వెళ్ళలేదు. ఆమె స్వతంత్రురాలుకాదు. మామా అత్త అనుమతి యిచ్చినంత మాత్రాన చాలదు ఆమెకు.

ఆమె తలుపుచాటునే నుంచుని మెల్లిగా “మేము నాటకం చూట్టానికి వెళుతున్నాం” అంది.

ఆమె మృదువైన కంఠస్వరం శేఖరుడి చెవిని పడలేదు. అతడి జవాబు చెప్పలేదు.

లలిత అప్పుడు గొంతు ఇంకొంచెం పెద్దదిచేసి,

“అందరూ నాకోసం నుంచునివున్నాడు” అంది.

ఈమాట శేఖరుడికి వినిపించింది. పు సకం ఒకప్రక్క వెట్టి “ఏమిట?” అని అడిగాడు.

లలిత కొంచెం వుక్రోషంతో “ఇప్పటికి వినపడిందన్న మాట! మేము నాటకానికి వెళుతున్నాం” అంది.

“మేమంటే ఎవరెవరు?” అని అడిగాడు శేఖరుడు.

“నేను, అన్నాకాళీ, చారుబాలా, వాళ్ల మామయ్య”

“మామయ్య నెవరు?”

ఆయనపేరు గిరీష్ బాబు. ముంగేరునుంచి ఇక్కడకు వచ్చి అయిదారు రోజులయింది. ఇక్కడే బి. ఏ. చగువుతాడు భలేవాడాయన”

“ఓ! పేరూ, ఊరూ, ఏం చేస్తున్నాడీ - సంభాషణ చాలా జరిగిందల్లా వుంది. అందుకనేనా నాలుగు రోజులకుంచీ మొక్కడా కంటికి కన్పించటం లేదు! పేకాట ఆడుతున్నా రనుకుంటా”

హఠాత్తుగా శేఖరుడు మాట్లాడే ఈ ధోగణిచూసి లలిత భయపడింది. ఇలాంటి ప్రశ్నలు బయలుదేరుతాయని ఆమె ఎన్నడూ చూపించనుకూడా లేదు. అంచేత మెదలకుండా వూరుకుంది.

“ఇన్నాళ్ళనుంచీ పేకాట పోరుగా సాగుతోందికదా?”

లలిత గుటకమింగి మృదు స్వరంతో “చారు చెప్పిందా నేం ?” అంది.

“చారు చెప్పిందా ? ఏం చెప్పిందీ ?” అంటూ శేఖరుడు తలపైకెత్తి ఆమె వంకచూసి “ఏకంగా చీరె అదీకట్టుకుని రెడీగా వచ్చావుగా !-సరే, వెళ్ళు.”

లలిత వెళ్ళలేక పోయింది. మెదలకుండా అక్కడే నుంచునివుంది.

ప్రక్కయింటి చారుబాల లలితకు సమవయస్కురాలు, స్నేహితురాలు. వాళ్ళు బ్రాహ్మ మతస్తులు. శేఖరుడు ఈ గిరీశ్ నుతప్ప వాళ్ళనందర్నీ మెరుగు. గిరీశ్ అయిదాశ్చక్రితం డాక్టర్తో ఒకసారి ఈ వూరు వొచ్చాడు. ఇన్నాళ్ళనుంచీ బంకింపూర్లో చదువుతున్నాడు. కలకత్తా రావలసిన అనస నమూ కలగలేదు. రానూ లేదతడు. అంచేత శేఖరుడతన్ని మెరగడు. లలిత ఇంకా అలాగే నుంచుని వుండటంచూసి, “ఊరికే ఎందుకలా నుంచున్నావ్ ? వెళ్ళు” అని మళ్ళీ పుస్తకం తీసుకుని ముఖానికి అడ్డంగా పెట్టుకున్నాడు.

అయిదు నిమిషాలు లలిత మెదలకుండా నుంచున్నాక లలిత మళ్ళీ మెల్లిగా “వెళ్ళనా ?” అని అడిగింది.

“వెళ్ళమని చెప్పాగా లలితా.”

శేఖరుడి ధోరణిచూస్తేసరిక లలితకు నాటకం చూడమన్నకోరిక నశించింది. కాని ఆమె వెళ్ళకుండా వుండడానికీ ఏలేదు.

ఆమె సగం ఖర్చుపెట్టేట్లు, సగం ఖర్చు చారుబాల చూమపెట్టేట్లు అని అడవరకే నిశ్చయించుకున్నాడు.

చాచూ-వాళ్ళూ అందరూ ఆమెకోసం ఎదురుచూస్తూ వుంటారు. ఇక్కడ అలయమయిన కొద్దీ వాళ్ళు అక్కడ ఆకురా ఎక్కువవుతూ వుంటుంది. ఈ విషయం ఆమెకు స్పష్టంగా తెలిసినా ఏంచేయాలో ఉపాయం తోచటంలేదు. అనుచు తేకుండా వేళ్ళేటంత సాహసం లేదామెకు. మళ్ళీ రెండు నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాక “ఇవాళ ఒక్కరోజుకే వెళ్ళనా?” అని అడిగింది లలిత.

శేఖరుడు పు స్తం ఒక ప్రక్కకు విసిరేసి “నన్ను విసి గించకు లలితా! నెళ్ళాలని ఇష్టావులే వెళ్ళు. మంచీ, ఎడూ గ్రహించే నయచ్చు నచ్చింది నీకు” అని గద్దించాడు.

లలిత త్రుళ్లి పడింది. శేఖరునిగ్గి చివాట్లు తినటం తనకేమీ కొ తనకు అలవాటుగాది. కాని రెండు మూడేళ్ళ మధ్య యెప్పుడూ ఇలా మాట్లాడగా నెలలా. అక్కడ చూద్దామూ వాళ్ళంతా ఎదురుచూస్తున్నాయి. ఈగోపురా డబ్బుతీసుకె దాచుని యిక్కడను నచ్చేరికి ఈచిక్కు నచ్చి పడింది. ఇప్పుడు వాళ్ళిద్దరూ వెళ్ళినూత్రం యేనుని చెబు తుంది !

ఎక్కడకయినా వెళ్ళటం విషయంలో ఇప్పటివరకూ శేఖరుడు తనకు పూర్తి స్వాతంత్ర్యం యిచ్చాడు. ఆ ధైర్యం తోనే ఏకంగా గుడ్డంగా అవీ మాన్చుకుని, తయారై నచ్చింది. ఆ స్వాతంత్ర్యం ఇప్పుడిలా లోపించి పోవటమేకాదు, అది ఎదురేగ ఇలా అయినా, ఆ కారణం ఎంత సిగ్గుపడనలసిన కారణమో ఈ పదమూడో యేట మొదటిసారిగా గ్రహించి లలిత లోపలోపల కుమిలిపోయింది. అభిమానంతో కళ్ళనిళ్ళు

వెట్టుకుని మరో అయిదు నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా పొలాగే నుంచుని కళ్ళు తుడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది. తన గదిలోకి వెళ్ళి దాసీదానితో అన్నాకాళిని పిలిపించి ఆ పిల్లదాని చేతికా పనిరూపాయలూ ఇచ్చి “ఇవాళకు మీగంతా వెళ్లండి కాళీ! నాకు నగటో యేమీ బాగాలేదు. నేను రాలేనని చెప్పు వాళ్లందరితో” అంది.

“బాగుండక పోవటమేమిటి లలితా?” అని అడిగింది అన్నాకాళి.

“ఈలనొప్పిగా వుంది. నల్లతా వినగగొట్టినట్లు నొప్పులు గావుంది. చాలా అస్వస్థతగా వుంది” అంటూ పక్కమీదికి వచ్చి పడుకుంది తర్వాత చాగు వచ్చి బ్రతిమాలింది. బలనగం చేసింది. అ తద్వారా సిఫార్సు చేయించింది. కాని ఏమయినా లలిత మాత్రం యిష్టపడ లేదు. అన్నాకాళి చేతులో పని రూపాయలూ పడేసరికి ఎప్పుడు వెడదామా అని తొందరపడ సాగింది. ఈ గండా గోళ్లలో అసలు వెళ్లటమే పడదేమోనని ఆమె చారుచు చాటుకు పిలిచి “లలితకు అస్వస్థతగా వుండటం మూలంగా రాలని చెప్పింది చారు! నాచేతికి డబ్బు యిచ్చింది. ఇదిగోమామ మనమంతా వెడదాం” అంది. అన్నాకాళి వయస్సుకు చిన్నవైనా వెలివిలేట్లలో ఎనిగికి తీసిపోయేది కాదు అనుకుంటోంది చారుబాల. ఆమె అందుకు యిష్టపడి ఆపిల్లదాన్ని వెంటవెట్టుకుని వెళ్ళిపోయింది.

చారుబాల పిల్లి మనోరమకు పేకాటకన్న క్రియమైన వస్తువు మనోరమలేకు ప్రపంచంలో. అలామీద ఆకేడు వెంట

వున్నా, దానికి తగిన నేర్పు లేదామెకు. ఆమె ఆటగోని
గోటుపాటు సరిపుచ్చుకోటానికి లలితను పట్టుకునేది. లలిత
చాలా బాగా ఆడగలదు. మనోరమ పినతల్లికొడుకు గిరీన్ వచ్చి
నప్పటినుంచీ మధ్యాహ్నమప్పుడు వారియింట్లో పేకాట జోరు
గానే సాగుతోంది. గిరీన్ మగవాడు-బాగా ఆడేవాడు.
అంచేత అతడికి ప్రతిపక్షంలో కూర్చోవెట్టటానికి మనోరమ
లలితను పట్టుకునేది.

నాటకంరోజు మర్నాడు నూమూలు వేళకు లలిత రాక
సోయేసరికి మనోరమ దాసీదాన్ని పంపింది. లలిత అప్పుడు
ఓ పెద్ద ఇంగ్లీషు నవలకు బెంగలీగోకి తనుమా చేస్తోంది.
వెళ్ళలేదు.

ఆమె స్నేహితురాలు వచ్చి కూడా ఆమెను కదిలించ
లేక పోయింది. అప్పుడు మనోరమ సరయంగా వచ్చి ఆమె
చేతిగోని పు సకం తీసి ఒకవైపున పడేసి, “లే, చదివి చదివి
నువ్వు మహా జడ్జిపని చెయ్యబోవటం లేదులే నేక ఆడుదువు
గాని రా” అంది.

లలిత మనస్సులో చాలా చిక్కునపడి కళ్ళనీ శ్లష్యం
తమై ఇంకా రానటానికి తనకేమాత్రం వీలులేదని, రేపు వస్తా
నని చెప్పింది. మనోరమ వినిపించుకోలేదు. చివరికివాళ్ళ అత్త
చేత చెప్పించి లలితకు లేవకీసుకు వెళ్ళింది. అంచేత ఆమె
ఇంకాకూడా గిరీనుకు ప్రతికక్షగా ఆడవలసి వచ్చింది. కాని
ఆటనూత్రం బావుండాలా. ఆమెకు అసలు ఆటమీద లేనేలేదు
మనస్సు కూర్చున్నంతసేపూ యేదో తప్పని సరిగా కూర్చుని
మామూలు వేళకు లేచి వెళ్ళిపోయింది. వెళ్ళబోయే ముందు

“రాత్రి మీరు డబ్బు అయితే పంపారు కాని మేము నాట కానికి వెళ్ళలేము. రేపు గండి వెడదాం” అన్నాడు గిరీష్.

లలిత ఈ ప్రతిస్పందన “ఉహూ, నాకు చాలా జబ్బు చేసింది” అంది.

గిరీష్ వచ్చాడు “ఇప్పుడు నయమయిందిగా. రేపు వెడదాం” అన్నాడు.

“ఉహూ, నాకు అసలు తీరుబడే వుండదు” అని గురగా అక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోయింది లలిత. ఇవాళ ఆమెకు ఆటమీద మనస్సుగల పోటానికే కేవలం శేఖరుడి భయమే కాకం అనటానికి నీలేదు. ఆమెకు సహజంగా చాలా సిగ్గు కూడా కలిగింది.

శేఖరుడి ఇంటికి రాగానే ఈ యింటికే చిన్నప్పటినుంచీ రానటం పోనటం అలవాటుంది ఆమెకు. ఇట్లోనాల్లా ముందరలాగానే నీళ్ళ అందిరి ముందర కూడా నిస్సాకోచంగా తీసుకుపోవడం వుండేది. అలాగే చాగుబాట మాను ముందర కూడా తిగటానికీ, నూల్లాడటానికీ మొదలై ఆమెకు యెలాంటి సాకోచమూ కలుగలేదు కాని యివాళ గిరీష్ యెవరట కూర్చుని ఆకుతున్నంత సేపూ ఆమె మనస్సు యెలాగో వుంది. ఈ కొద్దిరోజుల పరిచయానికే గిరీష్ తనని ప్రేమదృష్టితో చూసూన్నాడని ఆమెకు అోచింది. పురుషుడి ప్రేమదృష్టి ఇంత లజ్జాకరమైందని ఇంతకుపూర్వమెన్నడూ ఆమె ఊహించి కూడా యెరుగదు.

ఒకసారి ఇట్లోకి వెళ్ళి కనిపించి శేఖరుడి గదిలోకి వెళ్ళి ఆపని ఈపని చేయసాగింది. చిన్నప్పటినుంచీ ఈ గదిలో పను

లన్నీ ఆమె చేస్తూవుండేది. పుస్తకాలన్నీ చక్కగా అనుప్పడో, కుబ్జీ సర్దుడం, కలసిరాబుడి తుడిచి శుభ్రంగా వుండడం ఇలాంటివన్నీ ఆమె చెయ్యకపోతే ఇంకెవ్వరూ చేసేవారు లేరు. వాంగయ్యకు దోజాలు అశ్రద్ధ చేసేసరికి అన్నిపనులూ అలాగే పూడిపోయాయి. ఈ లోటుపాట్లన్నీ శేఖరుడు రావటానికి పూర్వమే పూర్తిచేద్దామని నడుంకట్టుకుని ప్రాంభించింది.

లలిత తీరుబడిగా వున్నప్పట్లా ఈ ఇంట్లోనే పుడబడి మూలంగా ఎవరినీ పరాయివాళ్ళుగా భావించేది కాదు. అలాగే ఆ ఇంట్లోవాళ్లెవరూ ఆమెనూ పరాయిదాన్నిగా భావించేవాళ్ళు కాదు. ఎనిమిదో వేట తల్లి - దండ్రులకు పొగొట్టుకుని మేనమాను యింటికి వచ్చింది. అప్పటినుంచీ చెల్లెలిలాగా శేఖరుడివెంట తిరుగుతూ చదువు నేర్చుకుని ఈమాత్రపు మనిషయింది.

ఈమె శేఖరుడికి చాలా అభిమానపాత్ర అని అందరూ యెరుగుదురు. కాని ఆ అభిమానం యెప్పుడు - యెందుకు ఎలా వస్తుందినో మాత్రం యెవ్వరూ యెరుగరు. అంతేకాదు - లలిత కూడా యెరుగదు. చిన్నప్పటినుంచీ ఒకే భావంతో శేఖరుడు. ఆమెయందు ఎంతో ఆదారం కనపరచటం అందరికీ తెలుసు. అది ఇప్పుటినకూ యెవ్వరికీ యెవ్వరిగా కనపడలేదు; ఎవ్వరి దృష్టికి ఆకర్షించలేదు కూడా. ఈమె యెప్పుటికయినా ఈ యింటికి కోడలుగా రాగలదేమో అన్న భావనకూడా ఎవ్వరికీ కలుగలేదు. లలిత యింట్లోవాళ్ళకూడా కలగలేదు ఆ భావన. భువనస్వారికూడా అనుకోలేదు.

పనిఅంతా పూర్తిచేసి శేఖరుడు రాకముందే ఆ గదిలోంచి వెళ్ళిపోవాలని అనుకుంది లలిత. కాని పరభ్యాసంగా వుండి గడియారంకేసి చూడలేదు. హఠాత్తుగా గుమ్మరముండు బూట్లచప్పుడు విని ముఖం పైకెత్తి ప్రక్కకు తప్పుకుని నిలబడింది.

శేఖరుడు గదిలోకి వస్తూనే “నిన్న యింట్లోకి తిరిగినట్టే సరికి రాత్రి యెంత ప్రొద్దుపోయిందేమిటి?” అని అడిగాడు. లలిత జవాబివ్వలేదు.

శేఖరుడు యీజీచైరులో చేరగిలపడి “ఎప్పుడు తిరిగినట్టా? రెండింటికా? నోట్లోంచి మాట రావటం లేదేమిట కని?” అన్నాడు.

లలిత మెదలకుండా అలాగే నుంచుని వుంది.

శేఖరుడు విసుగొచ్చి “క్రిందికి వెళ్ళు అమ్మ పిలుస్తోంది” అన్నాడు.

భువనేశ్వరి భాండార గృహంముందు కూర్చుని పళ్ళెంలో అల్పాహారాలు పెనుకోంది. లలిత దగ్గరకువచ్చి “వీటి చావా అమ్మా?” అని అడిగింది.

“ఏదీ? పిలవలేదే!” అంటూ ఆమె తల పైకెత్తి లలిత ముఖం చూస్తూనే “ముఖంతా ఇలా, నాడిపోయిందేమిటి లలితా? ఇంతనరకు యేమీ తినలేనట్లేవుండే!” అని అడిగింది.

లలిత తల త్రిప్పింది.

“సరే. వెళ్ళి ఈ ఫలాహారం మీ శేఖర్ దాకు రుచి చప్పినరా” అన్నది భువనేశ్వరి.

లలిత ఆ సర్దుక చేతపుచ్చుకుని ఒక్క తుణం అగి
మేమీదకు వచ్చింది. శేఖరుడు అప్పటికి ఇంకా కళ్లుమూసు
కుని బయటే చేరిపోయి వున్నాడు. ఆఫీసు దుస్తులుకూడా
మాన్యలేదు. చేతులూ ముఖంకూడా కడుక్కోలేదు. లలిత
మెల్లిగా నగ్గరికువచ్చి “ఫలహారం తీసుకువచ్చాను” అంది.

శేఖరుడు కళ్ళు తెరచి చూడకుండానే “అక్కడెక్కడయినా
పెట్టివెళ్ళు” అన్నాడు.

లలిత పెట్టలేదు. అలాగే పుచ్చుకుని మెదలకుండా
నుంచుని వుంది.

శేఖరుడు కళ్ళు తెరచి చూడకుండానే లలిత పెళ్ళి
కుండా అక్కడేనుంచుని వున్నదని గ్రహించాడు. రెండుమూడు
నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాక “ఎంతసేపని నుంచుంటావు
లలితా? నాకింకా ఆలస్యంవుంది. అక్కడ పెట్టి క్రిందికి
వెళ్ళు” అన్నాడు.

లలితకు మనస్సులో కోపంవచ్చినా మెదలకుండా అలాగే
నుంచుని మెల్లిగా “ఊపే ఉంది ఆలస్యం. నాకూ క్రింద
ముంచుకుపోయే పనేమీ లేదు” అన్నది.

శేఖరుడు కళ్ళు తెరచి నవ్వుతూ “ఏదీ-మాట వచ్చిందే!
క్రింద యోగిని లేకపోతే పోనీ, ఆ ఇంట్లోలేదా? ఆ ఇంట్లోనూ
లేకపోతే ఆ ప్రక్క ఇంట్లోనయినా లేకపోతుందా? నీకు
ఒక్కయిల్లే కాదుగా లలితా!” అన్నాడు.

“కాదూ?” అంటూ లలిత కోపం చెప్పుకుని ఆ పక్కం తీసికొని తేబిల్ మీద పెట్టి గబగబా వెళ్ళిపోయింది అక్కడి నుంచి.

“సాయంకాలం ఓసారి రా” అని కేకేశాడు శేఖరుడు.

“నందసార్లు నేను పైకీ క్రిందికీ రాలేను” అంటూ లలిత వెళ్ళిపోయింది.

క్రిందికి రాగానే శేఖరుడి తల్లి “ఫలహారమయితే ఇచ్చి వచ్చావుకాని, మీ అన్నకు తాంబూలం ఇచ్చిరాలేదేమో!” అని అడిగింది.

“నాకు ఆకలేస్తోందమ్మా! ఇంక నేను పోలేను, ఇంకే పరిహారమయినా యిచ్చి పంపు” అంటూ లలిత చితికిలపడింది.

ఆమె కోపంగావున్న లలిత ముఖంకేసి చూసి నవ్వుకుని “సరే, నువ్వు కూర్చో. దాసిదాని చేతుల్నిచ్చి పంపుతా లే” అన్నది.

లలిత జనాబు చెప్పుకుండా ఫలహారం ముందన కూర్చుంది.

తాను నాటకానికి వెళ్ళవేకు. అయినా శేఖరుడు ‘తన నెందుకు కూకలెయ్యో?’ అన్న కోపంతో లలిత నాలుగు గంటల కోపం శేఖరుడి గొంతుపడలేదు. అయినా అతడు అక్కసుకు వెళ్ళాక మధ్యాహ్నం చుప్పడు అతడి గదిలోకి వెళ్ళి పడుకుంటేస్తూ వుండేది. శేఖరుడు తన తొందరపాటును గ్రహించి రెండోరోజు కడుగు చేశాడు. అయినా అది రాలేదు.

ఆ నీధికి అప్పుడప్పుడు ఒక ముసలివాడు బిచ్చానికి నస్తూవుండేవాడు. అతడును లలితకు చాలా నయ. వచ్చి చప్పుడల్లా అతడికో రూపాయి ఇస్తూ వుండేది. రూపాయి చేతిలో పడగానే అతడు అపూర్వమూ, అసంభవమూ అయిన ఆశీస్సులు పలుకుతూండేవాడు. అవన్నీ నిజటం లలితకు సగదాగా ఉండేవి లలిత. పూర్వజన్మలో అతడి తల్లిట! ఆ సంగతి అతడు చూడగానే కనిపెట్టాడట! ఆ ముసలిబిడ ఇవాళ ప్రొద్దున్నే గుమ్మంలోకి వచ్చి “మా తల్లి ఎక్కడుందీ?” అని పిలిచాడు.

సంతానం పిలుపువిని లలిత ఇవాళ కొంచెం కంగారు పడింది. శేఖరుడు ఇంకా యింట్లోనే వున్నాడు రూపాయి ఎలా వసుందీ? ఇటూ అటూచూసి, అతడగ్గిరకు వెళ్ళింది. అత ఇప్పుడే దాసీదానితో పోట్లాడి, కోపంతో పోయి, పొయ్యిదగ్గర కూర్చుంది. ఆమెను యేమీ అడగలేక మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగివచ్చి చూసింది. ఆ బిచ్చగాడు కర్ర గోడకానించి చతికిలపడి కూర్చున్నాడు. ఇంతసేపుపూర్వ మెప్పుడూ లలిత అతడికి నిరాశ కలిగించలేదు. ఇవాళ వట్టిచేతుల్తో పంపటానికి ఆమెను మరస్కరించలేదు.

బిచ్చగాడు మళ్ళీ పిలిచాడు.

అన్నాకాళి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి, మీ అబ్బాయి వచ్చాడు ననినా!” అంది.

“కాళీ, ఒక్కపని చేసిపెట్టమ్మా! శేఖరదా దగ్గరకెళ్ళి ఒక రూపాయి వెచ్చిపెట్టమ్మా! అన్నది లలిత.

అన్నా కాళీ పరుగెత్తుకుంటూ పోయింది. కాస్తేపట్లో మళ్ళీ అలాగే పరుగెత్తుకుంటూ నచ్చి లలిత చేతిలో రూపాయి పడేస్తూ “ఇదిగో, తిసుకో!” అన్నది.

“శేఖర్ దా యేనున్నాడు?” అని అడిగింది లలిత.

“ఏమీ అనలా. చిలకొక్కయ్యను పున్న చొక్కా జేబులో వుంది తీసికొమ్మన్నాడు.”

“ఇంకేమీ అనలేదా?”

“లేదు, ఇంకేమీ అనలేదు” అని తలత్రిప్పి అడకోటానికి వెళ్ళిపోయింది.

లలిత భిక్షకుని పంపివేసింది. కాని ఇతర రోజుల్లోలాగా అక్కడ నుంచుని అతడి ఆశీస్సులు వినలేకపోయింది.

ఈమధ్య కొన్నాళ్ళుంచీ పేకాట బాగా సాగుతోంది. ఇవాళ మధ్యాహ్నం లలిత వెళ్ళలేదు. తలనొప్పిగా వుందని చెప్పి పడుకుంది. ఇవాళ నిజాగ, ఆమె మనస్సుతా వికలమై పోయింది. సాయంకాలం కాళీని పిలిచి “కాళీ, నువ్వు శేఖరదా దగ్గరకు చదువుకోటానికి పోయిందా లేదా?” అని అడిగింది.

కాళీ తలదాగిస్తూ “వెళ్ళకేం!” అంది.

“శేఖర్ దా నా సరిగోమీ అడగటం లేదా?”

“లేదు. ఉహూ, మొన్న అడిగాడు - నువ్వు మధ్యాహ్నంపూట పేకాటకు వెళ్ళిందా లేదా?”

లలిత ఉద్విగ్నముగా "నువ్వాసంగతి చెప్పావా?" అని ప్రశ్నించింది.

"నువ్వు పరధ్యాహ్నుమప్పుడు చాకుదీదీ యింటికి పేకాటకు వెళుతున్నావుగా! ఆసంగతే చెప్పాను. శేఖరుదా ఎవరైనా ఆడుతున్నానని అడిగాడు. నువ్వు, చాకు, చాకుతల్లి, చాకుమామ - సరే కాని నువ్వు బాగా ఆడుతావా? చాకుదీదీ మామ బాగా ఆడుతాడా? నువ్వే బాగా ఆడుతావంటుంది మనోమా కదూ?"

లలిత అనూటకు జవాబు చెప్పకుండా చటుక్కుని విసుక్కుంటూ "నువ్వు ఆమాటలన్నీ ఎందుకు చెప్పావు? అన్ని సంగతులూ నీకే కావాలి. ఇహ నీ కెప్పుడూ నేనేమీ యిన్వైనులే" అంటూ కోపంతో వెళ్ళిపోయింది దక్కడ నుంచి.

కాళి వెళ్ళిపోయింది ఆమె యీ ఆకస్మిక పరివర్తనానికి కారణమేమిటో అపిల్ల గ్రహించలేకపోయింది.

మనోరమగారి యింటినద్ద పేకాట రెండు రోజులు బంద్ అయింది - లలిత రాలేదు. ఆమెను మూసపప్పటిమంచీగిరీస్ ఆకరితుడయి నల్లు మనోమ మొదటి నుంచీ అనుమానిస్తూనే వుంది. ఆ అనుమానం ఇనాళ మనీ బలపడింది.

ఈ రెండు రోజుల నుంచీ గిరీస్ అగో విభంగా పరధ్యానంగానే వుంటున్నాడు. సాయంకాలం యెక్కడికీ పేకాటకు కూడా పోవటంలా. ఇంట్లోనే ఈ గదిలోంచి ఆగదిలోకి ఆగదిలోంచి ఈగదిలోకి తిరుగుతున్నాడు. ఇనాళ పరధ్యాహ్నం అక్కరిచ్చిగ్గుకు వచ్చి "ఇనాళ కూడా ఆటలేనట్టేనా అక్కా?" అని అడిగాడు.

“ఏంచేస్తాం గిరీన్ ? నాలుగో మనిషి ఏదీ ? పోసి ఇవాల్టికి మనం ముగ్గురమే ఆడదామా ?” అంది మనోరమ.

గిరీన్ నిరుత్సాహంతో “ముగ్గురిమీద ఆటయేం బావుంటుంది అక్కా ! వాళ్ళ లలితను ఒక్కసారి పిలిపించరాదా ?” అన్నాడు.

“ఆమెరాదు”

గిరీన్ ఆశ్చర్యపోతూ “ఎందుకురాదు ? వాళ్ళ వాళ్ళు వెళ్ళనద్దన్నారా యేం ?” అని అడిగాడు.

మనోరమ తలత్రిప్పుతూ “ఉహూ.. వాళ్ళ మామయ్యా అత్త అలాంటి వాళ్ళుకాదు-ఆమె రానటం లేదు” అంది.

గిరీన్ చటుక్కున ఉత్సాహాన్ని వెలిపుచ్చతూ “అయితే నువ్వొకసారి వెళ్ళి పిలిచావంటే తప్పకుండా వస్తుంది” అని అణేసి తనలో తనే ఆశ్చర్యపోయాడు.

మనోరమ నవ్వుతూ “సరే-అయితే వెడతాలే” అని వెళ్ళి ఒక్కక్షణంలో లలితను వెంటపెట్టుకొచ్చి పేకాటముందూ కూర్చోబెట్టింది.

రెండురోజుల నుంచీ ఆటలేదు. కాసేపట్లోనే ఇవాళ ఆట రక్తితో పడింది. లలిత పక్షమే గెలుపుగా వుంది.

ఓ రెండు గంటలు గడిచేసరికి కాళి గబగబానచ్చి “శేఖర్ దా పిలుస్తున్నాడు నదినా !- ఊ.. జల్దీ” అన్నది.

లలిత ముఖం వెలవెలపోయింది. ఆ పేకముక్కలు అక్కడ నదిలేసి “శేఖర్ దా ఆఫీసుకు వెళ్ళవేదా ?” అని అడిగింది.

“నాకేం తెలుసు ? వెళ్ళి వచ్చాడనుకుంటా” అని తల
దోగించి వెళ్ళిపోయింది.

లలిత వేళ అక్కడ వదిలేసి మనోరమ ముఖంకేసి
చూసి సంతోషిస్తూ “వెళ్ళినస్తా పిన్నీ !” అంది

మనోరమ ఆమె చేయిపట్టుకుని “అడేమిటే ? ఇంకా
రెండు వరసలు తిరగనీ. వెనుదున్నగాని” అంది.

లలిత కంగారు పడుతూ లేచి నుంచుని “కాదులేపిన్నీ!
అలా అయితే వారికి కోపంవస్తుంది”

అంటూ గబగబా వెళ్ళిపోయింది.

“శేఖర్ దా ఎవరు అక్కయ్యా?” అని అడిగాడు గిరీన్.

“ఆయెదురుగా వున్న పెద్దమేడ వారి అబ్బాయి”
అన్నది మనోరమ.

గిరీన్ తల పంకిస్తూ “ఓ-ఆ ఇల్లా ? నవీన్ బాబు వాళ్ళ
బంధువు కదూ !” అన్నాడు.

మనోరమ కూతురి ముఖంకేసి చూసి నవ్వి చిట్టి
మేమిటి ? ముసిలాడు లలితనాళ్ళ యిల్లుకూడా కలుపు కోచా
లని యెత్తువేశాడు” అంది. గిరీన్ ఆశ్చర్యపోయి చూస్తూ
వూరుకున్నాడు.

గత సంవత్సరం డబ్బులేక పోవటం, మూలంగా గురు
చగణబాబు కూతురి పెళ్ళి చేయలేక పోవటం, అప్పుడు నిపాత
మైన నక్షికి నవీన్ రాయ్ డబ్బు పెట్టుబడిపెట్టి ఇల్లు తాకట్టు
పెట్టింది కోరిక, అన్నీ సమగ్రంగా మనోరమ కథలాగా
అల్లిచేప్పి, “ఈ అప్పు ఎటువీరేదికాదు. చివరకు ఈయిల్లు
కాస్తా నవీన్ రాయ్ ఎటువీ కాజేస్తాడు” అంది.

మనోగమ ముందు విషయమంతా చెప్పి, చివరకు మన
మనస్సులోని ఊహకూడా చెప్పేసింది. “ముసలివాడి మన
స్సులో ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే గురుచరణానికి పాతాయిలు పెట్ట
కొట్టించి అక్కడ చిన్నకొడుగు చేతుడికి ఓవెద్ద మేడ కట్ట
చాలని ఇద్దరు కొడుకులకూ రెండు వేరు వేరు మేడలు ఉండే
శం తక్కువదేంకాదు!”

ఈ సంగతంతా వినేసరికి గిరీష్ కు కష్టం తోచింది.
“సరేకాని అక్కయ్యా! గురుచరణబాబుకు యింకా ఆడపిల్ల
లున్నాడు కదా? మరి వాళ్ళ పెళ్ళిళ్ళు ఎలా చేస్తారు?”
అని అడిగాడు.

అయితే వున్నాడు. నాల్గవార ఇంకా లలితకూడా
వుంది. పాపం ఆ అమ్మాయికి తల్లిదండ్రులు లేరు. ఆమె భాగ
మంతా ఈ వీధినాళ్ళుగాదనే వుంది. ఈడువొచ్చిన పిల్లకూడా
ఈ సంగత్యమయినా పెళ్ళిచెయ్యక తప్పదు. నాళ్ళసంఘంలో
సహాయం చెయ్యటానికి ఎన్నడూ రాదు. వెలిగేయటానికయితే
అరిచకూ సిద్ధమే. మనపనే సహాయం వుంది గిరీష్!” మెదల
కుండా వ్రాసుకున్నాడు మనోగమ చెప్పుకుపోయింది. “ఆ
దొంగల లలిత విషయం గురుకుచిచ్చి నాళ్ళ అత్త నాముండన
రాగాలెట్టింది. ఏం చెయ్యటమో, ఎలా చెయ్యటమో పెళ్ళి
నాన్యకు దిక్కుతోచటం లేదు. అదిగులుతో గురుచరణానికి
పాపం నిద్రాణారాలకూడా లేవు. ఆ అన్నట్టు ముంగేరులో
కేవలం పిల్లనుచూచి పెళ్ళిచేసుకునేవారే నీ స్నేహితులెవరూ
లేరూ? ఇలాంటి పిల్ల దొంగకటం కాలాకష్టం”

గిరీష్ విచారంగా ఓ నవ్వునవ్వి “స్నేహితులెవగున్నా
గక్కయ్యా! డబ్బు కావాలంటేమాత్రం నేను సహాయం
చెయ్యగలను” అన్నాడు.

గిరీష్ తండ్రి డాక్టర్ చేసి చాలాఆస్తి డబ్బూకూడా
కూడబెట్టిపోయాడు. దానికంతకీ గిరీష్ ఇప్పుడు యజమాని.

“నువ్వు డబ్బు అప్పిస్తావా?” అని అడిగింది
మనోరమ.

“ఇంకా అప్పుయేమిటక్కా! ఆయన తీర్చకలిగితే
తీరుస్తారు. లేకపోతే లేదు”

మనోరమ విస్మితురాలైంది. “డబ్బు యిచ్చినందునల్ల
నీకేమిటి లాభం? నాల్గు మనసు బంధువుయ్యాకారు. కనీసం
మన సమాజంలోని వాళ్ళయినా కారు. ఇలా ఎవరై నా డబ్బు
ఎకరికయినా యిసారా?” అంది.

గిరీష్ అక్కగారి ముఖంకేసిచూసి నవ్వుతూ “మన
సమాజంలోని వాళ్లు కాకపోతే యేం? మన దేశీయులేకదా!
వాళ్ళు ఏమీలేనివాళ్లు. నేను పుష్కలంగా డబ్బు ఉన్నవాణ్ణి
నువ్వు ఒకసారి చెప్పిపూడు అక్కా! వాళ్లు తీసుకోతానీకీ
అంగీకరిస్తే నాకేం అభ్యంతరంలేదన్నటానికి. లలిత వాళ్ళకూ
యేమీకారు. నాకూ యేమీకాదు. ఆమె పెళ్ళికొడు
ఖచ్చితా పోనీ నేనే యిస్తాను” అన్నాడు.

అతడి మాటలువిని మనోరమ అట్టే సంతుష్టురాలు
కాలేకపోయింది. దీనినల్ల ఆమెను పోయిందేమీ లేదు కాని
యింతడబ్బు ఒకళ్ళకు ఒకళ్ళు యిస్తాంటే చాలామంది స్త్రీలు
సాధారణంగా ప్రసన్నచిత్తులై సహించి పూరుకోలేదు.

చారుబాల ఇప్పటివరకూ మెదలకూడా వింటూ వూరి
కుంది. ఆమె మహాసంతోషంతో ఎగిరిగంతేసింది. “అయితే
ఇయ్యమామయ్యా! నేనువెళ్ళి వాళ్ళ అత్తతో చెప్పినస్తాను”
అంది.

“నువ్వుండుచారూ! చిన్నపిల్లవు నీకొండుకీ సంగతు
లన్నీ? చెప్పాల్సినస్తే నేనేవెళ్ళి చెబుతానులే” అని మనోరమె
కూతుర్ని గద్దించింది.

“అయితే చెప్పాలిక్కా! మొన్న రోడ్డుమీద యెదురు
పడితే గురుచరణబాబుతో కాస్తేపు మాట్లాడాను. చాలా
సరళ హృదయుడు. ఏమంటావు నువ్వు?” అని అడిగాడు.

“నేనూ అలాగేఅంటా. అందరూ అలాగేఅంటారు.
మాయ భార్యభర్త లిద్దరూ చాలా అవధాయకులు. అంగు
కినే వాళ్ళకే కష్టాలు గిగీన్! ఇలాంటివాళ్ళు శాపం! ఇల్లూ
వాటికూడా లేకుండా నిరాశ్రయులుగా ఉండల్సి వచ్చేట్టుంది.
దానికి నిద్రానం చూస్తున్నావుగా గిగీన్, శేఖర్ బాబు పిల్ల
చూడనంగానే చూశావా లలిత భంగారుగా లేచి ఎలా పని
గెత్తిందో? వాళ్ళ యిల్లలోనాళ్ళు అలా శేఖర్ బాబు కుటుం
బానికి అమ్మమరణంవల్లు వుంటారు. కానీ నీళ్లంత వాళ్ళు
సంతోషపడచినా నవీన్ రాయ్ చేతిలో అంటూ ఒకనారి
పడ్డాక మళ్ళీ బైటపడతాననిది కళ్ళోవార్త!”

“అయితే మరి నువ్వు చెబుతావా అక్కయ్యా!”

“సరే, అడుగుతాను. ఇసే, పోనీ నువ్వే ఉపకారం
చేసికనాడ వవుతావు. మంచిదేగా!” అని చిరునవ్వు నవ్వుతూ

“సగేకాని ఏకిత ఆస కిదేనికి గిరీన్?” అని అడిగిరి మనోరమ.

“ఆస కి యేముది అక్కా, కట్టాలో వున్నప్పుడు ఒకరికొకరు ఆ మాత్రం సహాయ పడవలసిందేగా!” అంటూ అతడు కొంచెం సిగ్గుపడుతూ అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయాడు. గుమ్మందాకా వెళ్ళి మళ్ళీనచ్చి కూర్చున్నాడు.

“మళ్ళీ నచ్చి కూర్చున్నావేం?” అని అడిగింది మనోరమ.

గిరీన్ నవ్వుతూ “నువ్వు చెప్పిన ఈ దుఃఖగాథ అంతా నిజంకాదేమో అక్కా” అన్నాడు.

మనోరమ నిస్మిగురాలై “ఎందుకని?” అని అడిగింది.

“నాళ్ళ లలిత ఆ డబ్బు ఖర్చుపెట్టటం అదీఃమాస్తే పేదవాళ్ళపిల్ల అని అనిపించదు అక్కా! ఆ రోజున మేము నాటకానికిని వెళ్లాం. ఆమె రాకపోయినా పదిరూపాయలు ఇచ్చి పంపింది. ఎలా ఖర్చుపెడుతుందో ఇంకా చూడను అడిగి చూడం. నెలకు ఆమె స్వంతఖర్చు కనీసం యిగవైరూపాయ లకు తక్కువకాదు”

మనోరమ విశ్వసించలేదు.

“నిజమే అమ్మా! అదంతా శేఖరబాబు డబ్బు ఇప్పుడేకాదు, చిన్నప్పటినుంచీ ఆమె శేఖరదా బీరువాతెరిచి డబ్బు తీసుకొస్తూవుండేది. ఎవ్వరూ ఏమీ అనరు” అన్నది కూతురు చాటబాల.

మనోరమ కూతురికేసి చూసి సందేహంతో “ఆడబ్బు తీసుకురావటం శేఖరబాబుకు తెలుసా?” అని అడిగింది.

చారు తలఁచిస్తూ “శెలుసు. ఆయన ఎగుటే తాళం తీసి తీసుకున్నాది. పోయినవెళ్ళలో అన్నాకాళి బొమ్మల పెళ్ళికి అంతడబ్బ ఎవరు ఇచ్చారు? అంతా ఆమె యిచ్చింది” అంది.

మనోగమ కాస్సేపాలోచించి, “ఎవరెరుగురు? కాని ఒక్కమాటమాత్రం నిజం. కొడుకుమాత్రం తెండ్రిలాగా అంత పీనాసికాడు. అతడు అంతా తల్లి పోలిక అంగుకనే ఆ దయాధర్మాలూ అవ్. అదీ కొక లలిత చాలా మంచిపిల్ల. చిన్నప్పటినుంచీ కూడా ఈ డాబిరిగేది. అన్నా అని కిలిచేది. అంగుకనే ఆమె అంటే అందరూ అంత ఆపేక్షగా చూసారు. ఆ. చారు! నువ్వు వాళ్ళయింటికి వెళ్ళడం నస్తూ పుటావు కదా, వాళ్ళ డేఖర్ కి ఈ మాఘమాసంలో పెళ్ళిగా! ముసిలాడు కట్నంక్రింద చాలాడబ్బ గుంజుతాడని వినిపిస్తోంది” అంది.

“అవును అమ్మా! ఈ నచ్చే మాఘమాసంలోనే, అంతా నిశ్చయమయింది” అన్నది చారు బాల.

చిన్న వాళ్ళయినా, పెద్దవాళ్ళయినా నిస్సంకోచంగా మాట్లాడదగినవ్వకి గురుచాణుడు. నాయగయితు రోలు పెరిచయానికే గురుచాణుడికి గిరీన్ తో ఒక విధమయిన స్నేహం యేర్పడింది గురుచాణుడి మనస్సులో కరుణాకరణ వేరు. వానిచేతం అంటే అలాడికి ఎంతో యిష్టం. నాడంలో క్షిప్రయినా అతడేమాత్రం చిన్న పుచ్చుకునేవాడు కాదు.

సామంతాలనుప్పుడు గిరీన్ ను టీకి రన్నుని పిలిచేవాడు. ఆఫీసునుంచి వచ్చేసరికే అతడికి ప్రొద్దు క్రుంకుతూవుండేది. కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కుంటూనే “లలితా ! టీ తయారయిందా అమ్మా ? కాళీ ! వెళ్ళి మీ గిరీన్ మామను పిలుచుకురా” అనేవాడు. తర్వాత యిద్దరూ టీ త్రాగి ఏదో తర్కించుకుంటూ వుండేవాళ్ళు.

లలిత అప్పుడప్పుడు వాళ్ళమామయ్య చాలున కూర్చుని మెదలకుండా వాళ్ల సంబాషణ వింటూవుండేది. అలాంటప్పుడు గిరీన్ ను ఎన్నెన్నో యు క్తిప్రయత్నాలు స్ఫురించేవి. సాధారణంగా ఆధునిక సమాజానికి నిరూద్ధంగా వాడోపవాదాలు జరుగుతూవుండేవి. సమాజంయొక్క హృదయ హీనత, అసంగతమైన ఉపద్రవాల్నూ, అత్యాచారాలూ అన్నయదాగ్ధ విషయా లే

వీటిని సమర్థిస్తూంటానికి సరియైన దృష్టాంతాలేవీ లేవు నిజానికి. అందుకే ఉద్బోధితమైన గురుచరణుడి హృదయంలో గిరీన్ మాటలు కీధించేవి. చివరకతడు తలవూగిస్తూ “నిజమే గిరీన్ ! ఎవరి యిష్టాలకోసమనో కాకపోయినా ఎవరికిల్లలకు వాళ్ళు ఈడుమీకుండా ఏదో మంచి సంబంధం చూపిపెళ్ళిళ్ళు చెయ్యాలిందే. కాని మెలా చెయ్యటం ! పెళ్ళి చెయ్యి కిల్లకు ఈడుమీయోంది... అంటుంది సంఘం. కాని అలా చేసేయ్యటానికి తగిన సహాయం కాని, యేర్పాట్లుకాని చెయ్యదు. ఎవరిసంగతో ఎందుకు గిరీన్. నా సంగతే చూరామా ? ఇల్లుకూడా తాకట్టు పెట్టేశానుకదా ! రెండ

పోవే శిల్పాశిల్పారు వెంటపెట్టుకుని రోడ్డుమీద నిలబడల్సి వస్తుంది.

సమాజం అప్పుడైనా “ఓంశి, మా యింట్లో ఆశ్రయం తీసుకోండి, అని అనకు. ఏమంటాన్?” అనేవాడు.

గిరీన్ మెడలసుండా వూరుకునేవాడు. గురుచరణుడే మళ్ళీ చెప్పటం మొదలెట్టేవాడు “ఇది అక్షరాలా నిజం. ఇలాంటి సమాజంలో పూడడంనా జాతిని నశులుకోసం శ్రేయస్కరం. తిన్నా తిననిపోయినా ప్రశాంతంగా పడి పూడ్చొచ్చు. నుఖంలో పున్నవారి దుఃఖాన్ని అర్థం చేసుకో లేని సమాజం, కేవలం గ్రుడ్లురిగి, గొంతుపిసికే ఈ సమాజం నాలాంటి నీడనాల్కరికాదు ఇది భాగ్యవంతులకోసం మోస్తు డిన సమాజం. సరే నాళ్లనే పూడని: మాకు అవసరం లేదు” అని గురుచరణుడు చప్పున మౌనం నహించేవాడు.

ఈ యుక్తి ప్రశ్నలకు లలిత కేవలం శ్రద్ధగా నిర టమే కాకుండా, రాత్రుల్లు పడుకుని నిద్రనచ్చేంత వరకూ తనలోతాను వీచినిగురించే ఆలోచించుకుంటూ పూడేది. ప్రతి మాట ఆమె మనస్సులో గాఢంగా నాటుకునిపోయేది. గిరీన్ బాబు చెప్పినన్ని పూర్తిగా న్యాయసంగతాలే అని అనుకునేది మనస్సులో.

ఆమెను మామయ్య అంటే చాలా ఆపేష. మామను తన పక్షంలోకి లాక్కుని గిరీన్ చెప్పే సంగతున్నా అక్షరాలా యదార్థమనే తోచేది లలితమనస్సుకు. తనకానీ ఇంకా చి తనకోసం చాలా వ్యాకుల పడతున్నాడు. నిద్ర

హారాలుకూడా పరిశీలించాడు. నిర్విరోధి, ముఖ్యమంత్రి, అయిన తన మాను తనకు ఆశ్రయమివ్వటం మూలంగానే ఇంత బాధపడుతున్నాడు. కాని యెందుకు? మామయ్యకు జాతి యెందుకు ఈ నాలి? ఇలాంటి నాకు పెళ్లి చేస్తే తేపు నేర విధననై యిట్లాంటి నచ్చిందా జాతిలోకు. ఈ న్యతార్థం యెందుకు! గిరీన్ చెప్పిన ఈ మాటలు ప్రతిభాని మరోమాటలు బగు వెక్కిరిస్తూ తన హృదయంలోంచి వెలికితీసి తనకి తనది. ఆలోచిస్తూ నిద్రపోయేది.

తాను మామపక్షం వహించి, ఆయన హామీపై గ్రహించి, ఆయన యెడల శాశ్వతం మాపకుండా, ఆయన ఆ ప్రామాణ్యం సీటికొనించకుండా గర్హితంగానే ఉండిపోయింది. ఆయన గిరీన్ యందుకు ఆత్మకరికంగా తనకు మాపకాగింది.

క్రమశః గురుచరణుడిలాగా లలితకూడా సాయంకాలం టీ వేళకోసం ఎదురుమాడసాగింది.

ఇదివరకు గిరీన్ లలితకు “మీరు” అని అంటూనే వాడు. గురుచరణుడు అలా పిలవబడ్డని అనుభవించి “లలితకు ‘మీరు’ అని పిలుస్తానెందుకు గిరీన్? ‘నువ్వు’ అని పిలుస్తూ వుండు” అన్నాడు. అప్పటినుంచీ అతడు ఆమెను నువ్వు అనే అనటం మొదలెట్టాడు.

ఒకరోజున గిరీన్ “నువ్వు టీ త్రాగనా లలితా?” అని అడిగాడు.

లలిత తలనంచుకుని త్రాగమ అన్నట్లుగా తలదాకింది “వాళ్ళ చేతికొద్దా న్నదన్నాడు. అలాగే త్రాగటం అంటే ఇష్టంలేదు” అన్నాడు. గురుచరణుడు

ఆ కారణం విని గిరీన్ సంతోషించలేదని లలిత గ్రహించింది.

ఇవాళ శనివారం. రోజూకంటే ఇవాళ సభ చాలా ఆలస్యంగా కాని ముగియదు.

టీ త్రాగటం పూర్తి అయింది. గురుచరణుడు రోజూ అంత ఉష్ణాహారంగా ఇవాళ సుభాషణలో పాల్గొనటంలేదు. మధ్య మధ్య సరాకుగా ఉంటున్నాడు.

గిరీన్ అది చటుక్కున గ్రహించి “ఇవాళ మీ బంట్లో అంత బాగా లేదనుకుంటాను” అని అడిగాడు.

గురుచరణుడు బంట్లో హుక్కాతీసి “ఏం? బంట్లో బాగానే ఉంది” అన్నాడు.

గిరీన్ సంకోచంగా “అయితే ఆఫీసులో ఏమైనా—” అన్నాడు.

“ఉహూ, అలాంటిదేమీలేదు” అంటూ గురుచరణుడు మౌనంగా వినుకోతూ గిరీన్ ముఖంకెసి చూచాడు. ఆయన హృదయంలోని ఉద్వేగాన్ని యీ అమాయకుడు గ్రహించ లేకపోయాడు.

లలిత ఇదినగకెప్పుడూ మాట్లాడేది కాదు. కాని ఇటీవల తనూ మధ్య మధ్య గెండుమాటలు మాట్లాడుతోంది. “అవును మామయ్యా! ఇవాళ నీ మనస్సు బాగాలేదల్లె ఉంది” అన్నది.

గురుచరణుడు నవ్వుతూ “ఓ, అదాసంగతి! అవు నమ్మా. నవ్వు సరేగ్గా కనిపెట్టావు. ఇవాళ నాకు సజంగానే మనస్సు బాగాలేదు” అన్నాడు.

లలిత, గిరీష్ ఇద్దరూ ఆయన ముఖంకోసి మాస్తూ
ఉరుకున్నారు.

నవీన్ దా నాస్తితి యావత్తూ యెరిసి వుండినూడా నన్ను
రోడ్డుమీద నిలబెట్టి కొంచెం కఠినంగా అడిగాడు. అవునులే,
ఆయన తప్పుమాత్రం ఏముంది? ఆరునెల్లు అనిపోయె.
అసలుమాట అలావుంచి నడ్డి అయినా ఒక్క దమ్మిడి ఇవ్వ
లేకపోతిని!” అన్నాడు.

ఈ విషయం గమనించి దాన్ని కప్పిపుచ్చటానికీ
చాలా కఠనత పడింది లలిత. ప్రపంచజ్ఞుడని మూమ లజ్జా
కగమైన ఇంటివిషయాలు పరాయి నా మెగుట ఎలా బయట
పెడతానో అన్న భయంతో “నువ్వు దాన్ని పరిచి
అందరినీ నానుయ్యా తర్వాత చూడనప్పుడే” అని
అనేసింది చురుకున.

కాని గురుచరణుడు అది గమనించలేక. మైగ
విచారనూచకంగా నవ్వి “ఇంక తర్వాత ఏమున్నా?
అదికాదు గిరీష్! మాతల్లి తన యీ ముసలి జ్ఞబాబులు
దిగులు పెట్టుకోకుండా వుండాలని అనుకుంటూ ఉంటుంది.
కాని బైటనాల్లేసకూ నీ మామ కష్టాలకేసి చూడనయినా
చూడరు లలితా!” అన్నాడు.

“నవీనబాబు ఏమన్నారు ఇంకా?” అని అడిగాడు
గిరీష్.

గిరీష్ ఈ సంగతులన్నీ తెలుసుకున్న సంగతి లలిత
యెరుగదు. అంచేత అసంగతమైన మనోహారంతో అలానడిగి
ఈ ప్రశ్నకు ఆమె లోలోపల కోపం తెచ్చుకుంది.

గురుచరణుడు స్పష్టంగా చెప్పేశాడు. “నగీస్ రాయ్
భార్య చాలా కోరికగా వివాహ వ్యాధిలో బాధపడుతోంది.
ఇప్పుడు వ్యాధి మరింత ప్రబలం కావటంవల్ల వైద్యులు గాలి
మూర్పుకు ఎక్కడికో తీసుకు వెళ్లమన్నారట! డబ్బు అవసరం
అంచేత ఇప్పుడు నీడీ అంతా, అసలులోకూడా కొంత
ఇవ్వాలి”

గిరీష్ ఒక్కక్షణం ఊహించుకుని “ఒక సంగతి మీతో
చెప్పదా-చెప్పదా అని అనుకుంటూనే ఇప్పటివరకూ చెప్ప
లేకపోయాను. మీరు మనస్సులో ఏమీ అనకోకుండా
ఉంటానంటే చెబుతానది ఇప్పుడు” అన్నాడు.

గురుచరణుడు నవ్వి “నాతో ఏ సంగతి చెప్పాలన్నా
ఎప్పుడూ ఎప్పుడూ సంకోచించకు గిరీష్! ఏమిటా సంగతి?”
అని అడిగాడు.

“ఒక్కయ్య అప్పుడు విన్నాను నగీస్ బాబు. ఎక్కడ
నీడీ తీసుకెళ్తాడని, అంచేత చెబుతున్నాను. నాకు చాలా
పెద్దదే. ప్రస్తుతం దాని ఉపయోగంకూడా నాకంతగాలేదు.
వారికి అవసరమేమో! పోనీ ఈ అప్పు తీర్చివెయ్యరాదా?”
అన్నాడు గిరీష్.

అంతే, గురుచరణుడు ఉధయంగా, నిస్తుపోయా అంతే
చూపుకోని మాస్తూ ఉదయించాడు. గిరీష్ ఎంతో సగం
మీదట మొదలెట్టాడు. “నాకిప్పుడా డబ్బుతో అంత
కాదు. కనుక మీరు ఎప్పుడు నీలు అయితే అప్పుడు
తీర్చినామి. వారికి అవసరంగా? అందుకని చెబుతున్నాను.”

“ఆపై కమంతా నుచ్చా యిస్తానా? అని అడిగాడు.
గురుచరణుడు.

గీర్తన తల వొంచుచు వి “... రికి అవసరమయితే అలాగే
యిస్తాను” అన్నాడు.

గురుచరణుడు సమాధానంగా ఏదో చెప్పబోయినాడు.
ఇంతలో అన్నాకాళి వటుక్కన పగులెత్తుకొచ్చింది. “వదినా!
జ్వీ. డేఖ్ దా గుడ్డలు మార్చుకు నచ్చుంటున్నాడు. నాటకం
చూట్టానికి వెళ్ళాలి” అని ఎంత విసురుగా వచ్చిందో అంత
విసురుగా వెళ్ళిపోయింది. ఆ పిల్లదాని హడావుడి చూసి గురు
చరణుడు నవ్వుకున్నాడు. లలిత కదలకుండా అలాగే కూర్చుంది.

ఒక్కక్షణం సాయాక అన్నాకాళి మళ్ళీ వచ్చి ‘ఏదీ!
ఇంకా లేవలేదే! వదినా? మేమంతా నిటబడి వున్నాము”
అంది.

అప్పటికే లలిత లేచే లక్షణాలేమీ కనబడలా. ఆమె
కాళిచెప్పేది కొనసరకగా వినిపించి అనుకుంది. కాని గురుచర
ణుడు కాళి ముఖాకేసి చూసి నవ్వుతూ లలిత తల నిమిరి
“అలా అయితే వెళ్ళు అమ్మా! ఆలస్యం చెయ్యకు. నీకోసం
బహుశా అందరూ కనిపెట్టుకుని ఉన్నారను కుంటాను.”
అన్నాడు.

ఇహ లేవక తప్పనిసరి అయింది లలితకు. కాని వెళ్ళే
ముందు గీర్తనకేసి గంభీరమైన కృతజ్ఞతాపూర్వక దృష్టిపరచి
మొల మొలగా వెళ్ళిపోవటం గీర్తన గ్రహించాడు.

పది నిమిషాలు పోయాక బట్టలూ అసీ మార్పుకుని తాంబూలం ఇద్దామనే మిషతో లలిత మరోమాటు మెల్లిగా బైటగదిలోకి వచ్చింది.

గిరీస్ వెళ్ళిపోయాడు. గురుచరణుడు ఒంటరిగా కళ్ళు మూసుకుని బాలీసుకు చేరగిలపడి పడుకున్నాడు. మూసుకున్న అతడి కనుకొలకుల్లోంచి కన్నీరు స్రవిస్తూవుంది. అవి ఆసందాశ్రువులై వుంటాయని లలిత గ్రహించింది. గ్రహించింది కనుకనే అతడికి ధ్యానభంగం కలిగించలా ఎంత నిశ్శబ్దంగా వచ్చిందో మళ్ళీ అంత నిశ్శబ్దంగా వెళ్ళిపోయింది.

ఆ తర్వాత కొంచెం సేపటికి ఆమె శేఖరుడి గదిలోకి వచ్చింది. అప్పటికింకా ఆమె కళ్ళు కన్నీటితో జలజలలాడుతూనే ఉన్నాయి కాళి లేదక్కడ. అందరికన్న ముందుపోయి బండిలో కూర్చుంది. శేఖరుడొక్కడూ అతడి గదిలో మెదలకుండా లలితకోసమే కాబోలు మెదురుచూస్తూ నుంచుని ఉన్నాడు. తల పైకెత్తి అశ్రుభాగ్యోవున్న ఆమె కళ్ళకేసి చూశాడు.

ఏడేనిమిది రోజులునుంచీ లలిత కనపించక పోవటం వల్ల అతడు మనస్సులో కొంచెం కోపంగా వున్నాడు కాని ఇప్పుడదంతా మరచిపోయి ఉద్విగ్నతతో 'అదేమిటి? ఏడుస్తున్నావా?' అని అడిగాడు

లలిత తలవొంచుకుని లేదన్నట్టు తల ఊగింది.

ఇటీవల కొన్నాళ్ళనుంచీ లలిత బొత్తిగా కన్నీరక పోవటంవల్ల శేఖరుడి మనస్సులో కొంచెం పరివర్తన కలిగింది.

అంచేత అతడు దగ్గరగానచ్చి రెండుచేతులతో లలిత ముఖం పైకెత్తి పట్టుకుని 'నిజంగానే దుస్తున్నావే! ఏం జరిగింది?' అని అడిగాడు.

లలిత ఇహ శననుతాను సరభాళించుకో లేకపోయింది. అక్కడే చతికిలపడి శరభాళుతో ముఖం కప్పుకుని బావురు మని యేడ్చింది.

౬

నవీన్ రాయ్ వడ్డీ అసలు ఫామిలీలో సహా లెక్కకట్టి తీసుకుని, తాకట్టు దస్తావేజు తిరిగి ఇచ్చివేస్తూ 'ఈ డబ్బు ఎవరిచ్చారోయ్?' అని అడిగాడు.

'ఈ మామ అడగవద్దు అన్న గారూ! ఈ సంగతి చెప్ప ననే మరతుమీద తీసుకొచ్చాను' అన్నాడు.

డబ్బు తిరిగి తీసుకోవటంవల్ల నవీన్ రాయ్ కి ఏమాత్రం సంబంధం కలగలం. అసలిది వసూలవుతుందని ఆశించనులేదు. వసూలు కావాలనికూడా వాంఛించ లేదసలు. ఈ యిల్లు కలుపుకుని దీన్ని పడగొట్టి కొత్తగా ఏ పద్ధతిని మేడ కట్టి ఏమా అన్నసంగతే ఆలోచిస్తున్నాడు. కొంచెం వ్యంగ్యంగా 'ఇప్పుడు ఇలాంటి మరతులెన్నైనా పెడతావులే. అసలు తప్పు నదికాదు ఛాయీ! నాదీ తప్పు. మళ్ళీ డబ్బు అడగటమే తప్పు లేకపోయేది కాదు అని ఎందుకంటారు!' అన్నాడు.

ఆ మాటకు గురుచరణుడు వెచ్చుకుని “అదేం మాట అన్నయ్యా. మీ డబ్బు ఋణాంతే తీర్చాకాని, ఇంకా మీదయా ఋణం తీర్చినేలేకపోయాను.” అన్నాడు.

నవీనుడు నవ్వాడు. ఆయన ఎంతో అనుభవజ్ఞుడు. ఇలాంటి మాటలన్నీ విశ్వసించేవాడే అయితే బెల్లం న్యాయాధికారి అంతడబ్బు ఆర్జించినే లేకపోవును. సవ్యనిజంగా అలాగే అచుకుని పున్నట్లయితే ఇప్పుడిలా అప్పు తీర్చేవాడివే కాదు. అదీగాక ఒక్క సారి అడిగాను డబ్బు అవసరమని. అదయినా మీ వదిన కోసమని కాని నాకోసమేమీ కాదు అయినా తెలియక అడుగుతాను. ఎంత వడ్డీపాద తాకట్టు పెట్టావేమిటి ఇల్లు ?” అని అడిగాడు.

గురుచరణుడు తల త్రిప్పుతూ “తాకట్టు పెట్టలేదు. వడ్డీ ఇంతని కూడా ఏమీ అనుకోలేదు.” అన్నాడు.

నవీనుడు విశ్వసించలేదు. “ఏమిటి ? ఏమీ లేకుండా ఊరికినే యిచ్చాడా ?” అని అడిగాడు.

‘అవునన్నయ్యా ? ఇంచుమించు అంతే. ఆకుగ్రవాడు చాలా మంచివాడు, చాలా దయగలవాడు కూడా’

‘కుగ్రవాడా ? ఏ కుగ్రవాడు ?’

గురుచరణుడు ఆ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పే సుదామనం వహించి ఊరుకున్నాడు. అసలంతసేపు నోరూతాటమే పొరపాటు.

నవీనుడు అతడి మనస్సులోని ఉద్దేశం గ్రహించి చిరు నవ్వు నవ్వి “చెప్పకూడదని నిషేధం ఉన్నప్పుడు చెప్పవలసిన

అవసరం లేదులే. కాని, అంతాడంత ప్రపంచం మానిచవాణ్ని కనుక చెబుతున్నా. కొంచెం జాగ్రత్తగా మాత్రం ఉండాలి భాయీ! ఇంత మంచి సాయి చిన్నారు కుతానికి ఉరిశెచ్చుకునేవు సుమా!" అన్నాడు.

గురుచరణుడు ఆ మాటలను జవాబు చెప్పకుండానే ఆయనకు నమస్కరించి ఆ కాగితాలూ అని తీసుకుని ఇంట్లోకి తిరిగి వచ్చాడు.

సాధారణంగా భువనేశ్వరి యేటా ఈ రోజుల్లో పశ్చిమ దేశానికి వెళ్ళి వస్తూ వుంటుంది. ఆవిరుకు అచ్చగ వ్యాధి. దానికి ఈ పశ్చిమదేశయాత్ర కొంతనగ నుపయుక్తంగా ఉండేది. పెద్ద ప్రమాదకరమయిన వ్యాధి కాదు. నవీన్ తన పని చేసే వేగటానికి గురుచరణుడి దగ్గర కొంచెం వ్యాధిని పెంచి చెప్పాడు ఏమయినా ప్రయాణ సన్నాహాలుమాత్రం జరుగుతున్నాయి.

ఆ రోజున ప్రొద్దున్నే ఒక తెవర్ స్టాట్‌మెన్ట్ శేఖర్‌దా తనకు అవసరమయిన వస్తువులన్నీ సద్దుమంతున్నాడు.

ఇంతలో అన్నాకాళీ గదిలోకి వచ్చి "శేఖర్‌దా! రేపేనా మీరు వెళ్ళేది?" అని అడిగింది.

శేఖర్ తల పైకెత్తి "కాళీ! మీ సరినను ఒక్కసారి పిలుచుకురా. ఏమేమి తీసుకువెళ్ళాలో నచ్చి యిస్తుంది" అన్నాడు. లలిత యేటా తనవల్లితో కూడావచ్చేది. ఈసారి కూడా వస్తుందని తెలుసతక్షి.

కాళీ తలకొప్పుతూ "ఈసారి హుస్సేన రాదు" అన్నది.

“ఎందుకు రాకు?”

“నాహ్. ఎలావస్తుందేమిటి? వచ్చే మాఘ ఫాల్గునా లలో పెళ్ళి. నాన్న నరుడికోసం తెగ తిరుగుతున్నాడు”

శేఖర్ రెప్పనాల్చుకుండా స్బుడె అలాగే చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

కాళి యింట్లో విన్న సంగతులన్నీ ఉత్సాహంగా ఒక్కొక్కటే చెప్పసాగింది. “ఎంత డబ్బు అయినా సరే, మంచి చక్కణ్ణి వెతకమని చెప్పాడు గిరీన్ బాబు. మా నాన్న ఇవాళ కూడా ఆఫీసుకు వెళ్ళిడు. భోజనమయ్యాక ఎక్కడికో వరుణ్ణి చూడటానికి వెడతాట్ట! - వెంట గిరీన్ బాబుకూడా వెడతాడు.”

శేఖరుడు తొణకకుండా అంతా వింటున్నాడు. అలిత యెందుకు రానట్టలేదో కానినంకూడా కొంతమీకు తెలుసు కున్నాడు.

కాళి చెప్పుకుపోతోంది. “గిరీన్ బాబు చాలా మంచి నాడు శేఖర్ దా! మా అక్కపెళ్ళికీ మా యిల్లు పెదబాబు గారికి తాకట్టు పెట్టాంగా! ఇంకా రెండు మూడు నెలలుపోతే మేమంతా బిచ్చమెత్తుకుంటూ వీధుల్లోనే కాపురం ఉండల్సి వస్తుందని చెప్పాడు నాన్న.

అందుకని గిరీన్ బాబు డబ్బు ఇచ్చాడు. నిన్న ఆ పైకం చూడతూ పెదబాబుగారికి ఇచ్చేశాడు నాన్న. ఇంక మనకిం దియంతేదని చెప్పింది నదిని. నిజమేగా శేఖర్ దా!”

శేఖరుడు జనాభేమీ చెప్పలేకపోయాడు. అలాగే చూస్తూ ఉండుకున్నాడు.

“ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావ్ శేఖర్దా?” అని అడిగింది కాళీ.

ఈ సారి శేఖరుడు ఉలిక్కిపడి, చటుక్కున “ఏమీ లేదే ! కాళీ మీ వదిలవు ఒకసారి చప్పున పిలుచుకురా. నేను పిలుస్తున్నానని చెప్పు. ఊఁ, చప్పున వెళ్ళు” అన్నాడు.

కాళీ పరుగెత్తు మంటూ వెళ్ళింది.

శేఖరుడు తెరిచిన పెట్టెకేసి చూస్తూ అలాగే కూర్చున్నాడు. అతడికి ఏవస్తువు అవసరమో ఏది అవసరమో అన్ని అప్పుడతడి దృష్టికి ఒక లాగానే ఉన్నాయి.

పిలుపు విని లలిత మైకివచ్చి మొదట కిక్కిరిసిపో చూసింది. శేఖరుడు నేలకేసి చూస్తూ చాపమీద కూర్చుంటు ఉన్నాడు. అతడి ముఖం ఇలా ఉండటం అదిగిన రెక్కలూ చూడలా లలిత, లలితకు ఆశ్చర్యమూ వేసింది. భయమూ వేసింది. మెల్లగా దగ్గరకు రాగానే “రా” అని చొర్రువాటూతో లేచి నిలబడ్డాడు శేఖరుడు.

లలిత మెల్లగా “నన్ను పిలిచారా ?” అని అడిగింది.

“ఊఁ” అని ఒక తుణం తొణక్కుతూ కూర్చున్న “రేపు ప్రొద్దునరైల్లోనే అమ్మను తీసుకుని పచ్చనదేకం వెళుతున్నాను నేను ఈ సారి తిరిగిరావటం ఆలస్యం కావచ్చు ఈ తాళాలు తీసుకో. నీ ఖర్చుకు కావల్సివచ్చు అ చీరువాలో ఉంది” అన్నాడు.

ప్రతితఘా లలితసూడా కూడా కుంగుతూ ఉండేది. క్రితం సారి ఈ ప్రయాణానికి ఎంత సాధారణ సామానులన్నీ సర్దింది. ఈసారి ఆపని శేఖర్దా బిక్కిడే చేసుకుంటున్నాడు. భార

పెట్టెకేసి చూడగానే లలితకు ఆ సంగతి స్థాపకం వచ్చింది.

శేఖర్ ఆమెకేసి తిరిగి ఒకసారి దగ్గి గొంతు సవరించు కుని, “బాగ్ తగా వుండు - ఒకవేళ యేదైనా అభ్యవసగమైన పరిస్థితిలో అన్నయ్య దగ్గిగకు వెళ్ళి అడ్రస్ తీసుకుని ఉత్తరం రాయి” అన్నాడు.

తర్వాత కాస్సేపు ఇద్దరూ మెదలకుండా ఊరుకు న్నారు. ఈసారి లలిత తమతో రాదవి శేఖర్ తెలుసుకు న్నాడు. బహుశా దానికి కారణం కూడా తెలుసుకుని ఉంటా న్నవచ్చునని లలిత సిగ్గుతో ముడుచుకు పోయింది.

“సరే వెళ్లు యిహ. ఇంకా నేను ఇవన్నీ సర్దుకోవాలి. కాలా తైచుయింది ఒకసారి ఆఫీసుకు కూడా వెళ్ళిరావాలి” అన్నాడు.

లలిత కేర నిక పెట్టెదగ్గిరకు వచ్చి కూర్చుని ‘నువ్వు వెళ్ళి స్నానం చెయ్యి. నేను సర్దుతాను ఇవన్నీ’ అంది.

‘అయితే మంచిదే’ అని శేఖరుడు తాళాలగు త్తి లలిత ముగ్ధం పడేసి, గది బైటికివచ్చి చటుక్కున ఆగిపోయి, ‘నాతోమీరు అనసరమో మనచిహ్నగా’ అన్నాడు.

లలిత తలవంచుకుని పెట్టెలోపున్న నస్తువులను పరీక్షించ నానంభించింది. ఆమాటకేమీ జవాబు చెప్పలేదు.

శేఖరుడు క్రిందికి వెళ్ళి తలనడిగి, కాబో చెప్పినదాగా నిరీక్షిస్తూనే తెలుసుకున్నాడు. గురుచరణుడు అప్పు తీర్చిన మాటకూడా వాస్తవమే. లలితకు వరుణ్ణి వెతకటానికి తీవ్రంగా ప్రయత్నిస్తున్న మాటకూడా యదార్థమే. అతడికేమీ అడక కుండా స్నానానికి వెళ్ళిపోయాడు.

రెండు గంటల్లో స్నానం భోజనం ముగించుకుని ఆఫీసు
దుస్తులు వేసుకోటానికి గదిలోకి వచ్చి అతడు నిజంగా స్తబ్ధ
వై నాడు.

ఈ రెండుగంటల్లో లలిత యేమీ సర్దులేదు. పెట్టె
మీద తల ఆనించి మెదలకుండా కూర్చుని ఉంది. శేఖరుడి
కాళ్ళ చప్పుడువిని ఉలిక్కిపడి ఒకసారి తలమెత్తినూసి మళ్ళీ
తల వంచుకుంది. ఆమె కళ్ళు రెండూ మంకెన పువ్వులా
ఎర్రగా వున్నాయి.

కాని శేఖరుడు అది చూసికూడా చూడలా. ఆఫీసు
దుస్తులు వేసుకుంటూ సహజంగానే “ఇప్పుడిహ సర్దులేవులే
లలితా! మధ్యాహ్నం వచ్చి సర్దుదువుగానిలే” అని ఆఫీసుకు
వెళ్ళిపోయాడు.

లలిత కళ్ళు ఎర్రపడటానికి కారణమేమిటో అతడు
గ్రహించాడు. కాని సాంకల్యంగా ఆలోచించనిదే ఏమాట అన
టానికి సాహసించలేక పోయాడు.

ఆ రోజున సాయంకాలం వాళ్ల మామయ్య వాళ్ళకు
టీ తీసుకువచ్చి లలిత కంఠాదుపడింది. ఇనాళ శేఖరుడుకూడా
కూర్చుని ఉన్నాడక్కడ. అతడు గురుచరణబాయి దగ్గర శెలవు
తీసుకోటానికి వచ్చాడు.

లలిత తలవంచుకుని రెండుకప్పులు తయారుచేసి
ఒకటి నూనుయ్యముందర పెండ్లోదిగిరినుముందర పెట్టగానే
“శేఖర్ బాబును కి యివ్వలేదేం లలితా?” అని అడిగాడు
గిరీష్.

లలిత తల పైకెత్తుకుందానే మెల్లిగా “శేఖర్ వా టీ త్రాగడు” అంది.

గిరీన్ యింకేమీ మాట్లాడలా. లలిత సంగతి జ్ఞాపనం వచ్చిందతడికి శేఖర్ తను త్రాగనూ త్రాగడు. ఇతరులు త్రాగటం యిష్టంకూడా ఉండక అతడికి.

టీ కప్పు తీసుకుని గురుచరణుడు నరుడి ప్రస్తావన వీరు కొచ్చాడు. కుగ్రవాడు బి. ఏ. చదువుకున్నాడంటూ అతడి గుణవిశేషాలన్నీ కీర్తించి చివరకు “కాని మా గిరీన్ కు నచ్చ లేదు. కుగ్రవాడు చూపులకు అంత బాగుండకనే మాంట నిజమేననుకో. కాని మగవాడికి అదం ఉంటే ఏంలాభం? మంచి గుణాలుంటే చాలు” అన్నాడు.

ఎలాగో అలా పెళ్ళి అయిపోతే గురుచరణుడి ప్రాణం కాస్త తేరపిన పడుతుంది.

శేఖరుడితో గిరీన్ కు ఇదే పరిణయం. శేఖరుడు అతడి కేసిచూసి చిరునవ్వు నవ్వుతూ “గిరీన్ బాబుకు యెంచేత నచ్చ లేదు? కుగ్రవాడు చదువుకున్న వాడేనాయె; స్థితికూడా బాగానే ఉండే! మంచి నరుడేగా!” అన్నాడు.

శేఖరుడు ఈ ప్రశ్న అయితే అడిగాడు కాని, గిరీన్ కు యెండుకు నచ్చలేదో, ఇహముందు అయినా ఎవకు నచ్చనో స్పష్టంగానే గ్రహించాడు. కాని గిరీన్ ఈ ప్రశ్న వెంటనే సమాధానమేమీ చెప్పలేకపోయాడు అతడిముందు కొంచెం ఎర్రపడింది. శేఖరుడు అదికూడా గమనించి లేచిపోయాడు “బాబాయ్, రేపు అమ్మను తీసుకుని పళ్ళెమడేసే వాడు”

న్నాను. సమయానికి కబురు చెయ్యటం మరిచిపోకుసుమా!” అన్నాడు.

“అదేమిటి నాయనా ! మా బలగం అంతా మీరేగా! అదేగాక మీ అమ్మలేనిదే ఇక్కడ ఏపనీ పూరికాదు. ఏమంటానమ్మా లలితా ?” అంటూ నవ్వుతూ అతడు వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. “అరే ! ఎప్పుడో ఇక్కడనుంచి లేచి వెళ్ళి పోయిందే ?”

ఈ ప్రస్తావన రాగానే పారిపోయింది” అన్నాడు శేఖరుడు.

గురుచరణుడు గంభీరంగా “పారిపోక ఏం చేస్తుంది ? ఎన్ని చెప్పినా కాస్తానం వచ్చినట్లుగా !” అని ఓ చిన్న నిట్టూర్పు విడిచి “మాతల్లి లక్ష్మి సగస్వతీకూడాను. ఇలాంటి పిల్ల ఎంతో అదృష్టం వుంటేనేకాని దొరకదు. శేఖర్ నాన్ !” అనేసరికి శుష్కించిన అతడిముఖంలో ప్రస్ఫుటమయిన వాత్సల్యానికి గిరీనూ, శేఖరుడు ఇద్దరూ అతడికి హృదయపూర్వకంగా సమస్కరించుకుండా ఉండలేక పోయారు.

2

లలిత తీ పోగొట్టుకుంది మెదలకుండా పారిపోయివచ్చి, శేఖరుడి గదిలో ప్రవేశించి, పెద్దలెటు వెలుగులో అతడి పెట్టెలో బట్టలూ అవీ సగడం మొదలెట్టింది. శేఖరుడు గదిలోకి రావటం చూసి, ముఖమెత్తి అతడి ముఖంకేసి చూసి, ఆమె భయాశ్చర్యాలతో స్తబ్ధురాలయింది.

దావాలో సగస్వమూ ఓడిపోయి కోర్టునుంచి అప్పుడే వచ్చినవాని ముఖం ఎలా వుంటుందో, ప్రొద్దున్నే చూసిన

వ్యక్తి అయినా అప్పుడు చూడగానే చటుక్కున ఎలా గుర్తు పట్టలేమో అలాగే గంటక్రితంచూసిన శేఖరుణ్ణి లలితకూడా చప్పున గుర్తించలేక పోయింది. అతడి ముఖమీద స్వస్వయంగా పోగొట్టుకున్న చిహ్నాలు ఎవరో ముద్రవేసినట్లు కన్పిస్తున్నాయి. శేఖరుడు ఎండిన గొంతుతో “ఏమిటి లలితా?” అని అడిగాడు.

లలిత ఆ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పకుండా కొంచెం దగ్గరగా వచ్చి తన రెండుచేతులతో అతడి చెయ్యి పట్టుకుని గద్దడ కంఠంతో “ఏం జరిగింది శేఖరదా?” అంది.

“ఎబ్బే! ఏమీలేదు” అన్నాడు శేఖరుడు బలవంతాన. తెచ్చిపెట్టుకున్న నవ్వుతో. లలిత కరస్పర్శతో అతడి ముఖంలోకి మళ్ళీ కొంచెం జీవశక్తి వచ్చింది. అతడు దగ్గరవున్న కుక్కమీద కూర్చుని “ఏం చేస్తున్నావ్?” అని మళ్ళీ ఆ ప్రశ్నే అడిగాడు.

“ఓపర్ కోటు పెట్టావ్ పెట్టడం మరిచిపోయాను. అది కూడా సర్దిపోదామని వచ్చాను.” శేఖరుడు వింటూ ఊహకున్నాడు. లలిత ఇప్పటికీ కొంచెం తేరుకుని చెప్పసాగింది. క్రితంసారి నీకు ప్రయాణంలో చాలా ఇబ్బంది అయింది. పెద్ద కోటు చాలావున్నాయి కాని కొంచెం మందంగా ఉన్న కోటు ఒక్కటిలేదు. అంచేత తిరిగి రాగానే మార్కెట్ కోటు ఇచ్చి తయారు చేయించాను” అని ఆమె ఓ మొద్దుకోటు తెచ్చి, శేఖరుడి దగ్గర పెట్టింది.

శేఖరుడు ఆ కోటు లీసుకుని పరీక్షించి చూసి, “నాకు చెప్పావుకావే?” అని అడిగాడు.

లలిత నవ్వుతూ “మీరు దొంగలాంటిది ! మీతో చెప్పిన ఇంత మొద్దుకోటు తయారు చేయించనిచ్చేవారా ? అంతా చెప్పలేదు. తయారుచేయించి ఉంచేశాను.” అని ఆ కోయిల యథాస్థానంలోఉంచి, “సరేగా పై నేకెట్లాను. పెట్టి పీయగానే కనిపించింది. చలివేసినప్పుడు తొడుక్కోవటం మరిచిపోయానుమా !” అంది.

‘సరే’ అని శేఖరుడు చెప్పవాల్సివస్తే లలితకేసి చూసి ‘ఉహూ.. అది అసంభవం’ అన్నాడు.

‘ఏమిటి అసంభవం ? తొడుక్కోవటమా ?’

‘ఉహూ.. అదికాదు. అది మరోసంగతి. సరేకాని లలితా అమ్మ సామాను సర్దుకోవటం అయిందేమో తెలుసా ?’ అని అడిగాడు శేఖరుడు.

“ఆ.. మధ్యాహ్నం నేనే అన్నీ సర్దాను” అని లలిత మళ్ళీ మరోసారి అన్న వస్తువులూ పట్టికొని పెట్టెతాళం వేయ సాగింది.

శేఖరుడు ఒక్క క్షణం మెదలకుండాఉండిపోయి వెళ్ళిగా “లలితా ! వచ్చే సంవత్సరం నా పనులు ఎవరు చేసిపెడతారో చెప్పగలవా ?” అని అడిగాడు.

లలిత కళ్ళు పైకెత్తి “ఏం ?” అన్నది.

“ఏమో అది నాకే తెలుసు.” అని తన విషయం కిక్కి పుచ్చటానికి బలవంతాన ముఖంమీదికి నవ్వు తెచ్చుకుని “కాని పరాయి యింటికి వెళ్ళేముందు ఎక్కడెక్కడ పనిపన్నది నాకు చూపించిమాత్రం వెళ్ళు, లేకపోతే అవసరం మొచ్చినప్పుడు ఏ నస్తుపూ దొరకదు” అన్నాడు.

లలిత కోపం తెచ్చుకుని “పోండి” అన్నది.

శేఖరుడు ఇంతసేపటికీ నవ్వాడు. “వెళ్లాలని నాకు ఏముంది, కాని ఏమిటా ఉపాయం అని? నాకు సరదా మాత్రం పూరిగావుంది. కాని చిల్లిగవ్వయెత్తు ఓపికయినా లేదు. ఈ పనులన్నీ నొక్కరన్న అయేవికావు, ఇహ ఇక్కడి నుంచి మీ మామయ్యలాగా ఒకచొక్కా ఒక పంచెతో వుండాలి నస్తుండేమో! ఎలా జగగాల్సివుందో జగగక మానదు కదా!” అన్నాడు.

లలిత తాళపు చెవులు బల్లమీద పడేసి పారిపోయింది.

“శేపు ప్రొద్దున్నేమాత్రం ఒకసారి రా” అని కేకేశారుడు శేఖరుడు.

లలిత వినికూడా వినిపించుకోలేదు. గబగబా మెట్లుదిగి వెళ్ళిపోయింది. డాబానిందికి వెళ్ళి చూసేసరికి అన్నాకాళి ఇన్ని పూలు ముందరపోసుకుని దండగుచ్చుతోంది. లలిత దగ్గరగా వచ్చి “నుంచుకో కూర్చుని ఏమిటి చేస్తున్నావు కాళి?” అని అడిగింది.

కాళి ముఖం పై కెత్తకూడానే “దండగుచ్చుతున్నాను, ఇంకాళిరాత్రికి నాకూర్చుకు వెళ్ళి” అంది.

“ఏదీ, నాతో చెప్పావుకాదేం?”

“ఇప్పుటివరకూ స్థిరపడనే లేదు వదినా! ఇప్పుడే నాన్న పంచాంగం చూసి, ఇవ్వాలి రాత్రి తప్పితే ఇహ ఈ నెల్లోనే చూడకూర్చునే లేదని చెప్పాడు, పిల్ల పెద్దనయిందాయె. ఇంక

అపటానికి నీలేను. ఎలాగో అలా వెళ్ళి చేసేయ్యాలి. నీకు
రూపాయలు ఉంటే ఇయ్య ననినా. తినుబండారాలు అని
తీసుకురావాలి" అన్నది.

లలిత చప్పునూ "డబ్బు కావాల్సివస్తే నదివ! సరే
వెళ్ళి నా తలగక్కాడ ఉన్నాయి వెళ్ళుకో. అవునేకా? !
• డబ్బు పూలదండలతోనే వెళ్ళి అవుతుంది" అన్నది.

కాళీ గంభీరంగా, "అవుతుంది. నేను వెంటాడుతుంది
పిల్లల్ని. వెళ్ళి తుచేసి సాగవంపాను! నాకన్నీ తెలుసు" అని
తినుబండారాలు కొనుక్కురావటానికి వెళ్ళిపోయింది.

లలిత అక్కడే కూర్చుని దండపచ్చటం మొదలెట్టింది.
ఒక్కక్షణంగా కాళీ మళ్ళీ తిరిగివచ్చి, అందన్నీ పిలుస్తూ
అయిపోయింది. ఇహ ఒక్క శేఖరదానే పిలవాలి. కాళీ
పిలిచినస్తాను. తేకపోతే ఆయనను కష్టంగా ఉంటుంది అంటూ
వెళ్ళిపోయింది.

కాళీ పక్కాగృహిణి. అన్నిపనులూ సులభంగా చేసే
స్తుంది. శేఖరదాతో చెప్పినట్టి 'ఆయనకు ఒక దండ కావా
లిట ననినా! నువ్వు చప్పున వెళ్ళి ఇచ్చిరావాలా ననినా!
నేను ఈలోగా ఇక్కడ యేర్పాట్లన్నీ చూస్తూవుంటాను.
లగ్నం దగ్గరకు వచ్చేస్తోంది. ఇంక అట్టే వ్యవధానంలేదు'
అన్నది.

లలిత తలత్రిప్పునూ 'నేను వెళ్ళలేను కాళీ! నువ్వే
ఇచ్చిరా' అన్నది

'సరే నడతాలే. ఆ పెద్దదండ ఇలా ఇయ్య' అని
చెప్పాచింది కాళీ.

లలిత ఇచ్చబోయి నుల్ల ఏమాళ్ చించు సుంకో 'సరే, పోనీ నేనే ఇచ్చినస్తావే' అన్నది.

కాళి గంభీరంగా 'అయితే వెళ్ళు నానా! నాకు లక్ష పనులు. చద్దామన్నా తీసుబడి తేసుండా వుంది' అన్నది పెద్ద నానసానిలాగా.

లలిత ఆ పిల్ల దాని ముఖకవళిక ఆ మాటల తీరుచూసి కన్నులు కురిసింది. 'పెద్దపేరక్కాచి' అంటూ దండతీసుకుని వెళ్ళిపోయింది. గుమ్మంలోకివచ్చి చూసేసరికి శేఖరుడు ఏదో ఉత్తరం వ్రాసుకుంటున్నాడు. 'తలుపు తెరచి అతడి వెనకాలకి వచ్చి నుంచుంది. అప్పటికే శేఖరుడు గమనించలేదు. ఒక్క నిమిషం మెదిలకుండా ఊహకుని అతన్ని ఉలిక్కిపడేట్లుగా చుట్టూ చూడలే ఉద్దేశంతో వెనుకనుంచి జాగ్రత్తగా ఆ దండ అతడి మెల్లోవేసింది.

శేఖరుడు మొట్టొక్క ఉలిక్కిపడి 'ఏమిటేకాళీ' అని అంతలో వెనక్కి తిరిగిచూసి ఎంతో గంభీరంగా 'ఏంపని చేశావు లలితా?' అని అడిగాడు.

లలిత లేచినుంచూని శేఖరుడి ముఖంలోని భావాన్ని చూచి సంకోచిస్తూ 'ఏం? అని అడిగింది.

శేఖరుడు గాంభీర్యం చెక్కు చెరుకుండా 'లెలియమా? కాళిని పోయిఅడిగిరా. ఇవాళ రాత్రి మెల్లో దండవేస్తే ఏమవుతుందో అడిగిరా దాన్ని' అన్నాడు.

లలిత అప్పటికి గ్రహించింది. ఒక్క పప్పుపాటులో ఆమె ముఖాన్ని స్క్రూతో ఎర్రగా కంచగడ్డ అయింది. 'కాను, అదిన్నటికీ కాను' అంటూ గదిలోంచి పారిపోయింది.

“వెళ్ళకు లలితా ! వినివెళ్ళు, ముఖ్యమైన పనివుంది
మిగతా” అని కేకేశాడు శేఖరుడు.

శేఖరుడి పిలుపు ఆమె చెవినిపడింది. కాని ఎందుకు
వినిపించుకుంటుంది ! ఆమె ఎక్కడా అగకుండా సరాసరి తన
గదిలోకి పరుగుతున్నవచ్చి కళ్ళమూసుకుని పక్కమీద పడు
కుంది.

ఈ అయిదారేళ్ళనుంచీ లలిత శేఖరుడి సంరక్షణ
క్రిందనే పెరిగింది. కాని యెన్నడూ ఇలాంటిమాటలు విని
మొగుగదు. గంభీర స్వభావుడైన శేఖరుడు ఎన్నడూ ఆమెను
పరిహాసంకూడా చేసేవాడు కాదు. అధవా చేసినా ఇంత
అజ్ఞాకరమైన పరిహాసోక్తులు అతడి నోటినుంచి వెలువడుతా
యని ఆమె కల్లోకూడా అనుకోలేదు. సిగ్గుతో ముడుచుకు
పోయి ఓ పావుగంట అలాగే పడివుండి లేచి కూర్చుంది. శేఖ
రుడు అంటే ఆమెను లోసల కొంచెం జంకుగానే వుంటుంది.
పైగా ముఖ్యమైన పని వుందని పిలిచాడు. కనుక వెళ్ళటమా
మానటమా అని లలిత లేచి కూర్చుని ఆలోచించసాగింది.
ఇంతలో వాళ్ళయింటి దాసీదాని పిలుపు వినిపించింది. “లలి
తమ్మగారూ ! చినబాబుగారు పిలుస్తున్నారు మిమ్మల్ని—”

లలిత బైటికివచ్చి, “నస్తున్నా, పద” అన్నది.

మేడమీదికి వచ్చి తలుపు సందుల్లోంచి చూసేసరికి
శేఖరుడు ఇంకా ఉత్తరం రాస్తూనే వున్నాడు. కాస్తేపు
అలాగే మెదలకుండా ఊరుకుని మెల్లిగా “ఎందుకు పిలిచింది?”
అని అడిగింది.

శేఖరుడు వ్రాసుకుంటూనే “దగ్గరకు రా, చెప్తాను” అన్నాడు.

“ఉహూ... ఇక్కడే పుంటాను చెప్పండి”

శేఖరుడు తనలోతాను నవ్వుకుని “నువ్వు హాత్రుగా ఇలాంటిపని యెందుకు చేశావో చెప్పు” అన్నాడు.

లలిత ఉక్రోశంతో “హాండి, మళ్ళీ అదేమాటా?” అన్నది.

శేఖరుడు ఇటుతిరిగి “నాతప్పు యేముందీ? నువ్వు చేసి వెళ్ళినపనేగా...” అన్నాడు.

“ఏమీ చెయ్యాలా. ఆ దండ నాకిచ్చేయ్యండి”

‘అనుకోసమే పిలిచింది లలితా! దగ్గరకు రా, ఇచ్చేస్తాను. సగంచేసి పోయావునువ్వు. నన్ను దాన్ని పూర్తి చేయనీ’

లలిత గుమ్మంచాలునే ఒక్క క్షణం మానంగా కుని ‘నిజం చెపుతున్నా. అలా నన్ను వేళాకోళమా. ఇంకెప్పుడూ మీ యెనుటికి రాను. నేను చెబుతున్నాను. ఆదండ తిరిగి ఇచ్చేయ్యండి’ అన్నది.

శేఖరుడు టేబిల్ వైపు ముఖంత్రిప్పి, ‘ఇదిగో తీసుకు వెళ్లు’ అన్నాడు.

‘అక్కడినుంచే విసిరివెయ్యండి.’

శేఖరుడు తలత్రిప్పుతూ ‘దగ్గరకువస్తేనే కాని ఇవ్వను’ అన్నాడు.

‘అయితే నా కక్కర్లా’ అంటూ కోపంతో వెళ్ళిన యింది లలిత.

‘కాని సగంఠో ఆగిపోయింది—’ అని కేకేశాడు శేఖరుడు.

‘ఆగితే ఆగిందిలే’ అని లలిత నిజంగానే కోపంతో వెళ్ళిపోయింది.

ఆమె వెళ్ళింది నిజమే. కాని క్రిందకు వెళ్ళాలా. తూర్పు పున ఉన్న డాబామీదకు వెళ్ళి ప్రియోదయ ఆనుకుని గలగుండా నుంచుంది. ఎదురుగా చందమామ అప్పుడే కిరణిస్తోంది. చుట్టూ వెన్నెల ధగధగలాడుతోంది. పైన స్వచ్ఛమైన నీలాకాశం. ఆమె ఒక్కసారి శేఖరుడి గదికేసి చూసి మళ్ళీ ఆకాశంకేసి చూడసాగింది. ఆమెకు స్నిగుతోనూ అభిమానంతోనూ అస్పృశికాలయినాయి. ఆమె ఈ మాటల తాత్పర్యమంతా గ్రహించలేనంత పసిపిల్లకాదు. అయినా ఆమెకు బాధకలిగించే ఈ పరిహాసం ఎందుకు చెయ్యాల్సి వచ్చిందీ. ఆమె తానెంత అల్పురాలో తెలుసుకొనేటంత నయస్సు ఉంది ఆమెకు. తాను ఆశ్రయహీనురాలనీ, దిక్కు లేనిదనీ తనను అందరూ ఆదరిస్తూవుంటారని ఆమెకు తెలుసు. శేఖరుడూ ఆదరిస్తూఉంటాడు. ఆమె తల్లిగూడా అలాగే ఆదరిస్తుంది ! ఆమెకు ఆత్మీయులంటూ యెవరూలేరు. నిజంగా ఆమె బాధ్యతను పూర్తిగా పైన వేసుకునేవాడు లేకపోనటం నల్ల నే గిరియడు కేవలం పరాయివాడైనప్పటికీ ఆమెను ఉద్ధరిస్తానని అనగలిగాడు.

లలిత కన్నీళ్లు తుడుచుకుని తనలోతాను అనుకున్నది. ఈ కలకతా సమాజంలో తన మామయ్య స్థితి శేఖరుడు వాళ్ళ వృష్ట్యా ఎంతహీనం ! తాను ఆ మామయ్యనే ఆశ్ర

యించుకుంది! అక్కడే శేఖరుడితో సమాన ఘామాగలవారి
యింట అతడి పెళ్ళిప్రసంగం జరుగుతూవుంది. రెండూజులు
అటోయిటో ఆ సంబంధమే ఖాయం అవుతుంది అతడికి. ఈ
పెళ్ళికి నవీన్ రాయ్ కట్నంరూపంలో ఎంతడబ్బు గుంజాలను
కుంటున్నాడో ఆ సంగతులన్నీ లలిత శేఖరుడి తల్లివద్ద
విన్నదికూడా.

ఇదంతా ఇలా ఉండగా శేఖరుడివాళ హఠాత్తు
తనకెందుకింత అవమానం చేశాడు! ఈ సంగతులన్నీ లలిత
శూన్యంలోకి చూస్తూ తనలోతాను ఆలోచించుకోసాగింది.
చటుక్కున ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగి చూసేసరికి శేఖరుడు
నవ్వుతూ నిలబడి ఉన్నాడు. ఇంతసమయం ఏ ఉపాయంతో
తాను శేఖరుడు మెల్లో ఏదండ అయితే వేసిందో సగ్గా అదే
దండ, ఆ ఉపాయంతోనే ఇప్పుడు ఆమె మెల్లోకి వచ్చిపడింది.
దుఃఖంతో ఆమెగొంతు బొంగురువోయింది. అయినా బలపా
తన మాట పెకలించుకుని జీరవోయినకంతంతో “ఎందుకీలా
చేశారు” అని అడిగింది.

“నువ్వెందుకు చేశావు?”

“నేనేమీ చెయ్యాలా” అంటూ ఆమె ఆ దండకు
త్రైంచి వెయ్యబోయి అంతలో శేఖరుడి కళ్ళకేసి చూసి
ఆగిపోయింది. ఇంక త్రైంచి పారెయ్యటానికి సాహసించలేక
పోయింది. కాని ఏడుస్తూ “నాకు ‘నా’ అన్నవారు ఎవరూ
లేరనేనా మీరిలా అవమానం చేసింది?” అని అడిగింది.

శేఖరుడు ఇంతవరకు ముసిముసినప్పులు నవ్వుకున్నవాడల్లా లలితమాటలువిని తెల్లబోయాడు. ఇవి చిన్నపిల్ల మాటలు కావు.

“నేను అవమానం చెప్పాలా. నువ్వే. అవమానం చేశావేమో!” అన్నాడు.

లలిత కళ్ళు తుడుచుకుని “నేనేం అవమానం చేశాను?” అని భయభయంగా.

శేఖరుడు ఒక్క క్షణం తహంబుంచుకుని అతి మామూలు ధోరణిలో “కాస్త ఆలోచించి చూస్తే నీకే తెలుసుంది! ఇటీవల నువ్వు మరీ హద్దుమీరిపోతున్నావు లలితా! అందుకనే నేను పరదేశం పోయేముందు నీన్నొక ఫరిధికో బంధించిపోతున్నాను” అని మెడలకుండా ఊరుకున్నాడు.

లలిత ఇంక జనాబు చెప్పాలా. తలవంచుకుని అలాగే నిలబడింది. ఆ స్వచ్ఛమైన వెన్నెలలో ఇద్దరూ మానంగా నుంచునిఉన్నారు. క్రిందినుంచి కాళీకూతురి పెళ్ళితాలూకు శింఖధ్వనిమాత్రం విసవచ్చింది.

కొంచెంసేపు మానంగా నిలబడ్డాక “ఇంక ఆటేసేపు మంచులో నిలబడకు. క్రిందికివెళ్లు” అన్నాడు శేఖరుడు.

“వెడుతున్నాను” అంటూ ఇంతసేపయాక అప్పుడు అతడిపాదాలకు నమస్కరించి. లేచి, నన్నేం చెయ్యమంటారో చెప్పి వెళ్ళింది” అన్నది మెల్లగా.

శేఖరుడు నవ్వాడు. ఒకసారి కొంచెం తటపటాయిచాడు. తర్వాత రెండవేతులతో ఆమెకు దగ్గరకు తీసుకుని

హృదయానికి హత్తుకుని ఆమె అధరాన్ని తన అధరలతో స్పృశించి “ఇంకేమీ చెప్పనక్కర్లేను లలితా! నేటినుంచీ నీ అంతట నువ్వే వెలుసుకోగలవు” అన్నాడు.

లలిత శరీరమంతా గగ్గుర్పొడిచి కంపించింది. ఆమె కొంచెందూరంగా జరిగి నిలబడి “ఇవాళ నేను హఠాత్తుగా మీ మెల్లో దండవేశాననేనా మారిలాచేసింది?” అని అడిగింది.

శేఖరుడు నవ్వుతూ తలతిప్పతూ “కాదు. కాని నేను చాలా రోజులనుంచి అనుకుంటున్నాను. కాని స్థిరీకరించుకోలేకపోయాను. ఇవాళ నిశ్చయించుకున్నాను. ఎంచేతనంటే నిన్ను విడిచిపెట్టి ఉండలేనని ఇవాళే గ్రహించాను నేన” అన్నాడు.

“కాని మీనాన్నవంటే చాలా కోప్పడుతారు. అమ్మ అని పడితే చాలా దుఃఖిస్తుంది. ఇది నెరవేరదు.”

“నాన్నవంటే కోప్పడేనూట నిజమే కాని అమ్మ పిన్నదంటేమాత్రం చాలా స తోషిస్తుంది. ఏది ఎలా అయినా గవల్సిందేదో జరిగిపోయింది ఇంక నువ్వు తప్పించుకోలేవు. నేను తప్పించుకోలేను. వెళ్ళు. క్రిందికివెళ్ళి అమ్మకు పంపిస్తాను” అన్నాడు శేఖరుడు.

—

మరొకడుమాసాలు గడిచాక ఒకరోజున గురుచరణుడు నాడిపోయిన ముఖంతో నవీన్ రాయ్ ఇంటికివచ్చి ‘కాఫ్ఫెట్’ అనేదాని కూర్చోపోతూండగా “ఉహూహూహూ. అక్కడవన్నీ చాలా సక్చిమిదకు పోయి కూర్చో. ఈ అసమయంలో నేను

మళ్ళీ స్నానం చెయ్యలేను నువ్వు జాతి వదులుకున్నావట కదూ!” అన్నాడు సవీన్ రాయ్.

గురుచరణుడు దూరంగావున్న కుక్కలోకి పోయి తల వంచుకుని కూర్చున్నాడు. నాలుగయిదు రోజులక్రితం ఆతడు యథావిధిగా దీక్ష పుచ్చుకుని బ్రహ్మమతానలంబి అయ్యాడు. ఇవాళ ఆ సంగతి చిత్రవిచిత్రంగా అల్లిక అయి సనాతన హిందువు అయిన సవీన్ రాయ్ చెవినిపడింది. సవీన్ రాయ్ కళ్ళు నిప్పులు కురస్తున్నాయి, కాని గురుచరణుడు మాత్రం తల వంచుకుని అలాగే మెదలకుండా కూర్చున్నాడు. అతడు మెస్వరిని సలహా అడగకుండా ఈపని చేసినప్పటినుంచీ ఇట్లో ఏమ్యూ మొతుకోళ్ళూ జాసి అయి శాంతి అనేది లేకుండా పోయింది మనస్సుకు.

“చెప్పవోయ్! నిజమా? కాదా?” అని గర్జించి అడిగాడు మళ్ళీ సవీన్ రాయ్.

గురుచరణుడు స్రుష్టనీరు స్రుష్ట ప్రకుకుంటూ తలెత్తి “చిత్ర, నిజమే” అన్నాడు.

“ఎగుకిలాంటి పనిచేశావ్? నీ జీతం అదివై నూపాయ లేక, చుట్టూ” కోపంతో సవీన్ రాయ్ నోటినుంచి ఇంక ఆ పైమాట రాలేదు.

గురుచరణుడు కళ్ళు తుడచుకుని, బొంగుబోయిన గొంతు సినరించుకుని, “అప్పుడాజ్ఞానం లేక పోయింది అన్నయ్యా. దక్షిణానన్ధులో అప్పుడు కంఠానికి ఉరిపోసుకోవటమూ, బ్రహ్మచర్యమంజులో చేసినా ఏదీ నిర్ణయించుకోలేక

పోయాను. చివరకు ఆత్మఘాతాని కావటంకన్న బ్రహ్మజ్ఞానాని కావడమే మంచిదనుకుని అందులో చేరాను" అన్నాడు.

గురుచరణుడు కళ్లు తుడుచుకుంటూ బైటికి వెళ్ళి పోయాడు.

“మంచిపని చేశావ్. నీ మెడకు ఉరి తగిలించుకో గుండా జాతిమెడకు తగిలించావు. సరే, వెళ్ళు, ఇంక నీ ముఖం ఎన్నడూ చూపించకు నాకు. నీ కెవరైతే యీ సలహా ఇచ్చారో వాళ్ళతోనే పోయివుండు. ఇంక నీ కూతుళ్ళను అడ్డమైన వాళ్ళకీ తీసుకెళ్ళి ఇయ్యి” అని అతణ్ణి పంపించేసి ముఖం ఇటు త్రిప్పకుని కూర్చున్నాడు.

నవీరుడు కోపంతోనూ, అభిమానంతోనూ ఏదో కెయ్యారో మొదట ఆలోచించుకోలేక పోయాడు. గురుచరి ణుడు తన చేతుల్లోంచి పూర్తిగా తప్పించుకుపోయాడు. ఇంక మళ్ళీ త్వరలో తన గుప్పెట్లోకి వస్తాడనే ఆశకూడా లేదు. అందుచేత నిష్ఫలమైన ఉక్రోశంతో ఉడుకెత్తిపోయి, చివరకు అతణ్ణి హద్దులో ఉంచటానికి తగిన ఉపాయమేమిటోచక ఆరోజునే తాపీమేస్త్రీని పిలిపించి వారింటికీ వీరింటికీ వచ్చే పోయేదారి మూసేయిస్తూ పెద్ద గోడకట్టించాడు.

ఈ సంగతి దూరదేశంలోవున్న భువనేశ్వరి శేఖరుని ద్వారా విని దుఃఖించింది. “శేఖర్! ఈ దుర్బుద్ధి యెవడు పుట్టించారూ అతణ్ణికి?” అని అడిగింది. ఈ దుర్బుద్ధి యెవడు పుట్టించారో శేఖరుడు ఊహించాడు. కాని ఆ సంగతి బైట వెల్లగుండా “కాని అమ్మా! రెన్నాళ్ళుపోయాక అయినా మీరే అతణ్ణి వెలివేసేవారుగా! ఇంతమంది అడపిల్లలను

అగను ఎలా వెళ్ళివు చెయ్యగలవో నాకే బోధపడకుండా ఉంది" అన్నాడు.

భువనేశ్వరి తలతిప్పతూ "ఏమీ ఆగిపోవు శేఖర్ ! చేవలం అంగుకోసమని జాతి నదులుకుంటే చాలాకావొచ్చు. చాళ్ళను పుట్టించిన ఆ భగవంతుడే ఆ భావమూ నహిస్తాడు." అన్నది. శేఖర్ మెదలకుండా ఊరుకున్నాడు. భువనేశ్వరి కళ్ళు ముగ్ధమై "మన లలితకు నాతోకూడా వీసుకొచ్చినట్లు యితే దానికోసం ఉపాయం నేనే ఆలోచించాల్సి వచ్చేది, ఆలోచించేదాన్నికూడా. కాని ఈ ఉద్దేశం మనసులో ఉంచుకునే సుఖచరణుడు దాన్ని పంపలేదు నాని తెలియదు. నేను నిజంగా దానికి సంబంధం కుదిరిందనే అనుకున్నా" అన్నది.

శేఖరుడు తల్లి ముఖాకేసిచూసి కొంచెం సిగ్గుపడుతూ 'అలాఅయితే గాగానే ఉండేది ! ఇప్పుడైనా ఇంకావెళ్ళి అపని సంగతు తెల్లకూడదా ? లలిత యింకా ఆ సమాజాలో చేరితేవట ! చాళ్ళ మామయ్యమాత్రమేనట చేరింది ! అనేగాక ఆయనకూడా ఆయన నిజానికి స్వంత మేనమామ యేం కాదు గదా ! లలితకు ఎవరూ తేకపోబట్టి వాళ్ళయిల్లో పెరిగింది కాని !' అన్నాడు.

భువనేశ్వరి ఆలోచించి 'అది నిజమే. కాని మీనాన్న అలాగే సరే మనసి. ఆయన అంగుకేవలమాత్రం ఒప్పుకోదు. ఇంకా చాళ్ళ ముగ్ధమూడూ చూడనివ్వర' అన్నది.

శేఖరుడి మనస్సులో ఇదే అనుమానం. అతడికేమీ పరాటనకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

ఇహ ఒక్క నిమిషంకూడా అతడికి అక్కడ ఉండబుద్ధి పుట్టలేదు. రెండుమూడు రోజులు ఏమీ తోచక అక్కడ అక్కడా తిరిగివచ్చి ఒకరోజున సాయంకాలం 'ఇక్కడ నాకేం బాగుండటం లేకమ్మా! ఇంటికి వెళ్లిపోదాం' అన్నాడు.

భువనేశ్వరి నెంటనే ఒప్పుకుని 'అయితే పద శేఖర్! నాకూ ఏమీ బాగుండటంలేదు' అన్నది.

తల్లి కొడుకులద్దరూ ఇంటికివచ్చి చూసేసరికి వారియింటికి వీరి యింట్లోకి వచ్చి పెద్దగోడ కట్టిఉంది. గురుచరణుడితో ఎలాంటి సంబంధమయినా పెట్టుకోనటంకాని, అంతివాకా యెందుకూ అసలతడితో మాట్లాడటంకూడా నవీన్ రాయ్ కు ఏమాత్రం యిష్టలేదన్న సంగతి ఎవరినీ అడగకుండానే ఉభయులూ గ్రహించారు.

రాత్రి శేఖరుడు భోజనం చేస్తున్నప్పుడు భువనేశ్వరి దగ్గరే కూర్చునివుంది. ఆ మాటమీద ఈ మాటమీద ఆవిడ అన్నది. 'వ్యా గిరీష్ బాబుకు లలితనుయిచ్చి శ్యామలని సంప్రదింపులు సాగుతున్నాయి. ఇలా జరుగుతుందని నేనిదినా కే ఊహించాను'

శేఖరుడు తల పైకెత్తుకుండానే 'ఎవరు చెప్పారు?' అని అడిగాడు.

'వాళ్ల అత్త. మధ్యాహ్నం మీనాన్న నిద్రపోయి పుడునేనే వాళ్ళ యింటికివెళ్ళి చూసివచ్చాను. అక్కడ కూర్చున్నంతసేపూ ఆవిడ ఒకటేపదవు అని ఒక క్షణం అగి, ఆపై తనకళ్లు పమిటచెంగతో ఒత్తుకుని 'ప్రార్థం శేఖర్. ప్రార్థం'

నొవ్వును రాసినరాత ఎవరూ తప్పించలేరు. ఎసిరిదితప్పు అని మాత్రం ఎలా చెప్పగలమోచెప్పు. అయిందేమో అయిపోయింది. గిరీన్ కూడా కుర్రవాడు మంచివాడే. ఆ సికూడా వుంది. లలితకేమీ కష్టంవుండదు' అని మెదలకుండా ఊరుకుంది.

శేఖరుడు ఏమీ సమాధానం చెప్పలేదు. తలవంచుకుని అన్నం అటూయిటూ కదుపుతూ కూర్చున్నాడు. ఓ క్షణ మయ్యాక తల్లి లేచి వెళ్ళగానే తానుకూడా లేచివెళ్ళి చెయ్యి కడుక్కుని ప్రక్కమీదనుపోయి పడుకున్నాడు.

మర్నాడు సాయంత్రం కాస్తేపు అలా అలా తీరిగి నద్దామని బయలుదేరాడు శేఖరుడు. అప్పుడు గురుచరణుడింగట్లో మామూలు టీ సమావేశం జరుగుతోంది. నవ్వులూ కబుర్లూ మంచి ఉత్సాహంగా సాగుతున్నాయి అనన్నీ శేఖరుడి చెవిని పడేసరికి అతడు ఒక్క క్షణం ఏమాలోచించుకున్నాడో మెల్లిగా గురుచరణుడి గదిలోకివెళ్ళాడు. చటుక్కున ఆ కోలాహలముంతా ఆగిపోయింది. అతడి ముఖంకేసి చూడగానే అందరి ముఖాలూ మారిపోయాయి.

శేఖరుడు ఊరినుంచి వచ్చాడన్న సంగతి ఒక్క లలితకు తప్ప నివ్వరికీ తెలియదు. ఇంకా శిరీన్తోపాటు మరో పెద్ద మనిషికూడా కూర్చునిఉన్నాడు. అతడు ఆశ్చర్యంతో శేఖరుడి ముఖంకేసి చూడసాగాడు. గిరీన్ ముఖంలోకి గాంధీయ్యం తెచ్చుకుని గోడకేసి చూస్తూ కూర్చున్నాడు. అందరికన్నా ఎక్కువగా అరుస్తున్నది గురుచరణుడు. అతడిముఖం పారిపోయింది.

అతడి చేతిప్రక్కనే కూర్చుని లలిత టీ తయారుచేస్తోంది. ఒక సారి ముఖం పైకెత్తిమీసి మళ్ళీ తల వంచుకుంది.

శేఖరుడు ముందుకువచ్చి బల్లమీద తల ఆనించి ననుస్కరించి ఒక ప్రక్క కూర్చుని నవ్వుతూ ‘ఇదేమిటి? అంతా ఒక్కసారి చల్లబడిపోయిందేం!’ అన్నాడు.

గురుచరణుడు మెల్లగా ఏదో ఆశ్చర్యించాడన్నది తెలిసింది! కాని అతడు ఏమన్నదీ మాత్రం సరేగా తెలియలేదు.

ఆయన మనస్సులోని ఉద్వేగం శేఖరుడు గ్రహించాడు. కాలం గడపటానికి తన సంగతిలు చెప్పటం మొదలుపెట్టాడు. నిన్నప్రొద్దున రైలుకు తాము వచ్చిన సంగతీ, తల్లి కొంచెం కులానాగా ఉన్న సంగతీ, ఆ పశ్చిమదేశం సంగతులూ అని ఎన్నెన్నో చెప్పి చెప్పి చివరకు ఆ అపరిచిత యువకుడి ముఖం కేసి చూచాడు.

గురుచరణుడు ఈలోపుగా కొంతవరకు తెప్పరిల్లుకుని ఆ యువకుణ్ణి పర్యవేక్షించేస్తూ “ఇతడూ మా గిరీన్ ని స్నేహితుడు. ఒక చోటనే ఇల్లు. ఒక చోటనే కలసిచదువుకున్నారు. చాలమంచి కుర్రాడు. శ్యాంబజారులో ఉంటున్నప్పుడే మాతో పరిచయం అయినప్పటినుంచీ సాధారణంగా రోజుకొసారి చూసి పోతూఉంటాడు” అన్నాడు. శేఖరుడు తొలిప్పుడూ “అర్థమవుచుందివా!” అని తనలో తాను అనుకుని, కాస్తేపు వెంట కుండా ఉండుకొని “బాబాయ్ అండరూ కులానా వేరేనా?” అని అడిగాడు.

గురుచరణుడు జవాబివ్వలేదు. తల వంచుకుని ఊహించుకున్నాడు శేఖరుడు లేచి వెళ్ళబోతుండగా ఏడ్చుకుపోయాడు.

“మధ్య మధ్య నస్తూ ఉండు నాయనా ! కీవలం వదిలి వెళ్ళు
య్యగు. విన్నావుగా సంగతులన్నీ !” అన్నాడు.

“వినకేం ?” అంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు శేఖరుడు.

తర్వాత లోపలినుంచి గృహిణి యేడ్పు వినిపించింది.
గురుచరణుడు బెటకూర్చుని పైపంచ కొంగుతో కమ్మ తుడుడు
నుంటున్నాడు. డిస్ ఏడో అపరాధం చేసిన వాడిలా
ముఖం చిన్న పుచ్చును కిటికీలోంచి బెట్టి చూస్తూ కూర్చు
న్నాడు. లలిత అంతకు మునుపే వెళ్ళిపోయింది అక్కడినుంచి.

కొంచెం సేపయాక శేఖరుడు నంట యింట్లోంచి బయట
వచ్చి వనండా లోంచి మెల్లలోకి వెళుతుండగా పక్కలో
తలుపు చాటున లలిత నుంచుని వుండటం చూశాడు. ఆమె
సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి లేచి నిలబడి కొంచెం నిశ్చల
దగ్గరగా జరిగి, అలాడి నుంచి ఏడో ఆశిస్తున్నట్లుగా కన్నులు
నిశ్చలంగా ఉంచుకొని తర్వాత కొంచెం వెనక్కి జరిగి “నా ఉత్త
రానికి జవాబు రాయలే కెంతే ?” అని అడిగింది నెమ్మదిగా.

“ఏదీ ? నాకు అందలేదే ఉత్తరం ! ఏం రాశావే
అంకులో ?”

“చాలా సంగతులు రాశా. అది పోస్టింగి. అంతా
విన్నావుగా ! ఇప్పుడు ఏమి ఆజ్ఞాపిస్తారో చెప్పండి”

శేఖరుడు విస్తుపోతూ “నా ఆజ్ఞా ? నా ఆజ్ఞాకో ఏమి
పని ?” అన్నాడు.

లలిత సంకోచస్తూ శేఖరుడి ముఖం కేసి చూస్తూ “ఎందుకు
కని ?” అని అడిగింది.

“ఎందుకని ఏమిటి లలితా! నేను యెవరిని ఆజ్ఞాపిస్తాను?”

“నన్నే. ఇంకెవరిని ఆజ్ఞాపిస్తారు?”

“నిన్నుమాత్రం ఎందుకాజ్ఞాపిస్తాను? అథవా ఆజ్ఞాపిస్తేమాత్రం నువ్వెందుకు వింటావు?” శేఖరుడి కంఠస్వరంలో కొంచెం కరుణా గాంధీర్యం స్వక్రమయినాయి.

లలిత మనస్సులో చాలా భయపడుతూ మరోసారి దగ్గరగా వచ్చి ఏడ్చుగొంతుతో “పోండి, ఇలాంటప్పుడు వేళాకోళాలాడితే బాగుండదు నాకు. మీ కాళ్ళమీద పడతాను. ఏం చేయమంటారో చెప్పండి. భయంతో రాత్రిళ్లు నాకు నిద్ర కూడా పట్టటంలా” అన్నది.

“భయం దేని?”

“బాగుండి, భయం వుండదా? మీరు దగ్గరలేరావె! అమ్మ దగ్గరలేదావె! ఈలోపున మామయ్య ఇలాంటిపని చేసి కూర్చుండే. ఇప్పుడు అమ్మ నన్ను ఇంట్లోకి రానియ్యకపోతే?”

శేఖరుడు ఒకక్షణం మెదలమండా ఊహకుని, “అరి నిజమే. అమ్మ రానివ్వదు. మీ మామయ్య వాళ్ళదగ్గర పట్టు తీసుకున్నాడన్న సంగతి ఆమె విన్నది. అదీ చాక ఇప్పుడు మీరు బ్రహ్మసమాజికులు, మేము హిందువులం” అన్నాడు.

అన్నాకాళీ ఈ సమయంలో ఎంట యింట్లోకి, “నానీనా, అమ్మ పిలుస్తోంది” అని కేకేసింది.

లలిత బిగ్గరగా “నస్తున్నాను” అని, తర్వాత గోరు తగ్గించి “మామ ఎవరై నా కానీండి, మీరు ఎవరో నేనూ అదే.

అమ్మ మిమ్మల్ని వదులుకోలేకపోతే నన్నూ వదులుకోలేదు. ఇహ గ్రీన్ బాయి దగ్గర డబ్బుతీసుకున్న సంగతి అంటారా— అది నేను తీర్చేస్తాను. అప్పుచేసిన సొమ్ము రెండురోజులు ముందో వెనుకో ఎటూ తీర్చాల్సిందేగా!” అన్నది.

“అంత డబ్బు ఎక్కడినుంచి వస్తుందీ నీకు?” అని అడిగి శేఖరుడు.

లలిత శేఖరుడి ముఖంకేసి ఒక్క సారి కళ్ళెత్తి చూసి, క్షణక్షణం మెదలమండా ఊరుకుని “నాకు తెలియదు, ఆడ శాశ్వదరికీ డబ్బు ఎక్కడనుంచి వస్తుందో — నాకూ అక్కడనుంచే వస్తుంది” అన్నది.

ఇంతవరకూ శేఖరుడు పైకి ఎంత నిగ్రహించుకున్నా అట్లాడుతున్నా లోపల మండిపోతున్నాడు. ఇప్పుడు ఎక్కెక్కెంగా “మీ మామయ్య నిన్ను అమ్మేశాడుగా!” అన్నాడు.

లలిత చీకట్లో శేఖరుడి ముఖభంగిమ చూడలేకపోయింది. కాని గొంతులో మార్పు కనిపెట్టింది. ఆమె వృక్ష స్వరంతో “అదంతా వొర్మింది. మా మామయ్యలాంటివాళ్ళ లోకంలో యెన్నడూ లేరు. మీరు ఆయన్ని హేళన చెయ్యవద్దు. ఆయన కష్టాలు మీరు తెలుసుకోలేకపోయినా లోకాని కంతటికీ తెలుసు” అని ఒకసారి గుటుక్మింగి, కొంచెం తలవణికించి చివరకు “అదీగాక ఆయన డబ్బు తీసుకున్నది నా పెళ్ళి అగునాకే. అందుచేత నన్ను అమ్మే అధికారం అందునకు లేకపోయేదా, ఆయన అమ్మనూలేదు. ఈ అధికారం

మీ ఒక్కరిదే. మీరు తలుచుకుంటే డబ్బు ఇవ్వచ్చి వస్తుంది అన్న భయంతో అమ్మివేయగలరు ఖచ్చిందంగా" అని జనాబు కోసం ఎదురుచూడకుండానే గబగబా వెళ్ళిపోయింది అక్కడ నుంచి.

—

అరాతి చాలా ప్రాద్దుపోయేసాకూ నీసులవెంట తిరిగి యింటికివచ్చి శేఖరుడు ఆలోచనలో పడ్డాడు - తన కోరికలు పెరిగిన మొన్న మొన్నటి లలిత ఇంత అరిదామాటలు చెప్పకుంది! సిగ్గునిడివి తనముందర ఇన్ని మాటలు ఎలా మాట్లాడ గలిగింది?

ఇవాళ లలిత వ్రప్పగన నిజంగా అతడికి ఆస్పర్యాన్ని, కోపాన్ని కూడా కలిగించింది. కాని ఈ కోపానికి అసలు కారణం ఏమిటో కొంచెం శాంతంగా ఆలోచించి చూస్తే ఆ కోపం లలితవీరాద కాదు, తనవీరాదనే అని అతడికి తెలిసేది.

లలితను ఈ కొద్దిమాసాలూ ప్రవాసంలో ఉంటూ అతడు కేవలం భావనా ప్రపంచంలో విహరిస్తూ కల్పనిక సుఖముగా లాభనమ్మాలూ ఆలోచించి చూసుకున్నాడు.

కాని లలిత యిప్పుడు తన భవిష్యత్ జీవితంలో ఏమి ముగిసిపోతుందో, ఆమెలేకుండా వుండటం మొర కష్టతరమో, మొర దుఃఖకరమో పక్క-మీద పడుకుని ఈ విషయాలే ఆలోచించసాగాడు. లలిత చిన్నప్పటినుంచీ తన కుటుంబంలో

కలిసిపోయింది కనుకనే, ప్రత్యేకించి తన కుటుంబంలో తల్లిదండ్రులూ, అన్నదమ్ములూ మధ్య ఆమెకు ఎలాంటి స్థానమున్నదీ అన్న సంగతి అతడెన్నడూ ఆలోచించలేదు. ఆలోచించనలసినంత అనసరమూ కలగలేకపోయి కెప్పుడూ. లలితను పొందటం అసాధ్యం. తన తల్లిదండ్రులు ఈ నివాహానికి సమ్మతించరు. ఆమె మరెవరికో దక్కుతుంది. ఈ ఆలోచనలే శ్రేష్ఠమండేవి అతన్ని. అంచేతనే ప్రవాసానికి వెళ్ళేముందు గోపరాత్రి ఆమె మెళ్ళో బలవంతాన దండవేసి, ఈ దిగుళ్ళను తీసి పని నదిలొమసున్నాడు.

ప్రవాసంలో ఉంటూ గురుచరణుడు స్వధర్మాన్ని న్యాయించి పరధర్మాన్ని స్వీకరించాడని విని ఎంతో వ్యాగుల పడటమేకాకుండా లలితను వగులుకోవాల్సివస్తుండేమో నని బెంగపెట్టుకున్నాడు కూడా. సుఖంలోకాని, దుఃఖంలోకాని అతని ఆలోచనలు యెప్పుడూ లలితమీదకే ప్రసరించేవి. ఇవాళ లలిత స్పష్టంగా చెప్పినమాటలు అతని ఆ ఆలోచనలను అరికట్టి, అతడి భావనాప్రవాహాన్ని ఎదురు ప్రసరింపజేశాయి. అప్పుడు లలిత తనకు దక్కదేమోనని బెంగ. ఇప్పుడు లలిత తనను విడిచిపెట్టదేమోనని దిగులు.

శ్యాంబజారు సంబంధం ఉత్తదయింది. వాళ్ళు అంత కట్నం యివ్వటానికి వెచుకాడారు. శేఖరుడి తల్లికి ఆ పిల్ల అంతగా నచ్చనుకూడా లేదు. కనుక శేఖరుడు ఈ సంబంధం నుంచి తప్పించుకో గలిగాడు నెజమే; నవీన చామ పది పావు వేలు - ఇవై వేల కట్నమాత్రం చూచిపో శేఖరుడూడు.

ఆయన ఇంకా ప్రయత్నంనుంచి పూర్తిగా విముచయోనగా లేడు.

‘ఏమిటీ చెయ్యటం’ అనే ఆలోచనలో పడ్డాడు శేఖరుడు. ఆరాత్రి తాను చేసినపని ఇంత యిదిగా పరిణమిస్తుందని, తనకు వినాహం అయిపోయిందని లలిత ఇంత నిస్సంకోచంగా విశ్వసిస్తుందని, భక్తతః ఏ కారణంవల్లగానూ ఇది మాటానికి వీలేదని-ఇన్ని విషయాలు ఇంతదూరం శేఖరుడు ఆ రోజున ఆలోచించి చూసుకోలేదు. “అయిందేమో అయిపోయింది. ఇంక నువ్వు తప్పుకోలేవు. నేను తప్పించుకోలేను” అని ఆ రోజున శేఖరుడు తన నోటిమీదుగానే అన్నా, అన్నీ ఇవూ ఆలోచించుకున్నట్టుగా ఆ రోజునే ఆలోచించి చూసుకునేటంత సామర్థ్యం లేకపోయింది అతనికి. బహుశః అంత అవసరంకూడా కలిగిఉండక పోవచ్చు అనాడు.

అప్పుడు పైన చెంద్రుడు వెలుగుతున్నాడు. నాలుగు వైపులా వెన్నెల మిలమిలా వ్యాపి చింది. మెల్లొక ప్రేలాడుతోంది. ప్రియురాలి హృదయస్పందనలో తన హృదయాన్ని ఆమె పక్షిలానికి ఆనీయవలెననే ప్రథమాచుభన మోహం ఉంది. ప్రేమికులు ఆరాధించే అధరాన్మృతాన్ని ఆస్వాదించాలనే తీవ్రమైన కాంక్ష ఉంది. అప్పుడొకడు స్వస్థి పరుడు మాత్రమే. సాంసారికమైన మంచిచెడులు తనకు గుర్తుకు రాలేకు. ధనలోభియైన తండ్రి రుద్రస్వరూపం అతని కళ్ళకు పొడకట్ట లేదప్పుడు. లలిత అంటే తల్లికి ఎటూ ఆడేనే కనుక ఆమెను ఒప్పించటం అంత కష్టం కాదవుతున్నాడు. అన్నీ ఇవూ ద్వారా చెప్పించి యెలాగో అలా తండ్రి మునుస్సుకు చెప్పించి

కాని సాక్షులూ చేసుకోవచ్చు అనుకున్నాడు. అదీగాక గురునాథుడు అప్పుడు తాను ఇలా నాశనమై, తన ఆశాపథానికీ ఇలా అడ్డుపడలేదు. ఇప్పుడు ఆ విధాతే అడ్డుపడి కూర్చున్నాడు.

నస్తుతః శేఖరుడు అంతగా ఆలోచించవలసిందేమీ లేదు కూడ. తాడ్రిని సమ్మతింప చేయటమూ అలావుంచి, అసలు తల్లిని సమ్మతింప చేయటమూ అసంభవమే అని అతనిప్పుడు స్పష్టంగా గ్రహించాడు. అసలు ఇహ ఈ విషయం ఎత్తటానికి కూడా మార్గం కనిపించటం లేదు.

శేఖరుడు దీక్షగా నిట్టూర్చి, 'మీటి చెయ్యటం' అని మరోసారి తనలో గొణుకుకున్నాడు. అతడికి లలిత స్వభావం పూర్తిగా తెలుసు. ఆమెను తనే ఇంతదాసినీ చేశాడు. తాను ఒకసారి ధర్మము అని విశ్వసించిన దానిని ఆమె యెన్నడూ పరిత్యజించదు. తాను శేఖరుని ధర్మపత్నినని ఆమె విశ్వసించింది. అంచేతనే ఇవాళ సాయంకాలం చీకట్లో నిస్సంకోచంగా హృదయానికి దగ్గరగా జరిగినట్టి, ముఖంమీద ముఖంపెట్టి అలా నుగుచుని మాట్లాడగలిగింది.

గీర్తనానికి ఆమెనిచ్చి చేయాలనే సంప్రదింపులు జరుగుతున్నాయి. కాని ఆమెకు ఎవ్వరూ ఇందుకు సమ్మతింప చేయలేకుండా ఉన్నారు. అదీగాక ఇహ ఏవిధంగానూ నోరుమెదల్చుకుండా ఉంటారోదు. ఇప్పుడంతా బైట పెట్టేస్తుంది. శేఖరుడి ముఖమూ కిక్కిరిస్తో ఉన్నది నున్నది. కేవలం తాను దండ ఒకటి... చాళిష్యేవే మెదలకుండా ఉంటారోలేదు. ఆమెను తన ముందుగా నుకూరను చేర్చుకుని ముగ్ధులైపోతున్నాడు కూడా.

లలిత అభ్యంతర పెట్టలేదు. తప్పులేదనే ఉద్దేశంతోనే అభ్యంతర పెట్టలేదు. అందుకు తనకు తగిన అధికారం వుందనే ఉద్దేశంతోనే అడుచెప్పలేదు. ఇప్పుడు దీనికి జవాబు యెవరైనా అడిగితే యేమిటి ఇవ్వడం ?

శల్లితంబ్రులకు ఇష్టంలేకుండా వివాహం చేసుకోవటం అసంభవం. అదియెటూ నిశ్చయమే. కాని గిరినుని లలిత వివాహం చేసుకోకపోవటానికి కారణమేమిటో బైటపెట్టాక తాను ఇట్లానయినా బైటనయినా ఎలా ముఖమెత్తుకు తిరగటం ?

౧౦

ఎటూ అసంభవమనే ఉద్దేశంతో శేఖరుడు లలితవూద ఆశ పూర్తిగా వదులుకున్నాడు. మొదట్లో అతడు కొన్నాళ్లు లలిత ఎప్పుడు హఠాత్తుగా తన ప్రక్కన నచ్చి కూర్చుంటుందో, ఈ సంగతులన్నీ ఎక్కడ బైటపెడుతుందో, అందరి రెండుటా తాను జవాబుదారీ వహించవలసి వస్తుందేమోనని మనస్సులో మహా భయపడేవాడు. కాని తనను యెవరూ సంజాయిషీ అడగలేదు. అసలు ఈ విషయం ఏమాత్రమయినా బైటపడిందీ లేనదీకూడా తెలియలా అతనికి వారింటికి వీరుగాని, వీరింటికి వారుకాని, రాకపోకలుకూడా సాగించటాలేకు, శేఖరుడి గది ముందరి వరండాలో నిలబడి చూస్తే లలితనాళ్ళ డాబా అంతా కనబడుతుంది. ఆమె ఎక్కడ కనిపిస్తుందో అన్న భయంతో అక్కడ నిలబడేవాడుకూడా కాదు. కాని అలాంటి బెదిరితేవీ రాకుండా ఒక నెల గడిచిపోయేసరికి అతడు ప్రశాంతంగా

నిట్లున్న “పరుయినా ఆడపిల్లలకు సిగ్గు-భిడియాలు ఉండక
మానవులు ఇలాంటి సంగతులన్నీ వాళ్లు బైటపెట్టలేరు” అని
అనుకున్నాను అదేనో తాను. ఈ ఆడజాతి హృదయం పగిలి
పోతున్నా నోగుమాత్రం విప్పదని ఎవరో చెప్పగా విన్నా
డతడు. అది నిజమేనని విశ్వసించా డిప్పుడు. భగవంతుడు
వార్య శరీరంలో ఇంత దుశ్చలత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసినాకా
ఆయన తెలిచితేటలను మెచ్చుకున్నాడు. అయినా అతడి
నునప్పుడు శాంతి కలగటంలే దెందుచేతనో! ఇంక భయం
లేకని ఎప్పుడైతే అనుకున్నాడో అప్పటినుంచీ ఏదో లెలయసి
గోధ అతడి హృదయంలో కలగసాగింది. ఆగి ఆగి, అతడి
హృదయాంతరాళం నిరాశ, వేదన, ఆశంకలతో ఉడికెత్తి
పోతోంది యెందుచేతనో? లలిత ఈ విషయం ఎప్పుడూ వెల్ల
పించడా ఇరా? ఆమెకు ఒక అయ్యచేతిగో పెట్టుతనా
నోరు మెదల్చుకుండా ఊరుకుంటుందా? ఆమెకు పెళ్ళిఅనటం,
అత్తయింటికి వెళ్ళటం — ఈ విషయాలు తలుచుకునేసరికే
అతని మనస్సు, శరీరకూడా దహించి వేస్తున్నట్లుంది, ఎందు
చేతనో?

ఇదివర కతడు సాయంత్రమప్పుడు సికారుకు వెళ్ళుండ
గదియుంగ నరండాలో పచారు చేస్తూండేవాడు; ఇవాళికూడా
అలాగే పచార్లుచేయటం మొదలెట్టాడు. కాని ఒకనాడుకూడా
చియిల్లోవాళ్ళెవ్వరూ డాబామీద కనిపించనే లేదు. ఒక్క
రోజునమాత్రం అన్నాకాళి ఎందుకో డాబామీదికి వచ్చింది
కాని తాను కనడడానే దృష్టి అటు త్రిప్పుకుంది. లా

ఆమెను పలకరించుదామా వద్దా అని అనుకుంటుండగానే పిల్లిపోయింది అక్కడినుంచి. వారి ఇంటికీ ఈ ఇంటికీ మధ్య దారికి అడ్డంగా గోడ కట్టించడంలో అంతరాధి చిన్నపిల్ల కాళీకూడా గ్రహించింది అనుకున్నాడు శేఖరుడు మనస్సులో.

మరోనెల గడిచిపోయింది. ఒకరోజున ఘనస్వేరి ఏదో నూటల సందర్భంలో “ఈమధ్య నువ్వు లలితను ఎప్పుడైనా చూశావుట్రా శేఖర్ ?” అని అడిగింది.

“లేదు, ఎందుకు?” అన్నాడు తలతిప్పనూ శేఖరుడు.

“ఇంచు మించు రెణ్ణలను మొన్న డా బావినికి వస్తే పిల్ల చాను. పిల్ల అదేమిటో ఓరికంగా మారిపోయింది. ముఖం ఏదో జబ్బుపడినట్లు వాడిపోయింది. వయస్సు రల్లిన మనిషిలా కనిపించింది. అంత గాంభీర్యం అదీచూస్తే పద్నాలుగేళ్ళ పిల్ల అని ఎవరు పిప్పగిలను చెప్పు?” అమెకళ్ళలో నిలుతిరిగాయి. గోటితో కన్నిట్లు తుడిచేసుకుని గద్గద కంఠంతో చెప్పుచాగిందామె. “మాసిపోయిన చీరెలు కడుతోంది యిప్పుడు. ‘నీకు చీరెలు లేవా అమ్మా?’ అని అడిగాను. ఉన్నాయని అనట మయితే అందికాని, నాకు నమ్మకం కలగలా. అది మొన్నదూ వాళ్ళ మామయ్య తెచ్చినచీరె కట్టుకుని ముగగదు. నేనే ఇస్తూండేదాన్ని. అయిదారు మాసాలనుంచీ నేను ఒక్క చీరె కూడా ఇచ్చియెరుగను” ఇంక ఆమె మాట్లాడలేకపోయింది. పనిటచెంగుకో కళ్ళు ఒత్తుకోసాగింది. లలితను నిజంగా తన స్వంత కూతురిలా ప్రేమిస్తూ ఉంటుందామె.

శేఖరుడు మాట్లాడకుండా మనోవైపుకు చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

చాలానేలచూక ఆమెమళ్ళి కాపుటం మొదలెట్టింది. “నన్ను తప్పు అని ఎన్నడూ ఇంకొకరినీ ఏమీ అడిగి ఎరుగదు. నేనెక్కడాను ఆకలివేసినా ఇంట్లో ఎవరినీ అడిగేదికాదు. నన్నూ అడిగేదికాదు. నామెంటు వెంటబిరుగుతూ ఉండేది. నేనుదాని ముఖం చూడగానే గ్రహించేదాన్ని. ఆసంగతి నాకు జ్ఞాపకం నన్నూ ఉంటుంది శేఖర్. బహుశా అలాగే ముఖం వెళ్ళాడేమని బిరుగుతూ ఉంటుందనుకుంటా. అని యెవ్వరూ గ్రహించలేదు. అడగనుకూడా అడగదు. నన్ను ఊరికె అమ్మా అని పిలిచటమే కాదు. తల్లిలాగనే ప్రేమించేది.

శేఖరుడు సాహసించి తల్లి ముఖంకేసి చూడలేక పోయాడు. అయివైపు తిరిగి అలాగే కూర్చుని “సరేకాని అమ్మా! మరి, పిలిచిందాకానాలో అడిగి ఇవ్వలేకపోయివా?” అన్నాడు.

“ఎలా వీనుకుంటుంది? వచ్చే దారికూడా మూసి వేయించిబివూయి. నేను మాత్రం ఏముఖం పెట్టుకుని ఇవ్వను? మరి ఏదో కష్టమే ఉండి తెలిసో తెలియకో పొరపాటు చేశాడో అనుకో మనం ఏదో ప్రాయశ్చిత్తం అని చేయించి మనవాళ్ళ లాగ కలుపు కొనబంటేదు. ఏకంగా వెలిపేసెయ్యాలేమేనా! అసలదీ కాక ఏరిలా వీడించటం నల్లనే బాళ్ళు కొరతే. ఎప్పుడూ పేచీలేమనస్సుకు అసహ్యం పుట్టాక మానవత్వం ఏపై నైనా చేయగలుగుతాడు. అసలాయన ఒకరినిగా మించిపనే చేసాడంటాను నేను. మన అందరూ

కన్నా ఆగిరీన్ అతనికి ఎక్కువ ఆసక్తియిడు. లలితను అతడి కిచ్చి పెళ్ళిచేస్తే సే అది సుఖపడుతుంది-నేను చెపుతున్నానుగా? వచ్చే నెలలోనే అవుతుందని కూడా విన్నాను”

చటుక్కున శేఖరుడు ముఖం ఇటు త్రిప్పి “వచ్చే నెల లోనేనా?” అని అడిగాడు.

“అలా అనే విన్నాను”

శేఖరుడు డింకేవీగా అడగలేదు.

తల్లి కొంచెంసేపు వూరుకుని అన్నది. “సాళ్ళ మామ య్యాగు వంట్లో బాగుండటం లేదని కూడా లలిత చెప్పగా విన్నాను. ఎలా ఉంటుందీ అసలు! అతడికి ఒక మూల పునస్సుగు శాంతి అనేదే లేకపోయే! ఆమెన ఎప్పుడూ ఇంట్లో పడుపుతూ పెడబాబ్బిగా ఆయె! ఒక్కనినిషంకూడా అత డికి ఇంట్లో శాంతిలేదు.”

శేఖరుడు మెదలమండా వింటూ వూరుకున్నాడు.

ఒక్క-క్షణం ఆయాక తల్లి లేచివెళ్ళగానే అతడు లేచి వచ్చి పక్కమీదపడుగుని లలితసూగుార్చి ఆలోచించసాగాడు.

వీరి ఇల్లు ఉన్నసంగు రెండు బళ్ళు తప్పకోటానికి వీ లేనంత చిన్నసందు. ఒక బండిని బాగా ప్రక్కకులాగి ఆపి తేనే కాని రెండోది వెళ్ళటానికి వీలేదు. పది రోజులు పోయాక ఒకనాడు శేఖరుడు ఆసీసునుంచి నస్తున్న బండి గురుచరణుడి వాణ్ణికి వచ్చేసరికి ఆగవలసి వచ్చింది. శేఖరుడు దిగి కనుక్కుంటే డాక్టరుగారు వచ్చారని తెలిసింది.

గురుచరణుడికి ఒంట్లో బాగాలేదని అతడు కొద్దిరోజుల క్రితం తల్లి చెప్పగా విన్నాడు. ఆసంగతి జ్ఞాపకంవచ్చి ఇంట్లో

వెళ్ళకుండా యెక్కాయెకిని గురుచరణుడి పడక గదిలోకి వెళ్ళాడు. ఏమీ ఆవరాట! గురుచరణుడు నిర్జీవుడి లాగా ప్రక్కమీద పడి ఉన్నాడు. ఒక ప్రక్కన లలితా గిరీసుని విచార ముఖాల్లో కూర్చుని ఉన్నారు. ఎదురుగా కుర్చీలో కూర్చుని డాక్టరు రోగిని పరీక్ష చేస్తున్నాడు.

గురుచరణుడు అస్సుట స్వరంతో కూర్చోమన్నాడు. లలిత తలమీద చెరగుమరి కొంచెం ముందుకు లాక్కుని గుర్తు అటుతిప్పుకుని కూర్చుంది.

డాక్టరు ఆ ప్రక్క వీధివాడే. శేఖరుడు ఎరుగును. రోగం ఏమిటో పరీక్షించి మందు వ్రాసియుచ్చి అతణ్ణి వెంట వెళ్ళుకుని బైటికివచ్చి కూర్చున్నాడు. గిరీస్ వెనకాలనేవచ్చి డాక్టరు గారికి క్షీణి యిచ్చాడు. డాక్టరు వెళ్ళబోయే ముందు “రోగం ఇంకా బాగా ముగరలేదు, కనుక ఈ సమయంలో లలిత మాకును ఎక్కడికయినా తీసుకెళ్ళటం చాలాముఖ్యం” అని చెప్పాడు.

డాక్టరు వెళ్ళిపోగానే ఇద్దరూ ఒక్కసారిగా గురుచరణుడి గదిలోకివచ్చారు.

లలిత చేతో నైగచేసి గిరీసుని చాటుగా పిలిచి అతణ్ణి తోయేలో గుసగుస లాడుతోంది. శేఖరుడు ఎదురుగాఉన్న కుర్చీలో స్తబ్ధుడిలా గురుచరణుడికేసి చూస్తూ కూర్చున్నాడు. లలితకు ఇంతకు పూర్వం అటుకేసి తిరిగి పడుకున్న వాడలాగే పడుకున్నాడు. శేఖరుడు మళ్ళీ తిరిగివచ్చింది ఆయన యెరుగదు.

కాస్తేపు అలాగే మెదలకుండా కూర్చుని శేఖగుడు లేచి వెళ్ళాడు. అప్పటికింకా లలితా గిరీకులు ఏదో గుసగుసలాడుతునే ఉన్నారు. అతణ్ణి ఎవరూ కూర్చోమనీ అనలేదు, రమ్మనీ అనలేదు. అతణ్ణి పిలిచి ఎవరూ ఒక్కమాటైనా మాట్లాడలేదు.

ఇవాళ అతడు—లలిత తనని ఒక కఠినమైన శాస్త్రముంచి శాస్త్రంగా విముక్తుణ్ణి చేసిందని స్పష్టంగా తెలుసుకున్నాడు. అతడింక నిర్భయంగా విశ్వసించవచ్చు. సందేహం లేకుండా లలిత ఇంక తనని అంటిపెట్టుకుని పుగడదు. ఇంటికొచ్చి దుస్తులు మాక్చుకుంటూనే ఎన్నోసార్లు ఈ సంగతే జ్ఞప్తికి రాసాగింది. గిరీనుడే వాళ్ళకు పగమెత్తుడన్న సంగతి ఇవాళ తాను స్వయంగా చూసినట్లావు. వాళ్ళ అందరికీ ఆధారమైనా, లలితకు భవిష్యత్తులో ఆశ్రయభూతుడూ కూడా అతడే తానేమీకాదు. ఇలాంటి ఆపత్సమయంలో కూడా లలిత అతణ్ణి ఒక్క సలహాకాని మనేమీకూడా అడగలేదు.

అతడు చురుక్కున 'ఎస్' అంటూ ఈజ్జీచేట్లో కూల పడ్డాడు. లలిత తనని చూడనే మునుగు ముఖంబోదికి లాక్కుని ముఖం అటుతిప్పింది. తానేదో పరానా గాడియ న్నట్లు! కేవలం అపరిచితుడైనట్లు! అదీగాక తన కి ముందరే గిరీనుణ్ణి చాటుకు పిలిచి ఎంతసేపు గుసగుసలాడింది! ఒకప్పుడు అతడాడి వెంటనే నాటకం చూడటానికయినా కాని నిర్వహణ తాను.

బహుశా తనతోవున్న శహస్య సంబంధం సంగతి గుర్తుకువచ్చే స్థితిలో అలా ప్రసరించిందేమో అని ముగ్ధుడు సమాధాన పరచుకోవాలని ప్రయత్నించాడు. కాని అతని

సంభవం? అలాగేకనుక అయితే ఇంత యిది జరిగినా ఇన్నాళ్ళి
మధ్య ఏదోవిధంగా ఒక్కమాట అయినా అడగటానికి
ప్రయత్నించదా?

చటుక్కున గది బైట తల్లి కంఠస్వరం వినిపించింది —
“ఏ నా ! ఇంకా కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కో లేదా? — ప్రొద్దు
కూకింది!” అన్నదామె.

శేఖరుడు హడావుడిగా లేచి, తల్లి తనముఖంకేసి
యొక్కడ చూస్తుందోనని ముఖం మరోవైపును త్రిప్పుకుని గబ
గబా క్రిందికి దిగి వెళ్ళిపోయాడు.

ఈ కొన్నాళ్ళనుంచీ ఎన్నో విషయాలు ఎన్నో రకా
లుగా ఆలోచించి చూశాడు. కాని ‘నిజానికి తప్పేనరిది?’
అన్న సంగతిమాత్రం ఆలోచించలేకపోయాడు. ఆశాపూరిత
మైన మాట ఒక్కటికూడా అతడు ఇవాల్సినకూ లలితతో
చెప్పలేదు. పోనీ ఆమె ఆడిగేయకై నా అనకాశం ఇవ్వలేను,
మైగా ఒకవేళ ఈ సంగతి బైటపడితే తాను ఎలాంటి బాధ్యత
వహించాల్సి వస్తుందో అన్న భయంతో కొయ్యబారిపోతు
న్నాడు. అయినా అన్నివిధాలా తప్పుఅంతా లలిత నె తిన
కుద్దటానికి ఉపాయాలు వెతకటా మొనలెట్టాడు. కోపంతోనూ
అభిమానంతోనూ అతడి మనస్సు అప్లెగ్జాండ్రి దహించుచు
పోతోంది. బహుశా లోకంలో మగవాళ్ళంతా ఆలోచనలతో
ఇలాగే దగ్గమానుంటారు కాబోలు !

ఈ విధంగా ఒక నారంకొజులు గడిచిపోయాయి
ఇలాగే సాయంత్రంకూడా నిస్పృహగా పున్న గదిమధ్య అలాగే
ఉండిపోయాడూ కూర్చున్నాడు. చటుక్కున గదిముందర ఏదో

చప్పుడు అయి ముఖమెత్తి చూసేసరికి అతడి హృదయం గతుక్కునుంది. కాళీ చెయ్యపుచ్చుకుని లలిత గదిలోకి వెళ్ళి క్రింద పరిచివున్న కార్పెట్ మీద కూర్చుంది.

“శేఖర్ దా! మేమిద్దరం నీకు నమస్కరించటానికి వచ్చాము. రేపు నేము వెళ్ళిపోతున్నాము” అన్నది కాళీ.

శేఖరుడు మాట్లాడలేకపోయాడు. చూస్తూ ఊరు కున్నాడు.

“మీ పాదసన్నిధిని మేము చాలా తప్పులు చేసి ఉంటాము శేఖర్ దా! వాటినిన్నిటినీ మరచిపో” అన్నది కాళీ.

ఇంకాగా ఒక్కమాటకూడా కాళీ స్వంతం కాదనీ, ఆపిల్లడి ఈ పాదం స్పృశకుని ఒప్పచెపుతోంది అనీ శేఖరుడు గ్రహించాడు.

“రేపు ఎక్కడకు వెడుతున్నారు మీరు?” అని అడిగాడు.

“పశ్చిమదేశం. నాన్నను తీసుకొని మేమంతా ముం గేరు వెడుతున్నాము-అక్కడ గిరీష్ బాబుగారి యిల్లు ఉంది. నాన్నకు నయమయినా ఇంకమేము తిరిగిరాము. ఇక్కడి నీయ్య నాన్నకు సరిపడలేదని డాక్టరుగారు చెప్పారు”

“ఇప్పు డాయనకు యెలావుంది?” అని అడిగాడు. శేఖరుడు.

“కొండెంనయమే” అని కాళీ చీరెచాటున దాచిన రెండు క్రొత్తచీరలు కీసి చూపించి “పెద్దమ్మ మాకు కొన్ని ఇచ్చిందివి” అన్నది.

లలిత యిప్పటివఱకు మెదలకుండానే ఊరుకునివుంది. ఇప్పుడు మెల్లిగా లేచి తేబిల్ దగ్గరకు వెళ్ళి తాళంచెవి దాని మీదపెట్టి “బీగునా తాళంచెవి ఇప్పుడీవఱకు నాదగ్గరే ఉండిపోయింది” అని చిరునవ్వు నవ్వుతూ “కాని అందులో డబ్బు నూత్రం లేదు. అంతా శిర్చు అయిపోయింది” అన్నది.

శేఖరుడు మెదలకుండా వూరుకున్నాడు.

“పద, వదినా! ప్రొద్దుపోతోంది” అన్నది కాళీ.

లలిత జనాబు చెప్పకముందే శేఖరుడు తడబడ పడుతూ “కాళీ! క్రూరికి వెళ్ళి నాకు రెండు తమలపాకులు తెచ్చిపెట్టు అమ్మా?” అన్నాడు.

లలిత కాళీచెయ్యి నొక్కిపట్టి నిలిపి, “నువ్వు ఉండు కాళీ! నేను వెళ్ళి తీసుకుని వస్తాను” అని గబగబా మెట్టు దిగి వెళ్ళింది. ఒక్కసారిషంలో తమలపాకులు తెచ్చి కాళీ చేతి కిచ్చింది. ఆమె శేఖరుడి చేతి కిచ్చింది.

తమలపాకులు తీసుకుని శేఖరుడు తెల్లపోయి అలాగే కూర్చున్నాడు.

“వెరుతున్నాము శేఖర్ దా?” అని కాళీ దగ్గరకువచ్చి అతడి పాదాలకు నంగి నమస్కరించింది. లలిత కూర్చున్న చోటునుంచే నేలమీదకు నంగి నమస్కరించగానే ఇద్దరూ లేచి మెల్లిగా బైటికి వెళ్ళిపోయారు.

శేఖరుడు తన ఆత్మమర్గాలతోపాటు వివర్ణమైన ముగ్గు తోనూ, విహ్వలస్మృతితోనూ మలిపోయినవాడిలా కదిలకుండా అలాగే కూర్చున్నాడు. లలిత వచ్చింది. చెప్పనలసిందేమో చెప్పి శాశ్వతగా తన ప్రాణమును వెళ్ళిపోయింది. కాని తాను

మాత్రం మాట్లాడలేకపోయాడు. మాట్లాడటానికేమీ సంగతులు లేకట్లుగా ఆ సమయంకాస్తా వెళ్ళివుచ్చాడు. లోతనిదిపూర్వకంగానే కాళిని వెంటపెట్టుకు వచ్చింది. ఈ సంగతులేవీ మళ్ళీ పైకి రాగూడదని ఆమె అనుకున్నట్లు శేఖరుడు గ్రహించాడు. తర్వాత అతడి శరీరమంతా ఏమిటో లాగుతున్నట్లు, తల తిరిగిపోతున్నట్లు వుండి అతడు లేచివెళ్ళి కళ్ళు మూసుకుని పక్కమీద పడుకున్నాడు.

౧౧

గురుచరణుడి అనారోగ్య దేహం ముంగేరు భుజ వాయువులకు గూడా కోలుకోలేకుండా అక్కడను వెళ్ళిన ఓ యేడాదికి ఆయన దుఃఖభారాన్ని దింపుకుని ఈ లోకంలో నుంచి వెళ్ళిపోయాడు. గిరీన్ నిజంగా ఆయనంటే ఎంతో అభిమానంగా ఉండేవాడు. చివరి ఘడియనరకూ అతడు చేయగలిగినదంతా చేశాడు.

చనిపోయేముందు గద్దద కంఠంతో గురుచరణుడు గిరీనుని చెయ్యిపట్టుకుని, “ఈ స్నేహాన్ని బంధుత్వంగా పరిణమిం చేస్తు చేయమనీ, తనకు ఇక్కడ కళ్ళతో చూసి ఆనందించేందుకు తన అనారోగ్యం మూలంగా నీలులేకపోయిందనీ, పరలోకంలోని అయినా తాను చూడగలననీ, “బ్రతిమాలు చెప్పాడు.

గురుచరణుడి యింట్లో అద్దెకువున్న వారిద్వారా భువనేశ్వరి అప్పడప్పాడు వీరి కబుర్లు తెలుసుకుంటూ ఉండేది. గురుచరణుడి మృత్యువార్త వారివల్లనే వాటి సింధామెను.

తర్వాత కొద్దిరోజులకే వీరియింటో కూడా పెద్ద ముగ
టన ఒకటి జరిగింది. నవీన్ రాయ్ మానాస్తూగా మరణించాడు.
భువనేశ్వరి గుంటూరు పిచ్చి యెత్తివేసి, సానాగభూ
మతా పెద్దకోడలికి అప్పగించి ఆమె కాశీ వెళ్ళి పోయింది.
నచ్చే సువత్సరం అన్నీ యేర్పాట్లు చేసి ఉంచితే తాను నచ్చి
శేఖరుడి నివాహం జరిపించి వెడతానానని చెప్పి వెళ్ళింది

సంబంధం నవీన్ రాయ్ స్థిరపరిచాడు. ఇప్పటికీ సలు ఆ పెళ్ళి
అయిపోవాల్సిందే. కాని ఆయన మృత్యువు మూలంగానే ఒక
మేడారి ఆగవలసి వచ్చింది. పిల్లతగవు నాగు ఇంక ఆగదు. అ-
చేతనే వాళ్ళు నిన్న నచ్చి ముహూర్తం పెట్టుకుని వెళ్ళారు.
ఈ నెలలోనే వెళ్ళి. ఇవాళ శేఖరుడు వెళ్ళి తల్లిని తీసుకు
రావాలనే ప్రయత్నంలో ఉన్నాడు. బీరువాలోంచి నుడ్డలూ
అని తీసుకుని పెట్టెలో సద్దుకుంటుంటే చాలా రోజులకు నచ్చి
ఇవాళ అతడికి లలిత జాపనం వచ్చింది. ఇరినరికు ఈ పనులన్నీ
ఆమె చేసిపెట్టింది. వాళ్ళు వెళ్ళి మూడేళ్ళు పైన అయింది.
ఈ నుభ్యకాలంలో వాళ్ళ సంగతులేనీ శేఖరుడు తెలుసుకో
లేదు. తెలుసుకోవాలని ప్రయత్నించనూ లేదు. తెలుసుకో
వాలని అనిపించడమూడా లేదు. లలితమీద క్రమంః అతడికి
ఒక అనుభూతిగా కలగసాగింది. కాని ఇవాళ ఎంతో చటు
క్కున 'ఆమె ఎలావుందో తెలుసుకుంటే బావుడును అని
బుద్ధిపూర్తిగా. తెప్పకుండా ఖులాసాగానే ఉండివుంటుంది. ఎంత
చేతంటే గిరీనుడు స్థితిమంతుడు అని తనకు తెలుసు. అయినా
వెళ్ళి నున్నాడయినా, అతనికో కాలా వుంటుందో అన్నీ
తెలుసుకోవాలని బుద్ధిపూర్తిగా.

ఆ యింట్లో అద్దెకున్న చాల్ల పరిష్కారము. రెండు నెలల క్రితం భాళీ నేసి వెళ్లి పోయారు. చారు గాల తండ్రిని వెళ్లి అడుగుదామా అడుగున్నాడు ఒకసారి శేఖరుడు. ఎందుచేతనంటే గిరీనుడి కబుర్లు వారికి తప్పక తెలుస్తూ ఉంటాయి. ఒక్కడూం పెట్టెలో సర్దుతున్న సామానులు అలాగే నదిలేసి శూన్య పృష్టిలో కిటికీ బైటికి చూస్తూ ఇవ్వన్నీ ఆలోచించ సాగాడు. ఆ సమయంలో ముసిలిదాసీది ఒక తె గది బైట నిలబడి “చిన్న బాబుగారూ, కాళీగారి అమ్మగారు మిన్నుల్ని ఒకసారి రమ్మంటున్నాడు” అని చెప్పింది.

శేఖరుడు ముఖం ఇటుతిప్పి ఆశ్చర్యపోతూ “ఏ కాళీగారి అమ్మ?” అని అడిగాడు.

దాసీది చేస్తూ గురుచరణుడి యింటి కేసి చూపిస్తూ “నువ కాళీగారి అమ్మ చిరబాబుగారూ! వారందరూ! రాత్రి విచ్చాగుగా ఉరునుంచి” అన్నది.

“పద, వస్తున్నా” అంటూ వెంటనే మేడదిగి వెళ్ళాడు.

అప్పటికి చాలా వేళ మిగిలింది. అతడు ఆ యింట్లో అడుగుపెట్టగానే ఏడుపులు ప్రవిధ్వనించాయి. విధన వేషంతో పున్న గురుచరణుని భార్యగర్భకు వెళ్లి అతడు క్రిందకూర్చుని కన్నులు తుడుచుకోసాగాడు విశ్వబుగ్గా. కేవలం గురుచరణుడి కోసమేరాదు, అందులో పితృపాతకం కూడా కలిసివుంది.

ప్రాద్దుక్రమంగానే లలెతనచ్చి దీపం వెలిగించి వెళ్ళిపోయింది. చూడంగావుండే గళవస్త్రమై అతడికి నమస్కరించి, ఒక్క నిమిషం అలాగే నిలబడి మెల్లి మెల్లిగా వెళ్లి పోయింది.

శేఖరుడు పదిహేడేళ్ళ పరస్మీకేసి కన్నెత్తి చూడనూ లేకపోయాడు, పక్కరించనూ లేకపోయాడు. అయినా ఓర కంట చూచినదాన్ని పట్టి, లలిత చాలా పెద్దదయినట్లు చాలా చిక్కిపోయినట్లు మాత్రం కనిపెట్ట గలిగాడు.

ఏడుపులూ అవీ అయాక గురుచరణుడిభార్య చెప్పిన సారాంశ మేమంటే, ఈ యిల్లు అమ్మేసి ముంగేరు వెళ్లి అల్లుడినగరే ఉండిపోవాలని తన ఉద్దేశం అనీ ఆ యిల్లు కొనా లని శేఖరుడి తండ్రికి చాలా రోజులనుంచీ ఉద్దేశం ఉంది; కనుక మామూలుధనకు వాళ్ళేకనుక కొంటే ఒక విధంగా సొమ్ము హమ్ములో ఉన్నట్లే అవుతుంది. తమకుకూడా మన స్సుకు అంత కష్టంగా ఉండదు. అమ్ముతున్నందుకు ముందు ముందు ఎప్పుడైనా ఇక్కడికి వచ్చినా ఒకటి రెండు రోజులు అందులో ఉండటానికి అవకాశం ఉంటుంది... అని, ఇదీ ఆమె చెప్పింది. శేఖరుడు తల్లితో సంప్రతించి వీలైనా తమకు మాస్తాకు అన్నాడు. ఆమె కను తుడుచుకుని “అక్క ఈ మధ్య యెప్పుడూ రాదాయేం శేఖర్?” అని అడిగింది.

ఇవాళ రాత్రికే తాను ఆమెను తీసుకురావటానికి వెళుతున్నానని చెప్పాడు శేఖరుడు. తర్వాత ఆమె ఒక్కొక్కటే ఎన్నో సంగతులు అడిగి తెలుసుకుంది. శేఖరుడి పెళ్లి యెప్పుడో సంబంధం యెక్కడో, కట్నం ఎన్నివేలో, నగలు ఎన్నో, నవీన్ రాయ్ ఏమొచ్చి పోయాడో, ఇలాంటి సంగతులు ఎన్నో అడిగి తెలుసుకుంది.

శేఖరుడు ఆమెజగ్గర వెలపు తీసుకునేసరికి వెళ్లు బాగా పైకి వచ్చింది. ఆ సమయంలో గిరీను మేడమీదినుంచి

దిగి వాళ్ళ అక్కగారి ఇంటికి కాబోలు వెళ్ళాడు. గురుచరణుడి భార్య అదినూసి “మా అల్లుడితో నువ్వు ఎప్పుడూ మాట్లాడలేదా శేఖర్ ! ఇలాంటివాళ్ళు ప్రపంచంలో చాలా అరుదుగా గాని ఉండరు” అన్నది.

శేఖరుడికి ఆ మాటలో ఏమీ సందేహం కలగలూ. అతడితో తనకు పరిచయం వుందనిచెప్పి గబగబా బైటికి వెళ్ళాడు శేఖరుడు. కాని బైటగది ముందరికి వచ్చేసరికి అతడు చటుక్కున ఆగిపోవాల్సి వచ్చింది.

చీకట్లో తలుపుచాటున నిలబడివుంది లలిత. “ఇదిగో, మిమ్మల్నే. అమ్మనితీసుక రావటానికి ఇవాళే వెడుతున్నారా?” అని అడిగింది.

“ఊఁ”

“ఆవిడ బాగా అద్భుత్యపడి పోయిందా?”

“ఆఁ ఇంచుమించు పిచ్చి యెత్తినట్లయింది”

“మీ నంట్లో కులాసాగా వుందా?”

“కులాసానే వుంది” అంటూ శేఖరుడు గబగబా వెళ్లి పోయాడు.

రోడ్డుమీదికి వచ్చాక సిగ్గుతో అతని శరీరం ఆపాద మస్తకం వణికిపోయింది. లలిత ప్రక్కను నుంచోటా రన శరీరంకూడా అపవిత్రమైనట్లు తోచసాగింది అతనిచురస్సుకు ఇంటికి తిరిగివచ్చి ఎలాగో అలా పెట్టి సర్దేశాడు. అప్పటికికా రైలుకు వేళ ఉండటంమూలంగా కాస్సేపు పక్కమీద పడు

కుని, విలిప్తమయిన లలిత స్మృతిని, నిశ్శేషంగా కాల్చివే
య్యాలనే పట్టుదలతో మనస్సులో 'అసహ్య'మనే దావాన
లాన్ని ప్రజ్వలింపచేసుకో సాగాడు. ఆ మంటలో అతడు
లలితను అనరాని మాటలన్నీ అంటూ దూషించాడు. చివరకు
'మలట' అనటానికికూడా సంకోచించలేదు. అప్పుడు మాటల
సందర్భంలో గురుచరణుడి భార్య 'ఇది సంతోషంతో చేసిన
పెళ్ళికాదు. అందుచేత చివరి క్షణంవరకూ ఎవనిమూ అనుకో
నేలేదు. లేకపోతే లలిత అప్పుడు మిమ్మల్నందర్నీ పిలవమనే
'చెప్పింది' అని బైటపెట్టింది. లలితయొక్క ఈ స్వర్థ అతని
కోపాన్ని మరింత ప్రజ్వరిల్ల చేసింది.

౧౨

శేఖరుడు తల్లిని తీసుకుని తిరిగివచ్చిన నాటికి అతడి
పెళ్ళి యింకా పదిపన్నెండు రోజులుంది.

రెండుమూడు రోజులు పోయాక ఒకనాడు ప్రొద్దున్నే
లలిత శేఖరుడి తల్లిదగ్గర కూర్చుని ఏదో పనిచేస్తోంది. లలిత
వచ్చిందని శేఖరుడు యెరుగడు. అందుచేత అతడేదో పనిమీద
'అమ్మా' అంటూ గదిలో అడుగుపెడుతూనే తొట్రుపడి
నిలబడిపోయాడు. లలిత తలవంచుకుని తనపని తాను చేసు
కుంటోంది.

“ఎందుకురా?” అని అడిగింది తల్లి.

అతడు ఏ పనిమీద వచ్చాడో అదికాస్తా మరిచిపో
యాడు. “ఇప్పుడు కాదులే” అంటూ గబగబా బైటికి వెళ్ళి

పోయాడు. అతడికి లలితముఖం కనిపించలేదు. కాని అతడివృత్తి మాత్రం లలిత చేతులమీద పడింది. ఆమె కేవలం నిరాభరణ కాకపోయినా చేతులకు రెండుగాజులుతప్ప ఇంకేమీలేవు. శేఖరుడు నునస్సుతో క్రూరంగా నవ్వుకుని 'ఇనోవేషం' అనుకున్నాడు. గిరీష్ స్థితిమంతుడని అతని గృహిణి చేతులు ఇంత అలంకార తూర్ఫ్యంగా వూడటానికి కారణమేమిటో మాత్రం శేఖరుడు ఊహించుకో లేకపోయాడు.

ఆ రోజున సాయంత్రం అతడు గబగబా మేడమెట్లు దిగిననున్నాడు. లలిత ఆ మెట్లమీదనుంచే పెక్కి వస్త్రాన్నదల్లా కొంచెం ప్రక్కకు తప్పుకుని నిలబడింది. శేఖరుడు దగ్గరకు రాగానే చాలా సాకోచిస్తూ మెల్లిగా "మితో ఒకనూట చెప్పాల్సివుంది" అన్నది.

శేఖరుడు ఒక్క ఊణం నిలబడి ఆశ్చర్యంతో "ఎవరితో? నాతోనా?" అన్నాడు.

లలిత అలాగే మెల్లిగా "అవును. మితోనే" అన్నది.

"నాతో చెప్పేది ఏముంది!" అంటూ శేఖరుడు గబగబా క్రిందికి వెళ్ళిపోయాడు.

లలిత స్థూరాలై కాస్తేపు అక్కడ అలాగే నిలబడి చిన్న సిట్టూర్లు పడివి మెల్లిగా వెళ్ళిపోయింది.

మర్నాడు ఉదయం శేఖరుడు తన చురువుల గదిలో కూర్చుని ఆరోజు పత్రిక చూసుకుంటున్నాడు. అతడు అత్యాశ్చర్యంతో కలుషైకైతి గిరీష్ గదిలోకి వస్తూండటం చూశాడు. గిరీశుడు నమస్కరించి ఒక కున్నీ లాకుని కూర్చున్నాడు. శేఖరుడు ప్రతినమస్కరించేసి పత్రిక ఒకవైపున పెట్టి మరొక

దృష్టితో మాస్తూ కూర్చున్నాడు. ఇద్దరికీ ముఖపరిచయం
పున్నమాట నిజమే. కాని యెన్నడూ మాట్లాడుకుని
గరు మాట్లాడుకోవలసిన కుగ్రహాలం ఉన్నట్లు ఉభయులకు
ఈనాటికాకు ఎన్నడూ బైటపెట్టలేదు.

గిరీష్ ఇంక ఉద్బోధనం యేమీ లేకుండానే ఏకంగా
వ్యచక్షణం విషయం పేసుకువచ్చాడు. “ముఖ్యమైన పని ఒకటి
ఉండి, మీకు శ్రమ కలిగించటా కి వచ్చాను. మా అమ్మగారి
ఉద్దేశం మీరు వినే వున్నాను. వారి ఇల్లు మీకే అమ్మ
లని ఆమె ఉద్దేశం. నాతో ఆ సంగతే చెప్పిపాపాను. వీలైనా
త్వంగా దాని విషయం ఏదో ఒకటి తెలిస్తే వారిని చుట్టే
ఈనెలలోనే ముందేసుకు తీసుకు వెడదామనుకుంటున్నాను”
అన్నాడు.

గిరీష్ ను మాడగానే భేరుకుడి గృహం లో ఏదో
తుపాను రేగింది. ఈ మాటలు విన్నదికేమీ నన్నలేదు. అప్ర
సన్న ముఖంతో “అది మంచిచాటే. కాని నాన్నగారు
పోయినప్పటినుంచీ మా అన్నగారే యజమానులు. కనుక
వారికి నచ్చచెప్పటం అవసరం” అన్నాడు.

గిరీష్ చిరునవ్వు నవ్వుతూ “ఆసంగతి కూడా వెలుగు.
కాని వారితో మీరే చెప్పితే బాగుంటుందేమో!” అన్నాడు.

“మీరు చెప్పినా బాగానే వుంటుంది. వారి తప్పుల
ఇప్పుడు సంరక్షకులు మీరేగా!” అన్నాడు.

“నేను చెప్పటం అవసరమైతే నేనే చెపుతాను. కాని
మీరు కొంచెం ప్రయత్నిస్తే ఈపని చాలా సులభంగా జరిగి
పోతుందని నిన్ను చెల్లి చెప్పింది.”

శేఖరు డిప్పటివరకూ బాలీసుకు చేరగిలపడి కూర్చుని మాట్లాడుతున్న వాడల్లా సగ్గి లేచి కూర్చుని “ఎవరు చెప్పారూ?” అని అడిగాడు.

“చెల్లి లలిత చెప్పింది” అన్నాడు గిరీష్. శేఖరుడు విస్మయంతో మతిపోయినవాడిలా అయ్యాడు. తర్వాత గిరీష్ ఏం చెప్పాడో అందులో ఒక్క అక్షరంకూడా శేఖరుడి చెవిని పడలేదు.

ఒక్కక్షణం విహ్వలదృష్టితో అతని ముఖం కేసిచూస్తూ ఉంటూనే “క్షమించండి గిరీష్ బాబుగారూ! మీరు లలితను ఏనాహం చేసుకోలేమా?”

గిరీశుడు నాలిక కరచుకుని, “చిత్తం, లేదు. వారి నాటికీ మీరు మొదలుగుదురుగా—కాబీని నేను—”

“కాని మొదట్లో అలా అనుకోలేదే?”

గిరీష్ లలితద్వారా అన్ని సంగతులూ తెలుసుకున్నాడు “లేదు, అలా అనుకోలేదు. ఆ మాటనిజమే. గురు చూడబాబు మృత్యుసమయంలో వన్ను వేరే మరో సంబంధం చేసుకోవద్దని కోరారు. నేనుకూడా అలాగే అని మాట యిచ్చాను. ఆయన చనిపోయాక చెల్లినాను అన్ని సంగతులూ చెప్పింది—ఈ సంగతులన్నీ నిజంగా ఎవ్వరూ ఎరగక పోయినా అంతకుపూర్వమే ఆమెకు వినావా మయిందిట! భర్త కీచించే ఉన్నాడటకూడా! ఈ సంగతి ఎవరూ విశ్వసించక పోవచ్చు కాని ఆమె ఏదిచెప్పినా నేను విశ్వసించమంటా ఉండలేదు. అదీగాక స్త్రీలకు ఒక్కసారికన్న యెక్కువనార్లు వినావాం బరిగను కదా!—ఓ! అదేమిటి?” అన్నాడు గిరీశుడు.

శేఖరుని రెండు కళ్ళలో నీళ్ళు గిరున నిండాయి. ఇప్పుడు ఆ భాషాపాత్రే కనుకొలముల్లోంచి గిరీస్ ఎదుట అగ్ర ప్రవాహంగా వెలునడసాగాయి. కాని అతడికా స్పృహలేదు. పురుషుడిమెదుట ఇలా పురుషుడిచౌర్యం న్యక్తం కావటం ఎంతో లజ్జాకరమన్న సంగతికూడా అప్పుడతనికి స్ఫురించలేదు.

గిరీస్ మెదలకుండా చూస్తూ ఉరుకున్నాడు. అతడి మనస్సులో సందేహం కద్దు ఇన్నాళ్ళ నుంచీ, ఇవాళ అతడు లలిత భార ఎనరో స్పష్టంగా తెలుసుకోగలిగాడు. శేఖరుడు కళ్ళు తుడుచుకుని గద్దడకంఠంతో “విగారు లలితను ప్రేమించేదామా?” అని అడిగాడు.

గిరీస్ ముఖమీద ప్రచ్ఛన్నమైన వేదనచ్ఛాయలు కమ్ముకున్నాయి. కాని మధుక్షణంలోనే అతడు ముసిమసి నవ్వులు నవ్వసాగాడు. తర్వాత మెల్లిగా చెప్పాడు సమాధానం :

“ఆ ప్రశ్నకు జవాబివ్వటం అనవసరం అదీగాక ఎంతటి ప్రేమఅయినా తెలిసి తెలిసి ఒకరు వివాహమాడినస్త్రీని మరొకరు ఎన్నడూ వివాహ మాడరు-ఆ సంగతి అలావుంచండి. పెద్దలను విమర్శించ తలుచుకోలేదు నేను.” అంటూ అతడు మరోసారి నవ్వి లేచి నిలబడి-“ఇవ్వాల్టికి వెడతాను. మరోసారి కలుసుకుంటాను” అని నమస్కరించి వెళ్ళిపోయాడు గిరీస్.

శేఖరుడు చాలా రోజులనుంచీ గిరీస్ ను గుఱసా ద్వేషిస్తూ వచ్చాడు, ఇటీవల ఆ ద్వేషం పగను అపహ్వానా కూడా పరిణమించింది. కాని ఇవాళ అతడు వెళ్ళిపోగానే శేఖరుడు లేచి శివస్సు నేలకు ఆనించి ఈ అపరిచిత బ్రాహ్మణుని

కుని ఉద్దేశించి ఎన్నోసార్లు నమస్కరించాడు. మానవులు
సిశ్యులుగా ఎంతటి స్వార్థత్యాగాన్ని చేయగలరో, నవ్వుచూ
ఎంతటి కఠోర ప్రతిజ్ఞలనైనా చెల్లించగలరని ఇవాళ అతడు
మొదటి సారిగా చూడగలిగాడు.

అపరాంతాసమయంలో భువనేశ్వరి తన గదిలో చాప
మీద కూర్చుని లలిత సహాయంతో క్రొత్తగుడ్డలరాశిని వరు
సగా మొంచి బొత్తులు పెట్టి సర్దుతోంది. శేఖరుడు గది లోకి
వచ్చి తల్లి మంచంమీదికి పోయి కూర్చున్నాడు. ఇవాళ
అతడు లలితను చూసి గాభరాపడుతూ పారిపోలేదు. తల్లి
ఆతన్ని చూసి “ఏమిటా?” అని అడిగింది.

శేఖరుడు సమాధానం చెప్పలేదు. మెదలకుండా ఆ
పదల బొత్తుల వంక చూస్తూ కూర్చుని ఒక్క క్షణమయూక
“ఏం చేస్తున్నావమ్మా?” అని అడిగాడు.

క్రొత్తగుడ్డలు ఎవరెవరికి యేయే రకానివి ఇవ్వాలో
రెక్క చూస్తున్నాను. బహుశా ఇంకా కొనాల్సి వుంటుందను
కుంటాను. కాదు తల్లీ?”

లలిత తలత్రిప్పుతూ బొనన్నట్లు ఆమె మాటకు
వత్తాసు యిచ్చింది.

శేఖరుడు నవ్వుతూ “ఒక వేళ నేను పెళ్ళిచేసుకోక
పోతేనో?” అన్నాడు. భువనేశ్వరికూడా నవ్వింది.

“అం, నువ్వెంతకయినా తగినవాడివే. గుణాలకేం
అవసరంలేదు” అన్నది.

శేఖరుడు నవ్వుతూ “ఇప్పుడు నిజంగా అలాంటి పరిస్థితులే వచ్చాయి అమ్మా!” అన్నాడు.

“అవే మాటలురా? అలాంటి అపశకునపు మాటలు నూట్లాడకు” అన్నది ఆమె గంభీరంగా.

“ఇంతవరకూ మాట్లాడలేదు నేనయినా. కాని ఇంక మాట్లాడకుండా ఉండటానికి వీలేదు. ఇంకా మెదలకుండా ఊహించుకుంటే మహానాపం ముట్టుకుంటుంది”

“భువనేశ్వరి ఆ మాటల్లోని ఆంతర్యం గ్రహించలేక శిశిరదృష్టితో చూస్తూ ఉరుకుంది.

“సీ యీ బిడ్డని ఎన్నో తప్పులు ఇంతవరకూ తమిస్తూ వచ్చావు నువ్వు అమ్మా! నేను నిజంగానే చేసుకోను.”

కొడుకు మాటలతో, ఆ ముఖమూచూసి భువనేశ్వరి నిజంగానే ఉద్విగ్న అయింది. కాని తన ఉద్వేగం పగచుకుని “సరే, సరే. అలాగేలే. ఇప్పుడు వెళ్ళు, నన్నట్టే వేధించక. నాకు అన్నది.

శేఖరుడు మరోసారి “ఉహూ.. నిజం చెప్పుతున్నా కోను నేను” అన్నాడు.

“ఎందుకని? ఇ

“ఆటకాను కను

భువనేశ్వరి యీ

“ఎంజరిగిందేం? నాకు

మాటలు నాదగ్గర పని

“మరోరోజున - పుతా లే అమ్మా! అప్పుడు విందవు గావి...” అన్నాడు శేఖరుడు.

“మరోరోజున యెప్పుడో చెబుతావా?” అంటూ ఆ క్రొత్తగుడ్డలన్నీ ఒక ప్రక్కకు నెట్టి “అయితే నన్ను ఇవ్వాలే కాళీకి పంపించెయ్. ఇలాంటి సంసారంలో నేను ఒక్క క్షణం కూడా ఉండలేను” అన్నది.

శేఖరుడు తలవంచుకుని కూర్చున్నాడు. భువనేశ్వరి మరింత అస్థిరచిత్తయై “లలితకూడా నాతోకూడా నస్తానం తోంది రేపు. అది రావటానికికూడా తగిన యేర్పాట్లు చూడాలి” అన్నది.

శేఖరుడు ఈసారి తల పైకెత్తి నవ్వుతూ “నువ్వు చెడుతుంటే ఇంకా వేరే యేర్పాట్లూ అవ్వే యెందుకు? నీ ఆజ్ఞకన్న మించిందేముంది?” అన్నాడు.

శేఖరుడు ముఖంకేసి చూసేసరికి ఆనాగు చిగురెత్తింది. ఒకసారి లలితకేసి నాల్గో! వాడి ఉద్దేశం ఇష్టం నులభంగా కేసకృగల అన్నది.

వాడి మాటల గోరణి పడసాగింది.

అవును. అది నియ్యం లా అంటే అలాగే ఉంటుంది. నువ్వు చిగురె

వెళ్ళాలనుకుంటున్న వ్యక్తికి తెలుసు. ఆమె నీకోడలు
అమ్మా!” అనేసి శేఖరుడు మళ్ళీ తలవంచుకున్నాడు.

భువనేశ్వరి విస్మయంతో సంభితురాలయింది. తల్లి
కుటుంబం కొడుకు ఇలా పరిహాసంగా మాట్లాడటం ఏమిటి!
డీకేసి చూస్తూ “ఏమిటా అన్నావు? అది నాకేమవుతుం
అన్నాన్?” అన్నది.

శేఖరుడు ముఖం పై కెత్తలేక పోయాడు కాని సమా
నం మాత్రం చెప్పాడు. “అదే చెప్పితినిగా అమ్మా!
వాళిటిసంగతి కాదుయిది. నాలుగేళ్ళకు పైన అయింది ఇది
జరిగి. అది నిజంగా నీకోడలే. నేనింక చెప్పలేను, దాన్నే
అడుగు, అదే చెబుతుంది” అని ఇటుమాచేసరికి లలిత గారు
స్త్రయై భువనేశ్వరికి నమస్కరించబోతోంది. శేఖరుడు కూడా
లితప్రక్కకు వచ్చి నుంచున్నాడు. ఇద్దరూ కలిసి ఆమెకు
పాదాభివందనం చేశాక శేఖరుడు మెదలకుండా బైటికి వెళ్లి
పోయాడు.

భువనేశ్వరి కళ్ళలో ఆనందాశ్రువులు జలజలలాడాయి.
ఆమెకు లలిత అంటే ఎంతో ప్రేమ. నగలపెట్టె తీసుకువచ్చి
అందులో ఉన్న నగలన్నీ పైకీతీసి ఒక్కటొక్కటే లలితకు
అలంకరిస్తూ, ఒక్కటొక్కటే అన్ని సంగతులూ అడిగి తెలు
సుకుంది. అంత విన్నాక “అందుకనేనా గిరీన్ కాళీని వెళ్లి
చేసుకుంది?” అని అడగిందామె.

“అవును అమ్మమ్మ. గిరీన్ బాబులారా మనస్సుల్ని
లోకంలోకి తీసుకురావడానికే పొగరుకాని, నేను

ఇలా అని విడమర్చి 'నిజంగానే నాకు పెళ్లి అయింది నాభా
నన్ను స్వీకరించనీ, స్వీకరించకపోనీ-అది వారి యిష్టం. కా
వారు జీవించే ఉన్నారు' అని చెప్పగానే ఆయన విశ్వ
చాడు" అన్నది లలిత.

భువనేశ్వరి ఆమెతల నిమిరుతూ "ఉండకపోక
మిటి తల్లీ! జన్మ జన్మలవరకూ దీర్ఘ జీవి అయివుండాలని
అశీర్వాదిస్తున్నాను. కాసేపు ఇక్కడ కూర్చో అమా
వెళ్లి అవినాశునితో పెళ్లి కూతురు మారిందని చెప్పి వస్తా
అని నవ్వుముఖంతో పెద్దకొడుకు గదివైపుకు వెళ్లింది ఆమె

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA113B146
పుస్తకం పేరు	పరిశీలన
తారీఖు	26/10/24
ముందు లెట్టు	no
వెనుక లెట్టు	no
మొత్తం పేజీలు	101
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	no
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	APSONA
పేజీలు విడదీసినది	APSONA
స్కాన్ చేసినది	SUSMITHA
పరీక్ష చేసినది	prathyusha
పేజీలు పరిశీలించినది	
చైర్మనింగు చేసినది	
ప్రకటించు చేసినది	
పరిశీలన	good